131.

Meditatiões ſcti Bernardi abbatis vna cū libello de interiori domo. Eiuſdē Bernardi orōnes deuotiſſime. Eiuſd̄ Bernardi de vite ordine. Eiuſdem Bernardi ſpeculū de hōeſtate vite. Eiuſdē Bernardi: octo puncta mediātibꝰ quibus ꝑuenitur ad ꝑfectionē vite ſpiritualis.

meditationes
de coſcientia
orationes
de doctrina
De honestatē vite
octo pūte vite spiritualis

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

6. D. W
4037

Res. 2124

❡ Deuoti doctoris ſancti Bernardi abbatꝭ cla-
reuallis: ordinis ciſterciēſis principis: ad huma
mane conditionis cognitionē meditationes de-
uotiſſime incipiunt feliciter.

ulti multa ſciūt: ⁊ ſeipſos
neſciūt. Alios inſpiciunt ⁊ ſemetipſos
deſerūt. Deū querūt per iſta exteriora
deſerentes ſua interiora: quibus inte-
rior eſt deus. Idcirco ab exteriorib⁹ redeā ad in
teriora: ⁊ ab interiorib⁹ ad ſuperiora aſcendā vt
poſſim cognoſcere vnde venio: aut quo vado: q̄d
ſim ⁊ vnde ſim: ⁊ ita ꝑ cognitionē mei valeā per
uenire ad cognitionē dei. Quāto nāq; in cogni-
tione mei ꝓficio tanto ad cognitionē dei accedo
ſecundū interiorē hoīem: tria in mēte mea inue-
nio ꝑ que deū recolo: cōſpicio: ⁊ cōcupiſco. Sunt
autē hec tria memoria: intelligētia: volūtas ſiue
amor: ꝑ memoriā reminiſcor: ꝑ intelligētiā intu
eor: ꝑ voluntatē amplector. Cū dei reminiſcor in
meōria mea inuenio eū: ⁊ in ea de eo ⁊ in eo dele-
ctor: ſcđm quid ip̄e michi donare dignat᷑: intelli
gētia intueor q̄d ſit deus in ſeip̄o: q̄d in angelis:
quid in ſctīs: q̄d in hoībus: q̄d in creaturis? In
ſeipſo ē incōprehenſibilis: qꝛ principiū et finis.
Principiū ſine p̄ncipio: finis ſine fine. Ex me in
telligo q̄ incomprehēſibilis ſit deus: q̄n meip̄m
intelligere nō poſſum quē ipſe fecit. In angelis
eſt deſiderabilis: qꝛ in eū deſiderant ꝓſpicere: in
ſctīs ē delectabilis: qꝛ in eo felices aſſidue letan
tur: in creaturis ē admirabilis: qꝛ omīa potēter

creat: ſapiēter gubernat: benigne diſpenſat. In
hoībus ē amabilis: qꝛ eoꝝ deus eſt. ⁊ ipi ſunt po
pulus eius. Ipe in eis hītat tanꝙ in tēplo ſuo: ⁊
ipi ſunt tēplū eius. Nō dedignat̄ ſingulos neqꝫ
vniuerſos. Quiſqꝫ ei⁹ meminit: eūqꝫ intelligit
ac diligit cū illo eſt. Diligere eū debem⁹ qm̄ ipe
Ioh. 4 prior dilexit nos: ⁊ ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuaꝫ
gen. 1 nos fecit quod nulli aliꝫ creature donare voluit:
ad imaginē dei facti ſumus. hoc ē ad intellectuꝫ
et notitiā filij p quē intelligimus ⁊ cognoſcimus
patrē ⁊ acceſſum habem⁹ ad eū. Tāta cognatio
eſt inter nos ⁊ dei filiū: quid ipe imago dei eſt: ⁊
nos ad imaginē eius facti ſumus. Quā cogna-
tionē etiam ipa ſimilitudo teſtat̄ qm̄ nō ſolū ad
imaginē ſed etiā ad ſilitudinē eius facti ſumus
Oportet itaqꝫ id quod ad imaginē eſt: cū imagi
ne cōuenire: ⁊ nō in vacuū nomē imaginis parti
cipare. Repreſentem⁹ ergo imaginē eius in no-
bis in appetitu pacis: in ītuitu veritatꝭ: ⁊ in amo
re caritatis. Teneamus eū in meōria: portemus
in cōſciētia. Et vbiqꝫ preſentē veneremur. Mēs
ſiquidē nr̄a eo ipſo eius imago eſt: q̄ eius capax
eſt. eiuſqꝫ particeps eſſe pōt. Non ꝓpterea eius
imago eſt: qꝛ ſui mēs meminit ſeqꝫ intelligit ac
diligit: ſed qꝛ pōt meminiſſe: intelligere: ac dili-
gere eū a quo facta ē quod cū facit ſapiēs ipa fit
Nichil enī tā ſimile ē illi ſūme ſapiētie ꝙ mens
rationalis: que p memoriā: intelligētiā: ac volū
tatē in illa trinitate ineffabili cōſiſtit. Cōſiſtere
Nota aūt in illa nō pōt niſi eius meminerit: eūqꝫ intel
ligat ac diligat Meminerit itaqꝫ dei ſui ad cui⁹

imaginē facta ē:cuncꝫ intelligat diligat atqꝫ co
colat:cū quo ſꝑ pōt eſſe btā. Beata aīa apđ quā
deus requiē inuenit: ⁊ in cuius tabernaculo re-
quieſcit. Btā que dicere pōt. Et ꝗ creauit me re-
quieuit in tabernaculo meo. Negare ſiquidem
requiē celi ei ñ poterit. Cur ḡ noſipſos deſerimꝰ
et in his exterioꝛibus deū querimꝰ qui apđ nos
eſt:ſi nos velimꝰ eſſe apud eū. Reuera nobiſcū ē
et in nobis:ſed adhuc ꝑ fidē donec mereamur vi
dere ꝑ ſpeciē. Nouimꝰ inquit apl's xp̄m hītare ꝑ
fidē in coꝛdibꝰ noſtris:qꝛ chꝛiſtꝰ in fide: fides in
mēte: mēs in coꝛde:coꝛ in pectoꝛe. Per fidē reco
lo deū creatoꝛē:adoꝛo redēptoꝛē: expecto ſalua-
toꝛē:credo videre eū in oībus creaturis: habere
in meipō: ⁊ quod his oībus īeffabiliter iocūdiꝰ
atqꝫ beatius ē:cognoſcere in ſeipō. Patrē nāqꝫ
et filiū cū ſctō ſpū cognoſcere:eſt vita eterna:bea
titudo ꝑfecta:ſūma voluptas. Oculus nō vidit:
nec auris audiuit:nec in coꝛ homīs aſcēdit ꝙta
claritas:ꝙta ſuauitas: ⁊ ꝙta maneat in illa viſi
one iocūditas qñ deū facie ad faciē videbimus:
qui eſt lux illuīatoꝛū: requies exercitatoꝝ: pr̄ia
redeūtiū:vita viuētiū:coꝛona vincētiū. Itaqꝫ in
mēte mea imaginē illiꝰ ſūme trinitatis reperio:
ad quā ſummā trinitatē recolendā: inſpiēdā: ⁊
diligendā: vt eius recoꝛder: ea delecter: ⁊ eā con
templer: totū id quod viuo debeo referre. Mēs
imago dei eſt: in qua ſu nt hec tria: memoꝛia:in
telligentia:et volūtas ſiue amoꝛ. Memoꝛie tri-
buimus omne quod ſcimꝰ:etiā ſi nō inde cogita
mus. Intelligētie tribuimus oē qđ verū cogitā

do inueniſmus:quod etiã meõrie cõmendamus. Per meõriã patri ſiles ſumus. p intelligentia ꝫ filio:per volũtatẽ ſpũiſancto. Nichil in nobis tã ſimile eſt ꝙ volũtas/ vel amor/ ſiue dilectio. q̃ ex cellentior volũtas eſt Dilectio donum dei eſt:ita qđ nullum donũ dei eſt hoc excellentius dilectio nanqꝫ que ex deo eſt:et deus eſt. ⁊ ꝓprie ſpũſſan ctus đr. per q̃ caritas dei diffuſa eſt in cordibus
Ro. 5. noſtris:per quã tota trinitas in nobis habitat.

¶ De miſeria vite preſentis

Scꝫm exteriorẽ hoĩem de parẽtibus illis ve nio:qui me ante fecerũt dãnatũ ꝙ natum. Peccatores petõrem in pctõ ſuo genuerũt:et de pctõ nutriuerũt:miſeri miſerũ in hanc lucis mi ſeriã induxerũt. Nichil ex eis hẽo niſi miſeriam et peccatũ. et corruptibile hoc corpus qđ geſto. Ad illos vero feſtino qui morte corpis hinc exie rũt cũ eorũ ſepulcra reſpicio non inuenio in eis niſi cinerẽ ⁊ vermẽ fetorẽ ⁊ horrorẽ. Quod ego ſum fuerũt ipi:⁊ quod ipſi ſũt ego ero. Quid ſũ ego?hõ de humore liqdo. fui enĩ in moneta con ceptiõis de hũano ſemĩe cõceptus:deĩde ſpuma illa coagulata modicũ creſcendo caro facta eſt:⁊ poſtea plorãs ⁊ eiulãs traditus ſũ huius mundi exilio:⁊ ecce iã morior plenus ĩiquitatibus ⁊ ab ominatõibus. Jamiã repreſentabor añ diſtrictũ iudicẽ de meis opib⁹ ratiõez redditur⁹. Ue mihi miſero:cũ venerit dies illa iudicij ⁊ apti fuerĩt li bri in qbus oẽs mei conatus ⁊ cogitationes dño preſente recitabũtur. Tũc demiſſo capite pre cõ fuſione male cõſcientie:in iudicio corã dño ſtabo

trepidus ⁊ anxius: vtpote cōmemorans ſcelerū
cōmiſſa meoꝝ ⁊ cū dicet de me: ecce homo ⁊ opa
eius. Tunc reducā ante oculos meos oīa pctā
mea ⁊ delicta. Quadā nāqꝫ vi diuina fiet: vt cuiꝫ
qꝫ ſua opera bona vel mala: cūcta in memoriā re
uocētur: ⁊ mētis intuitu mira celeritate cernant
vt accuſet vel excuſet ſcientia cōſcientiā: atqꝫ ita
ſimul: ⁊ ſinguli ⁊ oēs iudicentur. Judiciū faciet
geſtorū quiſqꝫ ſuorū. Cunctaqꝫ cunctoꝝ cunctis
arcana patebūt. Quod eni nūc cōfiteri erubeſci
mus: tunc oībus manifeſtabit. Et quicquid hic
diſſimulādo palpamus. tunc illic vindex flāma
cōburet. Jgnis vbiqꝫ ferox ruptis regnabit ha
bēis. Quātoqꝫ diutiꝰ deꝰ nos expectat vt emēde
mus: tāto diſtrictius iudicabit ſi neglexerimus
Cur ergo tātopere vitā iſtā deſideramus: in qua
quāto amplius viuimus tanto plus peccamus?
Quanto eni vita eſt longior: tāto culpa numero
ſior. Quotidie nāqꝫ creſcūt mala: ⁊ ſubtrahūtur
bona. Aſſidue variatur homo per ꝓſpera ⁊ ad
uerſa: ⁊ ignorat quādo moriatur: ſicut eniꝫ in ce
lo ſtella coruſcans currit velociter: ⁊ repente deſi
cit: ⁊ ſicut ſintilla ignis ſubito extīguitur ⁊ in ci
nerē redigitur: ſic cito finitā datur iſtaꝫ cernere
vitam: dū enim libēter ac iocundiſſime moratur
homo in mūdo iſto diuqꝫ ſe victurum arbitratur
ac multa in longa tempora diſponit agenda ſu
bito rapitur in mortem: ⁊ ex improuiſo aīma au
fertur a corpore. Verūtamen cum magno metu
magniſqꝫ doloribus: anima ſeparatur a corpore
Veniūt eni angeli aſſumere illā: vt perducāt eā

ante tribunal iudicis metuẽdi: et tũc illa meorãs
oꝑa ſua mala et peſſima q̄ die nocteq; geſſit con
tremiſcit et querit illa fugere: induciaſq; petere
dicẽs: date michi vel vni⁹ hore ſpaciũ. Tũcq; q̄ſi
loquentia ſimul eius oꝑa dicens tu nos egiſti o=
pera tua ſumus: nõ te deſeremus: ſed ſemꝑ tecuꝫ
erimus: tecũ pergemus ad iudiciũ. Vicia quoq;
multis et multiplicib⁹ crimibus eam accuſabũt
multaq; falſa teſtimonia aduerſus eã inuenient
q̄ꝗ vera ad damnationẽ eius poſſent ſatis ſuffi
cere: demões vero terribili vultu ⁊ horribili aſpe
ctu eã terrebũt ingenti furore eã perſequent̄ ⁊cõ
prehendent eã tam terribilit̄ q̄ horribiliter: vo=
lentes eã retinere et poſſidere niſi ſit qui eripiat
Tũc aĩa inueniẽs oculos clauſos ⁊ os alioſq; cor
poris ſenſus ꝑ quos ſolebat egredi ⁊ delectari in
his exterioꝛib⁹ reuertet̄ ad ſe: ⁊ videns ſe ſolã et
nudã ingẽti honore cõcuſſam deſꝑatiõe deficiet
in ſe ⁊ cadet ſub ſe. Et q꞉ amore mundi ⁊ carnis
voluptate: dei amoreꝫ dereliq̄rat derelinquet̄ a
deo miſera in hora tãte neceſſitatiſ atq; demoni
bus tradet̄ in ĩferno cruciãda. Sic aĩa pctõris
in die qua ignorat ⁊ hora qua neſcit rapit̄ a mor
te ⁊ ſegregat̄ a corꝑe: pergitq; miſeriis plena tre
mẽs ac dolens. Et cũ nullã excuſationẽ habeat
quã pro pctĩs ſuis poſſit oſtẽdere: contabeſcit ⁊
ꝑtimeſcit añ deũ appere: ingẽti horrore cõcutit̄
⁊ m̄ltiplicib⁹ cogitationũ eſtib⁹ agitat̄: cũ ĩgruẽ
te ſolutõe carnis ⁊ ſubduct⁹ e medio oĩbus: ſe ⁊
illũ terminũ cõſiderat cui appropinquat: ⁊ poſt
paululũ hoc inuenit quod ĩꝑpetuũ mutari nõ

poterit. Conſiderat plane q̄ diſtrictius veniat
eternus iudex ⁊ ante ſeueritatē tāte iuſticie quas
rationes vite ſue ponat. Sic enī cuncta opa que
intelligere potuit euitauit: vētura tamē corā di=
ſtricto iudice illa magis que in ſemetipa non in=
telligit ptimeſcit: creſcit pauor cū cogitat quod
viā vite huius nequaq̄ ſine culpa trāſire potuit
nec hoc quidā quod laudabiliter vixit ſine aliq̄
reatu ē ſi remota pietate iudicet. Quis enī cōſi
derare valeat quāta mala p momēta tēporū per
petramus: ⁊ quāta bona facere negligimus. Si
cut enī pctm̄ eſt ppetratio mali: ſic delictū eſt de
ſertio boni. Grauis ſiquidē iactura ē cū nec bōa
facimus: nec bona cogitamus: ſz cor nr̄m p vana
et inutilia ſinimus vagari. Nimis tamē difficille ē
cor tenere: ⁊ ab illicita cogitatōe ſeruare. Nimis
etiā difficile ē terrenas occupatōnes abſq̄ pctis
miniſtrare. Quapropter nullus ſemetipm ⁊ cō=
prehēdere pfecte pōt ⁊ diiudicare. Sed multis
cogitatōibus occupatus ſibimetipi aliquo modo
manet incognitus vt oīno quod tollerat neſciat
Quapropter vrgēte exitu ſubtiliori terret metu
qz ⁊ ſi illa q̄ ſciuit nūq̄ ſe pretermiſiſſe meminit:
formidat tamen ea que ſcit.

O Anima dei inſignita imagīe: decorata ſimi
litudīe: deſpōſata fide: dotata ſpū: redēpta
ſanguīe: deputata cū angl'is: capax btitudinis:
heres bonitatis: ratōis pticeps: qd tibi cū carne
vū iſta pateris: ppt carnē aliena pctā tibi iputā Eſa. 64
tur: ⁊ tue iuſtitie q̄ſi pānus meſtruate reputātur
atq̄ tuipa ad nichilū es redacta: ⁊ quaſi nichilū

et marie reputata. Nichil aliud ē caro cū qua tā
ta eſt tibi ſocietas: niſi ſpuma caro facta: fragili
veſtita decore. Sed erit quidē cadauer miſerū ꝛ
putridū ꝛ cibus vermiuꝫ. Nam quantūcunqꝫ ex
colatur ſp̄ caro eſt. Si diligēter cōſideres quid
per os ꝛ nares ceteroſqꝫ corporis meatus egredia
tur vilius ſterquiliniū nunꝙ̄ vidiſti: ſi ſingulas ei⁹
miſerias enumerare velis: ꝙ̄ ſit onerata peccatꝭ
irretita vicijs: prurieēs cōcupiſcentijs: occupata
paſſionibus: polluta illuſionib⁹: prona ſp̄ in ma
lum: ꝛ in omne vitiū procliuis: plena oī cōfuſiōe
et ignominia inuenies. Propter carnem homo
vanitati ſimilis factus eſt: q: ex illa viciū cōcupi
ſcentie traxit: quo captiuus tenet̄: ꝛ curuatur vt
diligat vanitatē: ꝛ iniquitatē operetur. Attēde
homo q̄d fuiſti ante ortū: et quid es ab ortu vſqꝫ
ad occaſū: atqꝫ quid eris poſt hanc vitā profecto
fuiſti quod nō eras poſtea de vili materia factus
et in viliſſimo pāno īuolutus: meſtruali ſanguīe
in vtero materno fuiſti nutritus: tunica tua fuit
pellis ſecūdina: ſic indutus ꝛ ornatus veniſti ad
nos: nec memor es ꝙ̄ ſit vilis origo tui. Forma:
fauor ppl̄i: feruor iuuenilis opeſqꝫ. Subripuere
tibi noſcere quid ſit homo. Nichil eni aliud eſt
homo ꝙ̄ ſperma fetidū: ſaccus ſtercoruꝫ: ꝛ cibus
vermiū. Poſt hoiem vermis: poſt vermem fetor
et horror. Sic in non hoiem vertitur oīs homo.
Unde ſuperbit homo cuius cōceptio culpa. na
ſci pēa: labor vita neceſſe mori. Cur ergo ſupbis
homo? Attende qd̄ fuiſti vile ſemen et ſanguis

cōagulatus in vtero matris deinde miserijs hu=
ius vite expoſitus ꝛ peccato poſtea vermis ꝛ cib⁹
vermiū futurus in tumulo. Quid ſuperbis pul
uis ꝛ cinis: cuius cōceptus culpa: naſci miſeria
viuere pena mortanguſtia? Cur carnē tuā pre=
cioſis rebus impīguas ꝛ adornas quā poſt pau
cos dies vermes deuoraturi ſūt ī ſepl'chro? Ani=
mā vero tuā non adornas bonis operibus: que
deo ꝛ angelis eius preſentāda ē in celis. Quare
aīam tuā vilipendis ꝛ ei carnē preponis: dñam
ancillari: ꝛ ancillā dñari: magna abuſio ē. Tot⁹
ſiquidē iſte mundus ad vnius anime preciū eſti
mari non poteſt. Non eñ pro toto mundo deus
aīaꝫ ſuā dare voluit quā pro anima hūana dedit
Sublimius ergo ē aīme preciū que non niſi ſan
guinē chriſti redimi potuit. Quam ergo cōmu
tationē dabis pro aīma tua: qui pro nichilo das
illam. Nonne dei filius cū eſſet in ſinu patris: a
regalibus ſedibus pro ea deſcendit vt eam libe
raret a poteſtate dyaboli. Quā cum vidiſſet pec
catorū funibus irretitam iamqꝫ demonibus tra
dendā vt morte perpetua dānaretur fleuit ſuper
illam que flere ſe neſciebat: nec ſolum fleuit: ſed
etiam occidi ſe permiſit vt ſui precioſi ſanguis
precio eam redimeret: aſpice mortalis pro te da
tur hoſtia talis. Agnoſce homo quam nobilis ē
anima tua: ꝛ quam grauia fuerint eius vulnera
pro quibus neceſſe fuit xp̄m dominum vulnera
ri. Si non eſſent hec ad mortem: ꝛ mortem ſēpi
ternā: nūq̄ ꝓ eorꝫ remedio dī fili⁹ moreret̄ Noli ḡ

vilipendere aīe tue ꝯpaſſionē. Cui a tanta maie=
ſtate: te tantā vides exhiberi cōpaſſionem. fudit
ipe lachrymas ꝑ te: laua et tu per ſinglas noctes
P. 6. lectū tuū cordis cōpunctione: et lachrymarꝝ aſſi=
duitate: fudit ipe ſanguinē ſuū. fūde tu et tuū q̄=
tidiana corpis afflictione. Quē ſi ſemel pro xp̄o
ponere nō potes. ſaltē ꝑ minori quodā ſed lōgio
ri martyrio pone. Noli attēdere qd caro velit: ſꝫ
qui ſpūs poſcit. Tūc enī glorioſus erit: cū ad do
minū ſuū redierit. Ita tñ ſi de corpe ſecū tulerit:
et deterſerit omne ſordidū. Si vero dicis durꝰ eſt
hic ſermo: nō poſſum mūdū ſpernere et carnem
meā odio habere. Dic michi vbi ſunt amatores
mūdi q ante pauca tpa nobiſcū erāt: nihil ex eis
Iob. 21. remāſit niſi cineres et vermes. Attēde diligent̄
quid ſunt: vel qd fuerūt hoies. fuerūt ſicut tu: co
mederūt: biberūt: riſerūt: duxerūt ī bōis dies ſu=
os: ⁊ in pūcto ad inferna deſcēderūt. Hic caro eo
rū vermibus: et illic aīe ignibꝰ deputantur: donec
rurſus infelici collegio colligati ſempiternis in
uoluant̄ incendijs qui ſocij fuerūt in vicijs. Una
nāqꝫ pena implicat: quos vnus amor in crimine
ligat. Quid profuit illis inanis glia: breuis leti
cia: mūdi potētia: carnis voluptas: falſe diuitie:
magna familia: et mala cōcupiſcētia. Ubi riſus
vbi iocus: vbi iactantia: vbi arrogantia: de tāta
letitia q̄ta triſtitia: poſt tantā voluptatē tāꝫ gra
uis miſeria. de illa exultatōe ceciderūt ī magnā
miſeriā: in grandē ruinā: et in magna tormenta
Quicquid ill̄ accidit tibi accidere pōt. q̄ homo
es. Homo de humo: limꝰ de limo. de terra es: de

terra veniſti: ⁊ in terram reuerteris. quando ve=
nerit dies illa vltima: que ſubito veniet ⁊ forſitã
hodie erit. Certũ eſt ꝙ morieris: ſed incertũ quã
do: aut quõ: aut vbi: qm̃ mors vbiqꝫ te expectat.
Tu quoqꝫ ſi ſapiens fueris vbiqꝫ eaꝫ expectabis
ſi carnem ſeq̃ris punieris in carne: ſi in carne de
lectaris cruciaberis ĩ carne: ſi curioſas veſtes re=
quiris ꝓ ornatu veſtiũ ſubter te ſternetur tinea.
⁊ operimentũ tuũ erunt vermes. Juſtitia dei ali Eſa. 14
ud iudicare nõ põt: niſi quid merent̃ opa noſtra
Qui eni plus diligit mũdũ ꝙ deũ: ſeculũ ꝙ clau
ſtrũ: gulã ꝙ abſtinentiã: luxuriã ꝙ caſtitatẽ: ſeq̃
tur diabolũ ⁊ ibit cũ eo ĩ ſuppliciũ eternũ. Quis
putas tunc meror erit: quis luctus: que triſticia:
cũ ſepabũtur iniuſti a conſortio iuſtorũ ⁊ a viſiõe
dei: et tradent̃ in poteſtatem demonũ: et ibũt cũ
ipſis in ignẽ eternũ. ibiqꝫ ſemper erũt ſine fine ĩ
luctu ⁊ gemitu. ꝓcul quippe a btã paradiſi pa=
tria exulati: cruciabũtur in gehẽna ꝑpetua: nun
ꝙ lucẽ viſuri: nũꝙ refrigeriũ adepturi. Sed per
milia miliũ annoꝝ in inferno cruciandi: nec ĩde
vnꝙ liberandi vt nec qui torquent aliqñ fatigẽt
nec qui torquentur aliqñ moriantur. Sic enim
ignis ibi cõſumit: vt ſemper reſeruet ſic tormẽta
aguntur vt ſemp renouent̃. iuxta vero qualitatẽ
culpe: penã ſuſtinebit vnuſquiſqꝫ gehẽne: ⁊ ſil'is
culpe rei ſuis ſil'ib9 iungẽtur cruciãdi Nihil ali
ud ibi audiet̃ niſi flet9 ac planct9: gemit9. ⁊ vlula
tus: merores atqꝫ ſtridores dentiũ. Nichilqꝫ ibi
videbit̃ niſi vermes et laruales facies tortorum
atqꝫ teterrima mõſtra demonioꝝ Vermes crude

les mordebūt intima cordis hinc dolor inde pauor: gemitus: ſtupor et timor horrēs. Ardebunt ꝙ miseri in igne eterno in eternū et vltra: in carne cruciabūtur per ignē: in ſpū per conſciētie vermem: ibi erit dolor intolerabilis. timor horribilis. feror incomparabilis. mors anime et corpis ſine ſpe venie et mīe. Sic tamen morient vt ſemper viuānt: et ſic viuent vt ſemꝑ moriantur. Jta aīa peccatoris aut in inferno ꝓ pctīs cruciatur/ aut in paradiſo pro bonis meritius collocatur. Nūc ergo alterū e duobus eligamus. aut ſemꝑ cruciari cū impijs: aut ſemper letari cū ſanctis. Bonū ſiquidē et malū vita ꝛ mors ante nos ſūt poſita: vt ad quod voluerim⁹ manū extendam⁹ Si tormenta non terrēt nos: ſaltē inuitēt premia

¶ De premio patrie celeſtis.

PRemiū eſt vidēre deū: viuere cū deo: viuere de deo: eſſe cū deo: eſſe in deo: q erit oīa in oībus: hr̄e deū qui eſt ſummū bonū ꝛ vbi ē ſummū bonū: ibi eſt ſūma felicitas: ſūma iocūditas: vera libertas: perfecta caritas: eterna ſecuritas: et ſecura eternitas: ibi eſt vera leticia: plena ſcientia: oīs pulcritudo: et oīs beatitudo. Eſt ibi pax. pietas. bonitas. lux. virtus. honeſtas. gaudia. leticie. dulcedo. vita pēnis. glīa. laus. requies videbit eū ad volūtatē: habebit ad voluptatē: fruetur ad iocunditatem: in eternitate vigebit. in veritate fulgebit. in bonitate gaudebit: ſicut habebit ꝑmanendi eternitatē: ſic cognoſcendi facili-

tatem:et requieſcēdi felicitatē. Ciuis ſiquidem
erit illius ſctē ciuitatis:cuius angeli ciues ſunt:
de⁹ pater templū:filius eius ſplēdor: ſpūſſanct⁹
caritas. O ciuitas celeſtis māſio ſecura: patria
fertilis et ampla:totum cōtinēs qđ delectat: po-
pulus ſine murmure incole quieti: hoīes nullaꝫ
indigentiā habētes. Quā glīoſa dicta ſūt de te
ciuitas dei:ſicut letantiū oīm habitatio eſt in te.
Oēs letanť in leticia ⁊ exultatione:oēs delectāť
de deo:cuius aſpectus pulcer.facies decora.elo-
quiū dulce.delectabilis eſt ad vidēdū.ſuauis ad
habendū.dulcis ad perfruendū. ipſe per ſe pla-
cet et per ſe ſufficit ad meritū:ſufficit ad premiū
Nec extra illū quicꝗ queritur:q꞉ totum in illo ī-
uenitur:quicqđ deſideratur: ſemꝑ libet eū aſpi-
cere/ſemꝑ habere/ſemꝑ in illo delectari et illo ꝑ-
frui.in illo clarificatur intellectus et purificatur
affectus ad cognoſcendā et diligendā veritateꝫ
Et hoc eſt totū bonū hoīs.noſſe.ſ.⁊ amare creato
rem ſuum. Que ergo nos angit veſania vicioruꝫ
ſitire abſinthium:huius mundi ſequi naufragi
um:vite labentis pati infortunium. Impie tyrā
nidis ferre dominiū:et non magis conuolare ad
ſanctorum felicitatem/ad angelorum ſocietatē/
ad ſolennitatem ſuperne leticie:et ad iocundita
tem contemplatiue vite vt poſſumus intrare in
potentias domini ⁊ videre ſuperabundantes di
uitias illas bonitatis eius. Ibi vacabimus ⁊ vi-
debimus ꝙ dulcis eſt dominus. et ꝙ magna mł-
titudo dulcedinis eius. ¶ Uidebimus inquam

glorie decorē:ſanctoꝝ ſplendorē:et regie poteſta
tis honorē.cognoſcemꝰ patris potētiā:filiȷ̄ ſapiē
tiā:ſpūſſancti benigniſſimā clementiā:ꝛ ita ha=
bebimus noticiā illiꝰ ſūme trinitatꝭ.nūc corpa ꝑ
corpus videmꝰ:imagines etiā corpoꝝ ſpū cerni
mus.tūc vero ipāƷ veritatē puro mentis intuitu
videbimus.O beata viſio videre deū in ſeipo:vi
dere in nobis et nos in eo felici iocūditate:ꝛ iocū
da felicitate.Quicqd deſiderabimus totū habe
bimus.Nichil amplius deſiderantes:et quicqd
videbimus amabimꝰ:ipſo amore bti.dulcedine
amoris et ſuauitate ꝯtēplatōis.Hec erit ſumma
illiꝰ cōtēplatiōis:hec erit ſumma felicitatis.qm̄
intelligetur in ſuo puro eſſe ſincera diuitas:cō=
prehendet in eo incōprehenſibilis trinitas.Pa
tebūt arcana diuitatꝭ:videbit et amabit deꝰ:et
hec viſio et delectatio totū cor hois implēs et ſa=
cians tota erit illius beatitudinis cōſummatio.
Una erit oīm lingua:iubilatio indefeſſa:vnꝰ af=
fectꝰ:amor eternꝰ patebit ꝟitas:īplebit caritas
ꝛ erit integra corporis ꝛ aīe:ſocietas fulgebit ſi
cut ſol hūanitatis glificata.Quieta erit ꝛ cōcors
carnis et ſpūs ſanitas angeloꝝ ꝛ hoim:vnū erit
gaudiū:vnū colloquiū:vnū ꝯuiuiū:nō lāguebit
amor:nec liquefiet dilectio pſtibus oībꝰ bonis:
nulla erit dilationis afflictio:qm̄ beatifica diuīe
maieſtatis preſentia oībꝰ erūt oia:ꝛ erit cōis oīƷ
oīpotētia:ſapiētia:pax et iuſticia:ꝛ intelligētia.
Non erit in illa pace diuerſitas linguarū:ſƷ pa=
cifica et concors cōcordia morū ꝛ affectuū In tor
rente illiꝰ voluptatꝭ nichil vltra appetet cumula

ta ſatietas:tāta erit felicitas. Ibi ſiquidē erit cu
mulus felicitatiſ: ſupeminēs glīa et ſupabūdās
leticia. Sed ad hec qs idone⁹? profecto verus pe
nitēs:bon⁹ obediēs:amabilis ſoci⁹:fidelis ſeru⁹
Verus penitēs ſp eſt in labore:et dolore:dolet d
preteritiſ:laborat ꝓ futuris cauēdis. Vera ſiqdē
pnia eſt ſine tpis intmiſſiōe de pctis dolere. Sic
plangit cōmiſſa ne cōmittat plāgēda: irriſor nā
q eſt ⁊ nō verus penitēs q adhuc agit qd penite
at. Si gvis ver⁹ penitēs eē ceſſa a pctō ⁊ noli am
pli⁹ peccare:qm inanis eſt pnia quā ſequēs coin
qnat culpa. Bon⁹ obediēs dat ſuū velle ⁊ ſuū nol
le:vt poſſit dicere patū cor meum deus paratum
cor meum. Paratum quidcunq preceperis fa=
cere. paratum ad nutum nutu citius obedire.
Paratum tibi vacare: proximis miniſtrare me
ipſum cuſtodire: ⁊ in celeſtium contemplatione
requieſcere. Amabilis ſocius oībus ē officioſus et
nulli oneroſus:deuot⁹ ad deū:benignus ad ꝓxi
mū ſobrius ad mundū:dñi ſeruus: ꝓximi ſocius
mūdi dñs. Supiora habet ad gaudiuz:eqlia ad
cōſortiū:inferiora ad ſeruitiū nulli ē oneroſus ſz
inferiora redigit ad vtilitatē medioꝝ: ⁊ ad hōrē
ſupiorū: ſuperiora ſeqns īferiora trahēs ab illis
poſſeſſus iſta poſſidēs: fidelis ſeruus ē in cōtem
platione dei et cuſtodia ſui. Cuſtodie intelligēs
nūq̄ poſſe ſufficere ad te cuſtodiēdū tua īduſtria
diuinā implora clemētiā. itaq ad contēplandū
in te creatoris tui volūtatē bonā ⁊ bene placentē
atq pfectā: angelicā exora tutelā potrociniūq
oīm cū chriſto regnātiū ſup te roga:curre p ſin-

gulos ſupplica ſingulis: ⁊ ſimul oībus clama et
Iob. 19 dic miſeremini mei: miſeremī mei ſaltē vos ami
ci mei: ⁊ recipite fugitiuū veſtrū: ſꝫ fratruelē: ſed
cōſanguineū in ſanguine redēptoris. En paup
ſtat ad oſtium clamat ⁊ pulſat: aperite pulſanti
et conducite eū vſqꝫ ad regē vt ꝓſtratus corā eo:
indicē ei oēs miſerias: ⁊ oēs neceſſitates q̄s pati
or. Ad extremū vero prelato tuo: cor tuū cū omī
ꝓgenie cōſigna: nullū in eo remaneat pctm̄: qḋ
non pura cōfeſſione deleat. Jeſum xp̄m etiā ſup
cor tuū ſicut ſignaculū pone. Cū enī chriſtꝰ cor-
dis oſtium cuſtodit et ē cordis oſtiarius: vt per
illū ingrediātur ⁊ egrediant̄ oēs familie cordis
cōſequēter adſūt milia miliū angeloꝝ ad fores
exterioꝝ ſenſuū excubantiū: nec audet alienige-
na irrūpere terribiles illas acies propter oſtia-
rij reuerentiā ⁊ angelorum cuſtodiā.

¶ Quomodo hō debet ſe examinare.

INtegritatis tue curioſius explorator vitam
tuā quotidiana diſcuſſione examina Atten
de diligēter quātū proficias vel quātū deficias:
qualis ſis in moribꝰ ⁊ q̄lis in affectibus: q̄ ſīlis
ſis deo vel q̄ diſſimilis: q̄ procul q̄ longe: nō lo
coꝝ interuallis: ſꝫ morū affectibꝰ. Stude cogno
ſcere te qꝛ multo melior ⁊ laudabilior es ſi te co-
gnoſcis q̄ ſi te neglecto cognoſceres curſū ſyde
rū: vires herbarū: cōplexiones hoīm: naturas
aīaliū: ⁊ haberes oīm celeſtiū ⁊ terreſtriū ſciētiā
Redde ergo te tibi: ⁊ ſi nō ſp̄ vel ſepe: ſaltē inter
dum. Rege tuos affectus: dirige actus: corrige
greſſus: in te nichil remāeat īdiſciplinatū pone

omnes tranſgreſſiones tuas ante oculos tuos. Statue te ante te tanq̄ ante aliū ⁊ ſic temetipm plange. plora iniquitates ⁊ pctā q̄bus deū offendiſti: indica ei miſerias tuas oſtēde malicias aduerſariorū tuorū. Cumq̄ corā eo in lachrimis te maceraueris precor te vt memor ſis mei. Ego ei ex quo cognoui te in xp̄o diligo te ⁊ illuc mētionem tui defero: vbi ⁊ illicita cogitatio ſuppliciū et honeſto p̄meret premiū. Ad altare nāq̄ dei cū peccator ſto: ſ3 ſacerdos tua me comitat̄ memoria. Tu vero michi vicē reddes ſi me amaueris: ⁊ orationū tuarū participē feceris: ibi recordatione tecū eſſe preſens deſidero: vbi pro te et tuis familiaribus deuotas preces coram deo fūdis. Nec mireris ſi dixi preſens: quoniam ſi me amas ideo amas: q2 imago dei ſum: ita tibi preſens ſum vt tu ipſe tibi. Quicquid enī tu es ſubſtantialiter: hoc ego ſum. Imago eni3 dei eſt omnis anima rationalis: proinde quoniā qui in ſe imaginē dei querit: tam proximum q̄ ſe querit. Et qui illam in ſe querendo inuenerit: in omni homine eam cognoſcit. Viſio enī anime intellectus eſt. Si ergo te vides me vides: quia nichil aliud ſum q̄ tu: ⁊ ſi deum diligis me imaginem dei diligis: ⁊ ego te diligendo: deum diligo in te Et ita dum vnū querimus et ad vnū tendimus: ſemper inuicem preſentes ſumus: ſed in deo in quo nos diligimus.

¶ Quod hō debet eē intentus in oratione.

Cum ad orādū ſiue ad pſallēdū in ecclīā intrauerī fluctuātiū cogitatōnū tumlt⁹ exti⁹

relinque curãq; exteriorũ penitus obliuiſcere vt
ſoli deo poſſis vacare. Fieri enĩ nõ põt vt aliquã
do cũ deo loquit̃: qui cũ toto mũdo etiã tacẽs fa=
bulat̃. Intende ergo illi qui intẽdit tibi: audi il
lũ loquentẽ tibi: vt ipſe exaudiat te loquẽtẽ ſibi:
ita fiet ſi diuis laudibꝰ ſoluendis debita reuerẽ=
tia et ſollicitudine aſſiſtas. ſi ſingula verba diui
ne ſcp̃ture diligenter attẽdas. Nõ quod ego iſta
faciã que dico: ſed quod facere vellẽ: ⁊ nõ feciſſe
penitet: ⁊ nõ facere piget. Tu vero cui maioꝛ gra
tia conceſſa eſt: votis ⁊ pꝛecibus pias aures dñi
ad te flecte lachꝛimis et ſuſpiriȷ̃s: ⁊ pꝛo tuis ex=
ceſſibus illũ clemẽter exoꝛa: atq; canticis ſpũali
bus in operibus ſuis illum lauda ⁊ gloꝛifica. Nil
eĩ magis ſupnis ciuibus ſpectare libet: nil regi
ſummo iocundius exhibet̃: ſicut ipe teſtat̃. Sa
ps. 49 crificiũ laudis honoꝛificabis me. O q̃ felix eſſes
ſi ſpiritualibꝰ oculis ſemel intueri poſſes: quo=
ps. 67 modo cõueniũt pꝛincipes cõiuncti pſallẽtibꝰ in
medio iuuẽcularũ tympaniſtriaꝝ. Uideres pꝛo
culdubio qua cura: quo ve tripudio interſũt can
tãtibus: aſſiſtũt oꝛãtibus: adſunt meditãtibus:
ſupſunt quieſcẽtibus: ꝓuidẽtibus atq; ꝓcurãti
bus pꝛeſunt. Diligũt quidẽ ſuos cõciues ſupne
poteſtates. Et quod hic qui hereditatẽ capiunt
ſalutis ſollite cõgaudẽt ⁊ confoꝛtãt: inſtrũt: ꝓte
gunt prouidẽtq; omĩbus oẽs. Ipi enĩ deſiderãt
aduentũ noſtrũ: qm̃ ipſi de nobis expectant ciui
tatis ſue ruinas reſtaurari. Diligẽter querunt ⁊
libẽter audiũt bona de nobis ſolliciti diſcurrunt
mediȷ̃ inter nos ⁊ deũ: nr̃os gemitus fideliter ad

cū portātes. Non dedignabitur eſſe ſocij noſtri
qui iā facti ſunt miniſtri noſtri. Exultare eos fe
cimus quādo cōuerſi ſumus ad penitentiā. Fe-
ſtinemus ergo de nobis eorū letitiā adimplere.
Ve tibi quicūq̧ es qui deſideras redire ad vomi
tū reuerti ad lutū. Putas ne placatos habebis
eos in iudicio quos tanto ⁊ tam diu ſperato pri
uare vis gaudio? Exultauerūt qn̄ venimꝰ ad re-
ligionē tanq̄ ſuper his quos ab ip̄a inferni por
ta cernerēt reuocatos Quid v̄o tūc erit ſi ab ip̄a
ianua paradiſi viderint redire ⁊ retrorſū abire
eos qui iam alterū pedē habēt in celo. Nā ſi cor
pora habemꝰ inferius ſed corda ſurſū habeamꝰ
Curramus ḡ non paſſibus corpis: ſꝫ affectibus:
ſed deſiderijs: ſꝫ ſuſpirijs: qm̄ non ſolū angeli ſꝫ
angloꝝ creator nos expectat. Expectat nos deꝰ
pater tanq̄ filios ⁊ heredes: vt cōſtituat nos ſup
oīa bona ſua: expectat nos dei filius tanq̄ fr̄es ⁊
coheredes vt fructū ſue natiuitatis ⁊ preciū ſui
ſanguis deo pr̄i offerat. Expectat nos ſp̄ūſſcūs
Ip̄e ſi quidē eſt bonitas et benignitas in qua ab
eterno p̄deſtinati ſumus nec dubiū quin prede-
ſtinationē ſuā adimpleri velit. Ergo qꝛ oīs cele
ſtis curia expectat nos ⁊ deſiderat: deſideremus
eā quāto poſſumꝰ deſiderio. Cū magna nāq̧ cō
fuſione ⁊ rubore ad eā veniet quiſq̧ videre eam
vehementer non deſiderat. Quicunq̧ vero iugi
oratione et aſſidua cogitatione in illa conuerſa-
tur: ⁊ ſecurus hinc egreditur: ⁊ cum magna leti
tia recipietur in illa.

¶ Qd̓ vbiq̧ poſſumus orare.

Ubicūq₃ ergo fueris: infra temetipſm ora Si longe fueris ab oratorio: noli querere locū qm̄ tuipſe locus es: ſi fueris i lecto aut in alio loco ora ⁊ vbi eſt templū frequenter orandū: ⁊ flexo corpore mens eſt erigenda ad deū. Sicut enī nullū eſt momentū quo homo nō vtatur vel fruatur dei bonitate et mīa: ſic nullū deb₃ eſſe momētum quo eū preſentē nō habeat in meōria. S₃ dicis: ego quotidie oro et orōnis mee nullū fructū video: ſed ſicut accedo ad illā ſic et redeo: nemo michi reſpondet: nemo loquit̄: nemo quidpiam donat: ſed incaſſū laboraſſe videor. ſic loquit̄ humana ſtultitia. nō attendes quid inde veritas ꝑmittat dicens. Amen dico vobis q̄r quicq̄d oran-

Mar. ii tes petitis credite quia accipietis et fiet vobis. noli ergo vilipendere orōem tuā qm̄ ille ad que₃ oras nō vilipendit eā. ſed anteq̄ꝫ egrediat̄ de ore

Nota tuo ipe ſcribi eā iubet in libro ſuo. Et vnū e duobus indubitanter ſperare debemus: qm̄ aut dabit nobis qd̓ petimus: aut quod videt eſſe vtili⁹ Cogita igit̄ de deo quicq̄d melius potes. et de te quicquid deterius vales. de te vero et de illo amplius credere debes q̄ꝫ cogitare potes. Oē tp̄s i quo de deo non cogitas hoc te computes perdidiſſe. Oīs ſiquidē res aliena eſt a nobis. tp̄s aūt tm̄ noſtrū eſt. Uaca ergo deo ⁊ vbicūq₃ fueris ibi

Nota totus eſto Noli te rebus tradere ſed cōmendare Quocūq₃ loco cōſiſtis cogitatiōes tuas tracta: ⁊ aliquid ſalutare in aīo tuo verſa. Oīs ſiquidem loc⁹ ad meditandū cōgru⁹ eſt. Tota ergo felicitate animū colligēs libere tecū habita ⁊ in latitu-

dine cordis tui deambulans: ibidē cenaculū grā de ſtratū chriſto exhibe. Mens nanqȝ ſapientis ſemp eſt apud deū. Jllū ſemper ante oculos hr̄e debemus p quē ſumus: viuimus: et ſapimus. ip ſum nāqȝ vt eſſemus hēmus auctorē: ipm aūt vt ſapiētes ſimus debem⁹ habere doctorē: et vt btī ſimus interne ſuauitatis largitorē. Et in hoc imaginē eius hoc eſt illi⁹ ſūme trinitatis in nobiſ cognoſcimus. Nam ſicut ille ꝛ ſapiēs eſt et bon⁹ eſt: ſic et nos ꝓ modulo noſtro et ſumus ꝛ nos eē ſcimus et idem eſſe et noſſe diligimus. Utere igr̄ teipſo velut dei templo propter illud quod in te eſt ſiue deo. honor ſiquidē deo ſūmus eſt: illū venerari et imitari. Jmitaris ſi pius es. Templuȝ eni ſanctū eſt deo: mens pia: et altare optimum cor eius. corp⁹ venerarī ſi miſericors es: ſicut ipe oībus miſericors eſt. Hoſtia ſiqdē acceptabilis eſt deo: fac bonū oībus ꝓ deo. fac oīa ſicut filius dei: vt dign⁹ ſis eo qui te dignat⁹ eſt filiū vocare. Jn oīb⁹ vero q̄ agis deū eſſe preſentē cognoſce. Caue ꝙ ne in eo qđ male delectat: vel viſio tua vl̄ cogitatio tua remoref: ne dicas neqȝ facias qđ n̄ licet: etiā ſi libet. nec aliquo facto vel ſigno deuȝ offendas q̄ vbiqȝ pn̄s cernit q̄cq̄d facis. Magna cuſtodia tibi neceſſaria eſt. qm̄ oīa magis añ oculos iudicis cūcta cernētī. Cū illo tn̄ es ſecurus ſi talē te preparaueris: vt tecū adeſſe dignef. Si tecū non eſt per gratiā: adeſt tn̄ per vindictā. Sed ve tibi ſi ita tecū ē. imo ve tibi ſi ita tecū nō adeſt Jlli nāqȝ iraſcif de⁹ quē peccantē non flagellat: nā quē flagellādo nō emēdat in futuro damnat

Nota

¶ Mortis conſideratio.

CErtū eſt qm̄ mors vbiqꝫ minatur tibi: diabo-
lus inſidiat̄ vt rapiat aīam tuā qn̄ egredie-
tur de corpe: tu vero noli timere qn̄ deus ī te ha-
bitat. ſi tamen hitat eripiet te: a morte ⁊ a demo-
ne. Fidelis eni ſocius eſt nec deſerit ſperantes ī
ſe: niſi ipſe prior deſerat̄. Deſerit̄ cū cor per pra-
uas et inutiles cogitationes vaga mente diſcur-
rit. Jdcirco oī ſollicitudīe ⁊ cuſtodia illū tenere
debes vt in illo deus requieſcere poſſit. Jn omni
nanqꝫ creatura que ſub ſole mūdi vanitatib⁹ oc-
cupatur nichil hūano corde ſublimi⁹: nichil no-
bilius: nichil deo ſimilius reperitur. Quapropt̄
nichil aliud queritur a te niſi cor tuū. Mūda er-
go illud per purā cōfeſſionē et aſſiduā orōnem.
vt mūdo corde deū videre poſſis per cōtinuā oī
circūſpectionē. Jn oī loco eſto et ſubiectus ⁊ in-
tentus: cōpone mores tuos vt ſit in te placatus.
dilige oēs hoīes et oībus te amabilē exhibe: vt
ſis pacificus ⁊ dei filius. Sic eris bonus mona-
chus et ſanctus. humilis et rectus. et cū talis fu-
eris memento mei. Ve michi qui iſta dico et iſta
nō facio. et ſi facio aliquādiu nō perſeuero. Jſta
habeo in memoria et non ſeruo in vita. habeo in
ſermonibus et non in moribus. Legē in corde ⁊
in ore tota die rumio: et contraria legi ago: lego
de religione mea et plus diligo lectionē ꝙ orōeꝫ
verūtamē nil aliud me docet diuīa ſcriptura niſi
religionē amare: veritatē ſeruare: caritatē habe-
re. Ego aūt miſer et miſerabilis citi⁹ curro ad le-
ctionē ꝙ ad orōem. libēti⁹ volo legere: ꝙ miſſas

auſcultare. Expectat me aliqs volēs de neceſſita
te ſua mihi loqui: ego vero librū aliquē accipio
quē ille vel ille vellet hēre. lego in eo et legēdo a=
mitto fruct⁹ caritatis: cōpūctiōis fletus: miſſarū
vtilitatē: celeſtiū cōtēplationē. Nil tñ in hac vita
dulci⁹ ſentitur: nihil auidius ſumitur: nil ita mē
tem ab amore mūdi ſeparat: nil ſic aīm ꝯ tēptatōes
roborat: nil hoīem ita excitat et adiuuat ad oīe
op⁹ bonū et ad oēm laborē.

De inſtabilitate humani cordis.

Miſerere mei deus qm̄ ibi plus pecco: pecca
ta mea emēdare debeo. In monaſterio nā=
qꝫ ſepe dū oro nō attendo qđ dico: oro quidē ore:
ſed mēte foris vagante: orōnis fructu priuor: cor
pore ſū interi⁹: ſed corde exteri⁹. et ideo ꝑdo qđ
dico. parū enī ꝓdeſt ſola voce cantare ſine cordis
intentōe. Propterea magna ꝑuerſitas: imo ma
gna inſania eſt qñ cū dño maieſtatis loqui in orō
ne preſumimus ⁊ inſenſati aures auertim⁹: ⁊ ne
ſcio ad quas ieptias cōuertim⁹ cor. Magna qꝫ
inſania ⁊ grauiter vindicāda cū viliſſim⁹ puluis
loquentē ad ſe audire dedignať creatorē vniuer
ſitatis. Ineffabilis vero ē dignatio diuine boni=
tatis que qtidie cōſpicit nos īfelices: aures auer
tentes: obdurātes corda nichilomin⁹ clamat ad
nos dicēs. Redite preuaricatores ad cor. vaca=
te ⁊ videte qm̄ ego ſū deus. Loquiť mihi deus in
pſalmo: ⁊ ego illi: nec tamē cū pſalmū dico: attē=
do cuius pſalm⁹ ſit. Idcirco magnā iniuriā deo
facio: cū illū precor vt meā precē exaudiat quam
qui fundo nō audio. Depcor illū vt mihi intēdat

ego vero nec michi nec illi intẽdo: ſed qd deteri⁹
eſt imunda et inutilia in corde verſando fetorem
horribilẽ eius aſpectib⁹ ingero. Nichil eſt in me
corde meo fugacius. quotiẽs me deſerit et ꝑ pra
uas cogitationes defluit: totiẽs deũ offendit. cor
meũ eſt corvanũ: vagũ et inſtabile dũ ſuo ducit̃
arbitrio: et diuino caret conſilio: in ſeipſo nõ po
teſt conſiſtere. ſed oĩ mobili mobilius per infini-
ta diſtrahit̃: ⁊ hac atqꝫ illac per innumera diſcur
rit. et dũ ꝑ diuſa requiẽ q̃rit et nõ inuenit: ſꝫ i labo
re miſerũ ac reqe vacuũ mãet ſibi ñ ꝯcordat: a ſe
diſſonat: a ſe reſilit: volũtates alt̃nat: cõſilia mu
tat: edificat noua: deſtruit vetera: deſtructa reedi
ficat: eadẽ iterũ atqꝫ iterũ alio ⁊ alio mõ mutat ⁊
ordinat: q̄ vult et nõ vult. ⁊ nũq̃ in eodẽ ſtatu ꝑ-
Iob. 15 manet. Sicut eni molendinũ velociter voluit̃ et
nichil reſpuit ſed quicq̃d imponit̃ molit: ſi autẽ
nichil apponit̃ ſeipm̃ cõſumit. cor meũ inſtabile
ſemꝑ eſt in motu et nũq̃ requieſcit Sed ſiue dor
miã ſiue vigilẽ: ſomniat ⁊ cogitat q̃cq̃d ei occur-
rit Et ſicut molẽdinũ arena ſi ĩponat̃ extermĩat
pix inq̃nat: palea occupat: ſic cor meũ cogitatio
amara turbat: imũda maculat: vana inq̇etat ⁊ fa
tigat: ita cor meũ dũ futurũ nõ curat gaudiũ nec
diuinũ querit auxiliũ ab amore celeſtiũ elõgat̃ ⁊
in amore terreſtriũ occupat̃. Cũqꝫ elabit̃ ab illis
et inuoluit̃ in iſtis. Vanitas illud recipit: curio
ſitas deducit: cupiditas allicit: voluptas ſedu-
cit: luxuria polluit: torquet inuidia: turbat iracũ
dia: cruciat triſticia: ſicqꝫ miſeris caſib⁹ ſubmer-
git̃ oĩb⁹ vicijs: qm̃ vnũ deũ q̇ ei ſufficere poterat
dimiſit. Per multa diſꝑgit̃ ⁊ huc illucqꝫ querit:

vbi requieſcere poſſit. ⁊ nihil inueīt qđ ei ſuffici
at donec ad ipm redeat. A cogitatione in cogi-
tationē ducit̄ ⁊ per varias occupationes et affe-
ctiones variatur vt ſaltē varietate rerū ipaꝝ im-
pleatur: quarū qualitate ſatiari nō pōt. Sic labi
tur cordis miſeria ſubtracta diuina gratia. Cum
qꝫ ad ſe reuertitur et diſcutit qđ cogitauit nil re
perit: qꝛ nō opus fuit Sed importuna cogitatio
que cōponit multa de nichilo: ſic deniqꝫ decipit
imaginatio quaſi demonū illuſio impetat mihi
deus vt prebeā illi cor meū: ⁊ qꝛ impanti deo nō
ſum obediēs ⁊ ſubditus: michi ſum rebellis ⁊ cō
trari⁹. Unde michi ſubiugari non potero donec
illi nō fuero ſubiect⁹. michiqꝫ ſeruiā nolens: q̄ ei
nolo ſeruire volens. Idcirco plura machinatur
cor meū vno mometo: q̄ oēs hoīes pficere poſſēt
vno anno. Cū deo nō ſū vnit⁹ ⁊ iō cū meipō ſū di
uiſus. Cū illo vniri nō poſſū niſi per caritatē: nec
ſubijci niſi per huīlitatē: nec vere huīlis eſſe niſi
p veritatē. Expedit ḡ vt in veritate me diſcutiā
⁊ cognoſcā q̄ vilis: q̄ fragilis: ⁊ q̄ labilis ſū. De
inde cū oēs miſerias meas cognouero neceſſe eſt
vt illi inhereā per quē ſū: ſine quo nichil ſum: et
nichil facere poſſū. Et qꝛ a deo peccādo receſſi:
niſi per verā cōfeſſionē ad illū redire nō poſſum
Fateri ḡ oportet qđ fatendū eſt qꝛ nūq̄ eo modo
aut ea intentione qua peccaui peccata confeſſus
ſum: nec omniuꝫ recordatus ſum aut propter ve
tuſtatē: aut propter multitudinē. Si aūt confeſ-
ſus ſū nō pure ꝯfeſſus ſū pp turpitudinē: ꝯfeſſio
nē etiā meā diuiſi vt diūſis ſacerdotibus diuerſa

manifeſtarem: ⁊ ſta venia carui: ad quā ꝑ partes
peruenire putaui. Exeecranda nāq; fictio eſt pec
catū diuidere et ſuፍficietenus radere: nō intriſe=
cus eradicare. Nō eni vtilis eſt cōfeſſio niſi ī oris
veritate et cordis puritate. Et tres ſint q̄ teſtio=
niū nobis dicant in celo: pater filius ⁊ ſpūſſanct⁹
Addamus teſtes ſacerdotes cordi noſtro ⁊ ori:
2. Cor. 13. vt in ore duum vel triū teſtiū ſtet oē verbū: ſed di=
cis ſufficit michi ſoli deo cōfiteri. q2 ſacerdos ſi=
ne eo a pctīs me abſoluere nō poteſt. Ad qđ ego nō
Iac. 5. ſed beatus iacob⁹ rñdet dicēs. Confitemi alteru
trū peccata veſtra. Conueniēs nanq; eſt vt nos q̄
peccando deo cōtumaces fuimus penitēdo ſup=
plices ſacerdotib⁹ et miniſtris ei⁹ ſimus: ⁊ hō q̄
ad gratiā cōſeruandā mediatore nō eguit iā ea3
recuperare nō niſi per mediatorē hoīem poſſit.
Gemat ergo et ſuſpiret ⁊ anxius ꝓ pctō timeat ⁊
expaueſcat: ſollicit⁹ diſcurrat: auxiliatores ⁊ int
ceſſores querat: proſternat ſe huīliter homini: q̄
humiliter aſtare noluit creatori. Nā et hoc ſalu=
berrimū eſt vt homo corde peniteat ⁊ ore delictū
ſuū confiteat: quatenus deus qui pius adeſt per
gratiā cor per pnīam cōpungat. deinde adſit vt
confitenti pctōꝛ veniā tribuat. Qđ ſi forte pctōr
vere peniteat: ſed intercurrēte articulo neceſſita
tis ad cōfeſſionem ꝑuenire non poſſit: confident
credere debemus ꝙ ſummus ſacerdos cōplet in
eo qđ mortalis nō potuit Et iam apud deū factū
conſtat qđ hō quidē vere voluit: ſed nō valuit ad=
implere. q2 cōfeſſionē non cōtentus excluſit: ſed
impediuit neceſſitas.

¶ De peccato non excuſando.

In capitulo vbi pctã mea emẽdare debui peccatis peccata addidi. Cũ de illis clamat⁹ fui aut aliquo mõ excuſaui: aut ex toto negaui: aut quod deterius eſt defendi: et impatienter reſpõdi: cũ nullũ ſit peccatũ a quo nõ ſim cõtaminat⁹ aut contaminari nõ poſſim. Juſtũ eſt vt oi occaſione remota emendationẽ promittam vndecũqꝫ aut a quocũqꝫ clamer: quaten⁹ ſic liberari valeam a pctõ perpetrato vel perpetrando.

¶ Quã ſit malũ alios nõ corrigere

MAltitudinẽ iniqtatũ mearũ expaueſcens alioꝝ transgreſſiones reprehendere timui: ꝛ iõ mortis auctor extiti. qꝛ virus qd clamãdo expellere potui nõ expuli: indignatus ſũ aduerſus alios q me de vicijs reprehendebãt: et quos amare debui odiui: illa q michi nocebant vel diſplicebant deſideraui vt nõ eſſent. Sciebã tamẽ qd in natura ſua erant bona ꝛ a bono factore facta: ſꝫ ideo michi nocebãt qꝛ malus erã ꝛ male illis vtebar. Nichil enĩ michi cõtrariũ: niſi egoipe: meũ eſt quicqd michi nocere põt: et egoipe michi ſarcina ſũ: Optaui etiã vt de⁹ pctã neſciret aut punire nollet: aut non poſſet. et ita volui deũ eẽ inſipientẽ: iniuſtũ ꝛ impotentẽ: qd ſi eſſet: de⁹ nõ eẽt Nõ eſt ſuperbia ſup ſuperbiã meã. propterea lõge a ſalute mea verba delictoꝝ meoꝝ. Suſpecta eſt ſiquidẽ deo ſuperbia: nec fieri poteſt vt cũ eo ĩ gratiã reuertat̃. Diuerſũ vtriuſqꝫ hoſpiciũ: nec ĩ eodẽ cohabitant aĩo: quibus nõ licuit cohabitare in celo. In celo nata eſt: ſed velut ĩmemor qua

vis inde cecidit: illuc poſtea redire ñ potuit. Cũ
aũt pluuia vł nimio frigore aut calore turbatus
fui: contra deũ iniqꜫ murmuraui. Oĩa nãqꜫ q̄ ad
vſum vite accepimus ad vſum culpe cõuertim⁹:
quapropter iuſtũ ē vt qui in cũctis peccauimus:
in cunctis feriamur.

SEpe ad ſacrũ myſteriũ vocem meã fregi: vt
dulcius cantarē: magis delectabar in vocis
modulatione: q̄ in cordis cõpũctione. De⁹ vero
cui nõ abſcõditur quicquid illicitũ perpetratur:
nõ querit vocis leuitatē: ſꝫ cordis puritatē. Naꝫ
dũ cantor mulcet ppłm vocibus: deũ irritat pra-
uis moribus: licentiã loquēdi vel aliq̄d faciendi
ſepe nimia importunitate vel calliditate a p̄latis
meis extorſi nõ attendēs miſer q̄m ille ſe decipit
qui occulte vel apte ſatagit: vt hoc ei pater ſpũa-
lis iiungat quod ip̄e deſiderat. Acũ vel cultellũ
vel aliquid vile multotiēs nimiũ deſiderari nec
cõfeſſus ſum qꝛ peccatũ non eſtimabã ꝓpter rei
vilitatē. Verũtamen non multũ diſtat quecunqꜫ
ſubſtãtia vilis vel precioſa requirat̄ dũ equaliter
ſit corruptus affectus. Nõ eni cultellus in viciũ
eſt ſꝫ cultelli appetitus: neqꜫ aurũ in vitiũ eſt ſed
auri cupiditas. In labore nõ laboraui quãtum
debui: ⁊ quãtũ potui. In ſilētio etiã fui ocioſus:
qđ eſt maximũ pctm̄. In ſilētio nãqꜫ nemo ſic de-
bet eē ocioſus vt in eodē ſilētio vtilitatē nõ cogi-
tet ꝓximi: nec ſic actuoſus vt contēplationē nõ
requirat dei: parũ eniꝫ ꝓficit qui alteri cũ poteſt
nõ ꝓdeſt. De vitijs me iactaui: putãs eē inſigne
virtutis: vbi erat lapſus criminis. De virtutib⁹

etiā vitia feci. Juſtitia nāq; dum ſuū modū exce
dit crudelitatē vitiū gignit. Et nimia pietas diſ
ſolutionē diſcipline parturit: ſic ſepe viciū eſt qđ
virtus putatur. Sicut remiſſa ſegnicies māſue
tudo creditur: ⁊ pigricie vitiū quietis virtutem
imitat̄. Finxi me eſſe quod nō erā: dixi me velle
qđ nolebā: vel nolle qđ volebā aliud ore dicebaʒ
et aliud corde volebā: ⁊ ita ſub ouina pelle vulpi
nā conſcientiā cōſeruabā. Uulpina plane cōſciē
tia ē tepida cōuerſatio: ⁊ aīmalis cogitatio: ficta
confeſſio: breuis ⁊ rara cōpunctio: obediētia ſine
deuotione: oratio ſine intētione: lectio ſine edifi-
catōne: ſermo ſine circūſpectōe. O q̄ dura mihi
ſunt iſta que loquor: qm̄ meipm̄ loquendo ferio.
Uerūtamen quia me peccatorē nō nego: ſʒ pctm̄
meū cognoſco erit fortaſſe apud deū piū iudicē:
ipa cognitio culpe ipetratio venie: dicā ergo di-
cā miſeriam meā: ſi forte ſua pietas moueat illū
dicam peccatū meū: quoniam noticia peccati in
itiū eſt ſalutis. Magnam porto coronā ⁊ veſtem
rotundā: regulam ſeruo ieiuniorū: ſtatutis pſal
lo horis: ſed cor meū longe eſt a deo meo. Exte-
riorem ſuperficiem intuens ſalua michi omia ar
bitror non ſentiens vermem interiorem qui inte
riora corrodit: vnde oſee comederunt alieni ro- Osee 7
bur meū et ignoraui: ⁊ ideo totus pergens in ea
que foris ſunt ⁊ ignarus interiorum meoꝝ: ſicut
aqua effuſus ſum: ⁊ ad nichilum redactus ſum:
preteritorum obliuiſcens: preſentium negligēs:
futura non preuidens: ingratus ſum ad benefi-
cia: pronus ad mala: ⁊ tardus ad bona.

¶ Quomodo ſe debet vnuſqſq; cōſiderare.

SI me nō inſpicio neſcio meipm: ſi aūt me inſpicio tolerare me non poſſum: q2 tanta inuenio in me que digna ſūt reprehēſione ꝛ ꝯfuſione ꝛ quāto me ſubtilius ꝛ ſepius diſcutio: tanto plures aboiatões in angulis cordis mei inueio Ex quo nāq; peccare cepi nūq̄ vnū diē ſine pctō trāſire potui: nec adhuc peccare ceſſo. ſ3 de die ī diē pctā pctis addo: ꝛ ea pre oclīs habeo nec gemo erubeſcēda video nec erubeſco: dolēda intueor nec doleo: quod eſt mortis ſignū ꝛ dānatōnis indiciū Mēbrū eī quod dolorē nō ſentit mortuū eſt: et morbus inſenſibilis: ē incurabilis. Leuis ſum ꝛ diſſolut9 nec me corrigo: ſ3 ad pctā que cōfeſſus ſū quotidie redeo: nec caueo foueā in quā vel ego cecidi: vel aliū cadere vidi. Cunq; plorare ꝛ orare deberē pro malis q̄ feci: ꝛ pro bonis q̄ neglexi: prochdolor verſū eſt michi in contrariū Nā tepui ꝛ frigui a feruore ofōis: ꝛ iā ſine ſenſu frigidus remāſi: ꝛ ideo flere meipm nō poſſum: quoniā gratia lachrimarū receſſit a me.

¶ De preſentia cōſcientie vbiq;.

PEccata mea celare nō poſſū qm̄ quocūq; vado cōſcientia mea mecū eſt ſecū portās quicq̄d in ea poſui: ſiue bonū ſiue malū: ſeruat viuo: reſtituet defūcto: depoſitū qd̄ ſeruādū accepit ſi male facio adeſt illa: ſi aūt bene facere videor: et īde extollor: adeſt illa: adeſt viuo: ſequiť mortuū vbiq; michi cōfuſio eſt inſepabilis pro qualitate depoſiti. Sic ſic in domo ꝓpria ꝛ a ꝓpria familia habeo accuſatores: teſtes: iudices: ꝛ tortores

Accuſat me cōſcientia teſtis eſt memoria: ratio iudex: voluptas carcer: timor tortor: oblectamētum tormētū: quotquot nāq; fuerūt oblectamenta mala tot erūt tormēta: nam inde punimur vnde delectamur.

¶ De tribus inimicis homīs.

Adiuua me dn̄e deus meus qm̄ inimici mei aīam meā circūdederūt: corpus ſcʒ mūdus et dyabolus: a corpore fugere nō poſſū: nec ipm̄ a me fugare. ¶ Circūferre illud neceſſe eſt: qm̄ alligatū eſt michi ꝓimere nō licet: ſuſtentare cogor: et cū illud impinguo: hoſtē meū aduerſū me nutrio. Si enī ſatis cōmedero et id robuſtū fuerit: ſanitas ꝛ fortitudo michi aduerſant᷑. Mundus vero circūcinxit ꝛ obſedit me vndiq;: ꝛ per qnq; portas videlicʒ per qnq; corpis ſenſus ſcʒ viſus: auditus: guſtus: odoratus: ꝛ tactus: ſagitti ſuis me vulnerat: ꝛ mors intrat ꝑ feneſtras meas in animā meā. Reſpicit oculus ꝛ mētis ſenſū auertit. Audit auris ꝛ ītētionē cordis īflectit. Odoratus cogitationē impedit: os loquit᷑ et fallit: ꝑ tactū ardor libidinis pro aliqua parua occaſiōe excitat᷑: et niſi illico reſpuat᷑ expuat᷑ ſubito totū corpus occupat ꝛ exſtuat: vrit ꝛ incendit: primo carnē modicū titillat: deinde delectatione turpi mentē maculat: ꝛ ad extremū per cōſenſum prauitatis mentē ſubiugat. Porro dyabolus queʒ videre nō poſſum: ꝛ ideo minꝰ ab eo michi cauere: tetendit arcū ſuū: ꝛ in eo parauit ſagittas ſuas vt ſagittet me narrauit ꝯtra me vt abſcōderet laqueos ſuos ꝛ dixit. Quis videbit eos? Laqueū

poſuit in auro: et argēto et in omībus qbus abuti mur: cū illis male delectamur: et illaqamur. Nec ſolū laqueū poſuit: ſz et viſcū. Viſcū eſt amor poſ ſeſſionis: affectus cognatōis: cupiditas hōris: et carnis voluptas: qbus aīa inuiſcat et irretit: ne pēnis contēplatōis p plateas ſupne ſyon volare poſſit. Sagitte dyaboli ſūt: ira: inidia: luxuria: et cetera qbus aīa vulnerat. Et qs ē ille qui iacu la ei9 ignea extiguere poſſit? Prochdolor his telis ſupat ſepe aīa fidelis. Heu michi qr vndiqz bella mihi video: vndiqz tela volāt vndiqz tēpta mēta: vndiqz picula: qcūqz me vertā nulla ſecuri tas ē: et que mulcēt et que triſtāt vel moleſtāt oīa timeo. et eſuries: et refectio: ſōnus: et vigilie: labor et qes pugnāt ɔtra me. Nō min9 ſuſpect9 ē mihi ioc9 q ira: mltos ſiqdē iocādo ſcādalizaui. Nec min9 ꝓſpa vereor q aduſa. ꝓſpa nāqz ſuauitate ſua me incautū decipiūt. Aduerſa vero qr aliqd amaritudīs habēt velut potōes amare me ſuſpe ctū et timidū faciūt. Magi timeo malū qd facio ī abſcōdito q qd in apto. Malū nāqz qd nemo vi det null9 rephēdit et vbi nō timet rephēſor: ſecu rus accedit tēptator: et facilius ppetrat iniqtas. Nimiꝝ vtrobiqz bellū: vtrobiqz piculū: vtrobiqz timēdū. Et ſic in hoſtili regiōe verſantib9 hac il lacqz circūſpiciēdū eſt: et ad oē ſtrepitū circūagē da ē ceruix: ſic caro ſuggerit mihi mollia: mūd9 vana: dyabol9 amara. Nā quotiēs carnalis cogi tatio mētē meā importune pulſat de cibo et potu de ſōno de ceteriſqz ſilibus ad carnis curā ptinē tibus; caro michi loqtur. Cū de ābitōe ſcli: de la

ctātia: de arrogātia cogitatio vana in corde ver
ſat: de mūdo ē. Qñ aūt ad irā: ⁊ iracūdiā: ⁊ ama
ritudinē ſi prouocor: dyabolica ſuggeſtio ē cui
nō aliter ꝙ ipi dyabolo reſiſtēdū ē: nec aliter ab
ea cauēdū ꝙ ab ipa dānatōe. Demonū officiū eſt
ſuggeſtiōes malas igerere: nr̄m ē illis nō ꝯſenti
re. Nā quotiēs reſiſtimꝰ dyabolū ſupamꝰ: ange
los letificamꝰ: deū hōrificamꝰ. Ipe ei nos horta
tur vt pugnemꝰ: adiuuat vt vicamꝰ. Certātes in
bello ſpectat deficiētes ſubleuat: vicētes coronat

¶ Caro hominis vnde ſit ⁊ quid pariat.

CAro mea de luto ē: ⁊ ideo lutoſas ⁊ voluptu
oſas cogitatōnes ad illa hēo vanas ⁊ curio
ſas a mūdo: a dyabolo malas ⁊ malicioſas. Iſti
tres imici me ipugnāt ⁊ ꝑſequūt: nūc q̄dē apte
nūc vero occulte: ſp aūt malicioſe. Dyabolꝰ nāq3
plus cōfidit in adiutorio carnis: qm̄ magꝭ nocet
domeſticꝰ hoſtꝭ. Illa vero ad ſubuerſionē meā cū
illo fedꝰ iniit vtpote de pctō nata ⁊ in pcō nutrita
vitijs: corrupta ipa origīe: ſz mlto āplꝰ viciata
praua cōſuetudīe. Hic ē qd tā acriter cōcupiſcit
adūſus ſpm̄: qd aſſidue murmurat ⁊ ipatiēs eſt
diſciplie: q2 illicita ſuggerit nec rationi obtēpat
nec ihibet vllo timore: huic accedit hāc adiuuat
hac vtit tortuoſꝰ ille ſerpēs hoſtꝭ huāi generꝭ cui
nullū aliud ē deſideriū: nullū negotiū: nullū ſtu
diū: niſi ꝑdere animas noſtras. Hic eſt qui iugi=
ter maluz machinatur: argute loquit: artificioſe
ſuggerit: callide decipit Illicitos motꝰ iſufflat:
et venenatas cogitationes inflāmat: mouet bel=
la: nutrit odia: incitat gulam: mouet libidinem:

deſideria carnis inſtigat: et peccati occaſiones
parat: et mille nocendi artibus: corda hominuꝫ
pulſare nõ ceſſat. Hic eſt qđ baculo noſtro nos ce
dit: ⁊ manus nr̃as proprio ſingulo ligat: vt caro
que data ẽ nobis ĩ adiutoriũ: fiat nobis in ruinã
et ſcãdalũ. Grauis lucta ⁊ graue periculũ eſt ad
uerſus domeſticũ hoſteꝫ pugnare: maxĩe cũ nos
aduene ſimus ⁊ ille ciuis: ille ſuã inhitat regio-
nẽ nos exules ſumus pegrini: magnũ quoqꝫ di-
ſcrimẽ eſt aduerſus dyabolice fraudis aſtutiam
tam crebros modo cõtinuos ſuſtinere conflictus
ꝙ aſtutum fecit ita natura ſubtilis: ꝙ longa ex-
ercitatio malicie huius.

¶ Deprecatio pro ſeipſo.

ps. 58 ERipe me de inimicis meis deus meus ⁊ ab
his qui oderũt me: qm̃ cõfortati ſũt ſup me
Ego vero qui vſqꝫ ad hũc diẽ ꝯtra me vixi iã iam
per tuã grãm mihi viuere incipiã: ſic enĩ viuere
debemus: vt cũ corpus ceperit a vermib⁹ deuora
ri in ſepulcro aĩa letetur cum ſctĩs in celo. Illuc
ſpũs dirigẽdus ẽ: quo ẽ iturus: illuc feſtiare de-
bemus vbi ſp viuamus: ⁊ vbi mori ãplius non ti
meam⁹: ſi ſic amamus iſtã labilẽ ⁊ caducã vitã
vbi cũ tanto labore viuimus: vbi comedẽdo: bi-
bendo: dormiẽdo vix carnis neceſſitatib⁹ ſatiſfa
cimus: multomagis amare debem⁹ vitã eternã
vbi nullũ laborẽ ſuſtinebimus: vbi ſũma ſp iocũ
ditas: ſũma felicitas: felix libertas: ⁊ felix btitu
do: vbi ſimiles erunt hoĩes angelis dei: ⁊ fulge
Matt. 13 bũt iuſti ſicut ſol in regno pr̃is eoꝝ. Qualis pu
tas tũc erit ſplẽdor aĩarũ qñ ſolis ſplẽdorẽ habe

bit lux corporũ? Nulla erit ibi triſtitia: nulla an
guſtia: nullus dolor: nullus timor: nullus ibi la
bor: nulla mors: ſed ꝑpetua ſanitas ſp̄ ibi perſe
uerat. Nõ ſurgit ibi malitia: nec carnis miſeria
nulla ē ibi egritudo nulla oĩno neceſſitas. nõ eſt
ibi fames: nõ ſitis: nõ frigus: non eſtus: non laſ=
ſitudo ieiunij: nec vlla tẽptatio inimici: nec pec
candi volũtas: nec delinquẽdi facultas: ſed totũ
letitia: totũ exultatio poſſidẽt hoĩes quoqꝫ ange
lis ſocietati ſine vlla carnis ĩfirmitate ĩperpetuũ
manebũt. Ibi erit iocũditas infinita: beatitudo
ſempiterna: in qua qui ſemel ſuſcipitur ſemꝑ te
netur: ibi eſt requies a laboribus: pax ab hoſtibꝰ
amẽitas de nouitate ſecuritas de eternitate ſua
uitas atqꝫ dulcedo de dei viſione. Et quis non il
lic habitare vehemenť deſideret: ⁊ propter pacẽ
⁊ propť amenitatẽ ⁊ ꝑꝑ eťnitatẽ ⁊ ꝑꝑ dei viſiõez
nullus eſt ibi ꝑegrinus: ſed quicũqꝫ illuc venire
merebũtur ſecuri in propria patria manebũt: ſꝑ
leti ⁊ ſemꝑ ſatiati de viſione dei. Et quanto plus
aliquis hic deo obediens fuerit: tanto ampliorẽ
ab eo mercedẽ ibi recipiet: quãtoqꝫ amplius deũ
amabit tãto propius videbit quẽ cernere cupit.

¶ De breui vita hominis.

Dies hominis ſicut vmbra ſuper terrã ⁊ nul
la eſt mora: ⁊ tunc prope nichil eſt: cũ ſtare
videtur. Cur ergo theſaurizat in terra homo: cũ
ſine dilatione trãſeat: ⁊ illud qd̓ colligitur: ⁊ ip̄e
qui colligit. Et tu homo quẽ fructũ expectas in
mũdo cuius fructus ruina eſt: cuius finis mors
eſt. Utinã ſaperes intelligeres ac nouiſſima ꝓui

denter ꝓuideres. Scio quēdā qui ꝑ annos pluri
mos tecū familiariter vixit: ad mēſam tuā ſedit
cibū de manu tua ſūpſit: i ſinu tuo dormiuit: cū
voluit tecū colloquiū habuit: hic iure heredita-
rio ſeruus tu⁹ eſt: ſꝫ qꝛ ab īeūte etate delicate nu
triſti eū: ⁊ virge pepciſti: cōtumax effect⁹ eſt: leua
uit calcaneū ſuū ſuꝑ caput tuū: ⁊ te in ſeruitutē
redegit: et tui crudeliter dn̄at̄. Sꝫ fortaſſe dices
quis ē hic vetus homo tu⁹ qui cōculcat ſpm̄ tuū
qui pro nihilo habet terrā deſiderabilē: qui ſola
que carnis ſūt ſapit? Homo iſte a natiuitate sec⁹
eſt: ⁊ ſurdus ⁊ mutus: īueteratus dieꝝ maloꝝ: re
bellis virtuti ⁊ veritati: īimic⁹ crucis chriſti deri
det innocentē ⁊ ſimpliciter trāſeūtē: ambulat in
magnis ⁊ in mirabilib⁹ ſupra ſe: arrogātia ei⁹ eſt
pluſq̄ fortitudo eius: nullū reueret̄: dicit in inſi
ps. 13 pientia ſua nō eſt deus: tabeſcit bonis ⁊ malis pa
ſcit̄ alienis: īmūdis cogitatōibus paſcit̄: nō fati
gabit̄ in illis trāſgrediēs vſq̄ ad finē: diſꝑgit et
diſſipat ꝓpria ſicut ꝓdigus: cupit ⁊ rapit aliena
ſicut auarus: turpitudinē ⁊ ignominiā ꝯgregat
ſibi ſimulās: ⁊ callidus ꝓuocat irā dei Hō iſte to
tus in pctīs natus ē: ⁊ ſic nutrit⁹ amic⁹ iniq̄tatis
filius mortis: vas ire in cōtumeliā: apt⁹ ad inte
ritū. Qui cū talis ſit enarrat iuſtitias dei ⁊ aſſu-
mit teſtamētū ei⁹ ꝑ os ſuū. Odit diſciplinā: ꝓii-
ps. 49 cit dn̄m ſuū poſt dorſum ſuū: cū videt furē currit
cum eo: ⁊ cū adulteris portionē ſuam ponit. Ad
uerſus filiū matris ſue ponit ſcādalū: ſuꝑ te etiā
theſauriſat iram in die ire: vult a te hereditatē
tuā tollere: ⁊ deſuper terrā auferre: ⁊ tu tantā in

iuriã non vindicas ſed diſſimulas nec ei verbũ durũ loqueris: nec vultũ iratũ oſtendis: ſed blandienti tibi arrides? Ludis cũ illuſore: neſcis quia iſmael eſt qui tecũ ludit Ludus iſte nõ eſt puericie nec ſimplicitatis vel innocẽtie: ſʒ illuſio ẽ aīe ſed pſecutio: ſed mors Jam te in foueã quã fecit precipitauit: iã effeminatus es: iam iugo miſerrime ſeruituti preſſus: ſub pedibus eius: miſere et viliter conculcaris.

O Miſer ꝛ miſerabilis hõ: quis te liberabit de vinculo īproperij hui⁹? Exurgat de⁹ et cadat armat⁹ iſte: cadat ꝛ cõteratꝰ inimic⁹. Iniqu⁹ hõ eſt: cõtẽptor dei: cultor ſui: amic⁹ mũdi: ſeru⁹ dyaboli. Quid tibi videtꝰ? ſi recte ſentis mecũ: dices reus ẽ mortis: crucifigatꝰ. Noli ꝗ diſſimulare: noli differre: noli pcere: ſʒ feſtinãter audacter: iſtãter crucifige hoīeʒ iſtũ Sʒ cruce xp̄i in ꝙ eſt ſalus et vita ad quẽ ſi ex corde clamaueris: crucifixus tuus audiet te beigne reſpõdẽs Hodie mecũ eris īparadiſo. O xp̄i pietas īopinata erat ſalus miſeri. Sed tam gratuita eſt ꝛ probata eſt dilectio dei: tam ſtupenda dulcedo: tã inopinata dignatio: tam īuicta manſuetudo vt qui ad eũ clamauerit exaudiat illũ: qm̃ miſericors eſt. O ꝙ̄ta eſt miſericordia dei: ꝙ̄ ineffabilis mutatio dextere excelſi. Heri eras in tenebris hodie ī ſplendore lucis: heri in ore leonis: hodie in manu mediatoris: heri in porta inferni: hodie in delicijs paradiſi. Sed quid proſunt he littere admonitionis niſi deleas de libro ꝯſciẽtie tue litteras mortis?

Quid proſunt hec ſcripta ꝛ intellecta: niſi temet ip̄m legas ꝛ intelligas? Da ergo operam inter-ne lectioni vt legas inſpicias: ꝛ cognoſcas teip̄m vt legas ꝛ diligas deum: vt pugnes ꝛ vincas mū-dum ꝛ omnē inimicū: quatenus labor tuus con-uertatur in requiem: luctus in gaudiū: ꝛ poſt te-nebras huius vite videas ortū ſurgentis aurore Uideas etiam meridianū ſolem iuſtitie: in quo ſpōſum cū ſponſa proſpicies: vnum eūdemqȝ do-minū glorie: qui viuit ꝛ regnat p̄ infinita ſecula.

¶ Finis Meditationum.

¶ Devoti doctoris ſancti Bernardi abbatis cla
reuallis ordinis ciſtercienſis principis: ad hūa=
ne vite cognitionē liber de īteriori domo. i. de cō=
ſcientia edificanda: incipit feliciter.

Domus hec in qua habita
mus ex oī parte ſui ruinā nobis mi
nat̄ Jdcirco q2 ī breui ē caſura: alia
nobis eſt edificanda Redeam⁹ ergo
ad nos ꝛ diſcutiamus cōſciētiā no=
ſtram. Nā ſicut corp⁹ noſtrū tabernaculū dr̄ in q̄
militamus: ſic cōſcia nr̄a domus vocat̄ in q̄ poſt
militiā requieſcemus: ꝛ ille recte militat q̄ p mi=
litiā quā exercet in corpe domū edificat cōſciētie
Diligent̄ exerce agrū tuū. ait ſapiens: vt poſtea
edifices domū tuā. Ager iſte corpus noſtrū ē cu
ius ſenſibus et motib⁹ ſi recte vtimur animiqꝫ ī=
perio eos ſubijcientes ad vſum virtutis inflecti=
mus dū corpus aīo indeſinent̄ ꝛ animus deo ex
toto ſubijcit̄. His nimirū modis interior cōſcia
edificatur. quā vtiqꝫ bonā faciūt preteritorū ma
lorū condigna ſatiſfactio: et inſtantiū malorum
cauta ꝓuidaqꝫ declinatio. Cōdigna ſatiſfactio ē
mala facta corrigere: et correcta nō reiterare Cō
ſcitētia Xo ꝑpetua eſt q̄ nec vnq̄ finit̄: ſicut nec aīa
Que cū ſit īmortalis ſicut nō poteſt eē ſi aīa: ſic
nūq̄ pōt eē ſine cōſcientia Conſcientia nanqꝫ eſt
inſeꝑabilis glīa. vel cōfuſio vniuſcuiuſqꝫ ꝓ qua
litate depoſiti.

¶ Conſciam pri⁹ eſſe mūdādā q̄ edificandam.

Hec ergo conſcīa in quā aīa ꝑpetuo manſu-
ra eſt edificanda eſt: ſed prius mundanda.
Et quis eam mundabit: ꝑfecto deus et hō. hō ꝑ
cogitationes et per affectōnes. deus vero ꝑ miaꝫ
et gratiā. Cogitatiōes et affectiōes neceſſarie ſūt
in conſcientie mūdatiōe. cogitatiōes ī inueſtiga
tione veritatis: affectiōes ī exercitatōe virtutis.
Porro mia modo delet peccatū: mō dat virtuteꝫ
reſiſtēdi pctō. nūc ſubtrahit peccādi occaſioneꝫ:
nūc īmittit amaritudinē ī miſcet plerūqꝫ ſanā af
fectōeꝫ gratia adiuuat ad bonū defendit ꝯ malū.
erudit ad vtrūqꝫ diſcernendū. Homo igit per ve
ritatē ſtimulatus peccata ſua confitetur: deꝰ aūt
per miam flexus confitenti miſeret. Ois nanqꝫ
ſpes venie et mie in confeſſione eſt. nec poteſt qs
iuſtificare a peccato: niſi prius fuerit ꝯfeſſus pec
catum. Ex eo enī vnuſquiſqꝫ iuſtus eſſe īcipit: ex
quo ſui accuſator extiterit.

¶ De miſericordia et veritate ⁊ de oſculo pacis
et oſculo iuſticie.

Felix conſcientia in qua mia ⁊ veritas obui
auerūt ſibi: iuſticia et pax oſculate ſūt. Ve-
ritas confitentis et miſericordia miſerentis ob-
uiauerunt ſibi: qm̄ nō poteſt illi miſericordia de
eſſe qui ſe cognoſcit in veritate. Oſculū iuſticie ē
inimicos diligere parentes ⁊ ꝓpria queqꝫ propt
deum relinquere. illatā iniuriam patienter ferre
oblatā glorā vbiqꝫ declinare. Oſculū pacis eſt
odientes inuitare ad pacē. diſcordantes ad con
cordiā reuocare: aduerſarios pacifice ſuſtinere:
errantes pie ⁊ benigne docere: merentes clemēt

ter mulcere: ⁊ cū oībus pacē habere.

¶ De ſtatu anime in chriſto cōfirmate

Beata illa aīa que in pace chriſti fundata ē: ⁊ in dei amore ſolidata. q̄ cū exterius bella patit: pax interi⁹ non turbat. In qua quecunq; moleſtie foris perſtrepāt: vſq; ad ſilētiū interne q̄etis non irrūpūt: qm̄ guſtu interne dulcedinis tota eſt intus per deſideriū collocata: nec ſi iā foris aliquid euenerit enormiter in carnis voluptates diſſoluitur: qz totū ītus poſſidet in quo delectatur atq; ita in ſemetipa pacificata: dū nichil eſt qđ foris appetit: tota p amorē int⁹ requieſcit: ⁊ cum tota ad internum gaudium colligitur: ad imaginem dei reformatur q̄p in ſe veneratur. Talem animam frequenter viſitant angeli atq; archangeli ⁊ honorificant: vtpote dei templum et ſpiritusſancti habitaculum. Eſto igitur templū dei et deus excelſus habitabit in te. Anima eniz domini habens in ſe templum dei eſt in quo diuina miſteriis celebrantur.

¶ Dedignatur deus viſitare eam animam que non ſtudet in ſe conſiſtere.

Porro anima que non ſtudet in ſe conſiſtere nec in amore dei deſiderium figere per oculos et aures alioſq; corporis ſenſus foras egreditur: atq; in his exterioribus delectatur. Sed qđ erit cū īuenerit portas iſtas clauſas ⁊ tūc rediēs ad ſe ⁊ videns ſe nudam et deſolatam ineſtima-

bili cõfuſione ⁊ horrore cõcutief. Et qꝛ mũdi cõ=
ſolationẽ q̃ſiuit. illa q̃ a deo intus in cõſciẽtia da
tur nõ habebit. Et nõ ſolũ eã dedignabif de⁹ vi=
ſitare ſed nec ip̃a quidẽ male ſibi cõſcia ſeipſam
poterit tolerare. F quiẽ in ſe nõ poterit hr̃e: qm̃ il
lum dereliq̇t cũ quo hĩtare et requieſcere debuit
Cogita ergo in ſocietate aliorũ nũc poſitus: qꝛ ñ
poteris ſemꝑ manere cũ illis. Et iterũ elige tibi
ſociũ illũ q̇ cũ ſubtracta tibi fuerĩt hec oĩa: hic ti=
bi fideꝫ ſeruabit qui dilectoꝛibus fidẽ ſeruat: nec
recedit in tempoꝛe anguſtie de⁹ de⁹ tuus ille eſt
quẽ eligere debes.

¶ Q̄d aĩa volẽs deũ habitare in ſe: dꝫ ab illicitꝭ
cogitatõib⁹ mũdare cõſciam: ⁊ ſolũ deũ deſide=
(rare.

OMnes igitur coꝛdis diſtẽſiones
et mentis fluctuationes in vnũ collige: ⁊ i ſo
lo deo totũ deſideriũ tuũ fige. ⁊ vt ibi ſit coꝛ tuũ:
vbi eſt theſaurus tuus deſiderabilis multumq̃
amabilis. Ip̃e enĩ frequenf viſitat: et libenter ĩ=
habitat tranq̇llitatẽ coꝛdis et ociũ quiete mẽtis
ps. 75 qm̃ pax eſt ea in pace locus ei⁹. Propterea talẽ
te p̄epa vt tecũ adſit deus: ſit in oꝛe: ſit in coꝛde
ſemꝑ tecũ eat: tecũ redeat: nec recedat a te. nũq̃
ille te dimittet: niſi p̄oꝛ illũ dimiſeris. Vbicũq̃
fueris nũq̃ ſolus eſſe poteris ſi de⁹ tecũ erit.

¶ Conſcientia mũdata aduentũ chꝛiſti expecta
re debemus.

MUnda igif cõſciam tuã ⁊ ſꝑ paratus eſto.
Ut q̃cũq̃ hoꝛa venerit dñs ⁊ tecũ hĩtare vo=
luerit: paratã ſibi in te inueĩat mãſionẽ. Ip̃e nã
Exo. 25 q̃ dixit: facite michi ſanctuariũ ⁊ ego hĩtabo in

medio veſtri Studeam⁹ ergo tēplū deo edificare in nobis prio quidē vt in ſingulis nobis: deinde vt oībus ſimul inhabitet: qꝛ nec ſingulos dedigbitur nec vniuerſos. prio igitur ſtudeat vnuſqſqꝫ ne diſſideat ipē a ſemetipo qm̄ oē regnū in ſeipꝫ diuiſum deſolabit᷑ ꝛ domus ſupꝛa domū cadet. nec intrabit chꝛiſtus vbi parietes inclinati fuerint et macerie depulſe. Uult habere aīa coꝛporis ſui domū integrā. ꝛ exire eā neceſſe eſt ſi fuerint a ſe inuicē mēbꝛa diſpſa. Uideat igit᷑ et ipa ſi deſiderat chꝛiſtū per fidē inhītare in coꝛde ſuo. i. ī ſeipſa videat et ſollicite caueat: ne a ſe inuicē mēbꝛa eius diſſideāt. i. rō: volūtas: et memoꝛia. Dignū habitaculū parat deo cuius nec eſt ratio decepta nec volūtas pūerſa: nec eſt meōꝛia inqnata felix illa aīa eſt q̄ ita domū coꝛdis ſui ſic finit eē cū filijs hoīm q̇ ad oſtiū ſtat et pulſat quacūqꝫ hora intrare voluerit: receptaculū mūdū inueniat: de⁹ enī q̇ mundicie amatoꝛ eſt coꝛ pollutum habitare non poteſt.

¶ De illuminatione animi.

Exterſo igit᷑ ſpeculo: et diu diligent᷑ īſpecto: incipit ei quedā diuī luīs claritas īterlucere: et īmenſus quidē inſolite viſiōis radi⁹ oculis coꝛdis apparere ex hui⁹ luīs viſiōe animus inflāmatus īcipit mūda coꝛdis acie ſupna ꝛ interna cōſpicere deū diligere: deo inherere: cuncta q̄ adſunt tanq̄ nō adſint cōſiderat: cūctis ſuis affectionib⁹ renūciat ꝛ tot⁹ ſoli incūbit amoꝛi: ſciēs ſolū illū eē btm̄ q̇ deū amat. Poꝛro ad tātā gratiā nūq̄ ptingit mēs p ppꝛiā induſtriā. dei domū eſt

hoc: nō hoīs meritū Sed abſq dubio talē ac tātaȝ gratiā ille accepit q̄ deſerit curā ſeculi: ꝛ agit curā ſui: q̄ ſtudet ſe frequenť cogitare: et diligenter agnoſcere quid ipē eſt. Redi ḡ ad coꝛ tuū: ꝛ diligenť diſcute teipm: conſidera vnde venis: quo tendis: quō viuis: q̄d agis: q̄d amittis: quantuȝ quotidie ꝓficis/ vel quantū deficis. q̄bus cogitationibus magis incurſaris: quibꝰ affectōibꝰ frequentius tangeriſ: vel quibꝰ tētationū maculis a maligno ſpū acrius impugnaris. Cū totū interioꝛis exterioꝛiſq hoīs ſtatū et habitū inquantuȝ poſſibile ē plene cognoueriſ: et nō ſolū qualis ſis verū etiā qualis eſſe debueras: de cognitōne tui poteris ſubleuari ad cōtemplationē dei. Quātū nāq quotidie in cognitōe tui ꝓficis: tantū ad altioꝛa ſꝑ tendis St iā aſcēdiſti: iā ad coꝛ tuū rediſti: ꝛ vbi ſtare didiciſti ne hoc ſufficiat tibi: diſce ibi hītare ꝛ manſionē facere. ꝛ qualicūq mentis vagatiōe inde abſtractus fueris: illuc ſꝑ feſtina. Abſq dubio per multū vſū q̄ñq tibi verteť ī oblectamentū. in tātū vt abſq vlla laboꝛis difficultate poſſis ibi aſſiduus eſſe: q̄nimo pena tibi potius ſit alibi q̄ ibi moꝛā aliquam facere.

¶ Repellende ſūt vane cogitationes a coꝛde

Si ergo perſenſeris deſideria tua circa exterioꝛes delectationes affici: ꝛ cogitatiōes tuas igitur in eis occupari cū magna ſollicitudine compelle eas nec ꝑmittas ad coꝛ tuū intrare: ſed redi ad coꝛ tuū ꝛ ibi intrare et habitare omīmodo ſtude.

¶ De deuota mente columna ſexta.

Mens enĩ que ſe ad ſui cõſiderationẽ nõ ſub leuat: ſed adhuc per varia deſideria ſpgit: ⁊ varijs cogitationib⁹ huc illucq̧ diſtendit. non poteſt ſeipam in vnũ colligere: q2 nõdũ nouit ad ſeipam intrare. ſed adhuc ĩ imo eſt cogitatione ⁊ conuerſatione. Ideoq̧ nõ põt ad ea q̃ ſupra ipaʒ ſunt: penna contẽplatiõis euolare. Diſcat ꝙ diſperſiones cordis cõgregare: aſſueſcat in infĩmis ſuis ĩmorari. ſtudeat euagationes mẽtis reſtringere. ⁊ exteriora oĩa obliuiſci. aſſueſcat in ĩtimiſ ſuis ĩmorari. Diſcat ſola bona interiora amare: ⁊ illa frequenti⁹ cogitare: q̃ ad celeſtiũ cõtemplationẽ anhelat: q̃ in diuinoꝝ noticiã ſuſpirat. Cũ q̧ ſe diligent attenderit et diuti⁹ queſierit. cũ tã dẽ inuenerit qualis ſit reſtat vt reuelatiõe diuĩa cognoſcat qualis eẽ debeat: quale mentis edificium deo preparare et quibus obſequijs eũ placare oporteat. de pctõꝝ ſordib⁹ ſtudet emundare: et ſanctis ⁊ iuſtis optb⁹ adĩplere vt ĩ ea nõ ſolũ ãgelos verũ etiã dñm ãgeloꝝ habitare delectet Mũdata domo cũctiſq̧ malis ab ea excluſis oĩb⁹ bonis impleat: ne ſit nobis neceſſariũ aliquid foriſ querere: q2 oĩa forinſeca relinquimus.

¶ De ſeptem colũnis erigendis ad edificandaʒ domũ conſcientie.

Sapiẽtia ꝙ edificet ſibi domũ: erigat columnas ſeptẽ q̃bus tota fabrica inuitat. Dom⁹ eſt conſcia: colũne ſunt bona volũtas: memoria: ſcʒ memorem eſſe beneficiorum dei: cor munduʒ animus liber: ſpiritus rectus: mens deuota: ratio illuminata.

¶ Erectio prime colũne que eſt bona volũtas.

PRima igiť colũna prioꝛ erigať. Nam inter omia dei dona que ad ſalutem hoīs ſpecta-re videntur. Primũ ꝛ principale bonũ: bona vo lũtas eſſe cognoſcitur: per quã imago ſimilitu-dinis dei in nobis reparať. Primũ donũ eſt: qꝛ a bona voluntate eſſe bonũ inchoatur: principa le eſt qm̃ bona volũtate nichil hoībus vtilius da tur. Quicquid homo facit bonũ eſſe non poteſt niſi ex bona volũtate procedat. Sine bona volũ tate oīno ſaluari quiſpiam nõ poteſt: cũ bona vo luntate nemo perire põt. Voluntas bona nec da ri poteſt inuito: nec auferri niſi volenti Volũtas hoīs eſt poteſtas dei: volũtas hoīs eſt qꝛ velle in volũtate hoīs eſt: ꝛ ideo totũ meritũ in volũtate eſt q̃tũ vis tãtũ mereris: q̃tũ creſcit volũtas tua bona: tantũ creſcit meritũ tuũ: fac igiť magnam bonã voluntatẽ tuã ſi vis habere magnũ meritũ Ita deus vt piiſſimus ꝛ miſericoꝛdiſſimus pater in eo redẽptionẽ noſtrã poſuit: in quo null⁹ niſi velit poteſt egere. Amare nãq; hoīes equaliter poſſũt ꝛ diuites ꝛ pauperes: etiã ſi pecuniã equa liter dare non poſſunt. Voluntas tamen bona non eſt ſi nõ operatur qđ poteſt.

¶ De ſcđa colũna q̃ eſt meōꝛia beneficioꝛuʒ dei.

REcoꝛdemur ergo miſericoꝛdiaꝝ dei: vt ſic accẽdamur in eius amoꝛẽ: reuocemus ad memoꝛiã bona q̃ tribuit nobis: quõ in periculis ſepe conſtitutos clementer nos eripuit: nec vnq̃ petis noſtris quo min⁹ miſereť vinci potuit obli tos ſui de ſe: admonuit aũſos a ſe reuocauit: ve

niẽtes ad ſe benigne ſuſcepit: penitẽtibus indul ſit: pſeuerãtes cuſtodiuit: ſtãtes tenuit: lapſos erexit: malas delectatões ĩ amaritudiem cõuertit et rurſus ſalubriter amaricatis: conſolatiões ſuas tribuit. Poſtremo tribulatione purgatis quietẽ et pacẽ perfectã reſtituit: q̃ nec peccantib⁹ vnq̃ defuit vt corrigeret: nec iuſtis vt cuſtodiret. Recogitemus quanta bona deus fecit nobis: nõ rogantib⁹ neq̃ deſiderantib⁹: ĩmo recuſantib⁹: et q̃ multa pctã dimiſit nobis: et a quantis pericul' liberauit nos liberator de⁹. Quã magna dignatio pietatis fuit. qḋ ingratos et in multis cõtrios: a tam multis pctis cuſtodiuit nos dei gr̃a: in q̃ potuimus cadere: ſicut in alia multa cecidim⁹. Idcirco ſicut nullũ eſt momentũ quo nõ vtamur vel fruamur di pietate et mĩa: ſic nullũ debet eẽ momentũ quo eũ preſentẽ nõ habeamus in meõria

¶ De tertia columna que eſt cor mundũ.

SEquitur vt eũ a quo tanta beneficia accepimus toto corde diligamus: hoc ẽ tota cogitatione totã affectionẽ: ſine defectione: ſit cor rectũ vt ei p omĩa placeat deus: ſit rectũ rectitudĩe intẽtionis: excluſione pverſe cogitatõis aſſiduitate contẽplatõis: ſit paratũ ſequi volũtatẽ dei: in quãcũq̃ partẽ inclĩari eã cognouerit. Sit ſurſum ad ſola celeſtia et diuĩa contẽplãda et deſiderãda: ſit purũ vt nichil morari intra ſe patiatur mali: nec modicũ quidẽ offẽdiculũ tolerabile reputet aut in cõſciẽtia ſua aut in aliena: ſit dulce dulci reſpõſiõe: ſuaui admõitõe: benigna reprehenſiõe: moderata correctõe. ſit mundũ vt toti⁹

imūdicie ſpurcitias reſpuens cogitationū ſicut actionū pctā deploret: defleat: pro ſua miſeria et aliena. Lugeat nō ſolū ſua delicta ſʒ etiā aliena: ꝯpūgat ꝑ malis que ꝯmiſit ⁊ bōis que neglexit.

¶ De animo libero quarta colūna.

Animus vero ſit liber a mūdi ſollicitudinibus: a carnis voluptatibus: a prauis cogitatiōibus: vt poſſit cū voluerit; aut ſibi intēdere aut vtilitati fratrū miniſtrare: aut in cōtēplatōe celeſtiū reqeſcere: ſit firm⁹ vt nulla repētina perturbatiōe cōcutiat: nō capiat illecebris: nō frangat moleſtijs: nulla ira: nulla ipatientia: pacem quietēq₃ aimi turbare poſſit: qm̄ xp̄s pax ē: ⁊ in pace reqeſcit pacis amator ⁊ in ꝯturbato aīo habitare nō poteſt. Sit cōſumat⁹ in dei dilectione: hoc enī eſt diligere deū illi occupare aīm: cōcipere fruēde viſionis eius affectū: habere peccati odiū mundi contēptū diligere primū quē ipe cenſuit diligendum.

¶ De recto ſpiritu columna quinta.

Spiritus aūt ſit rectus: ab oībus terrenis ⁊ preſentib⁹ prorſus auerſus: ⁊ deo inſepabiliter iūctus ⁊ vīctus pia deuotione aſcēdat ⁊ viſitet ſupnas ſedes et multas que in domo pr̄is ſūt māſiones: huiliter ſe ꝓſternēs aū thronū dei et agni: currat ꝑ plateas ſupne ſyon: audiat illud melos āgeloꝝ ⁊ cū reuerētia ſupplicet cūctꝭ ordinibus btōꝝ ſpirituū ſingulis ꝓ ſe: ⁊ ſimul oībus ſe cōmendās. Tantā vero gratiā nō meretur accipere aīmus qui in ſui cogitatione diu exercitatus ⁊ plene eruditus nō eſt fruſtra enī cordis ocu

lum erigit ad videndū deum: qui nondū idone⁹ eſt ad videndū ſeipſum. Prius enī eſt vt cognoſcas inuiſibilia ſpiritus tui: ꝙ poſſis eſſe idone⁹ ad cognoſcēda inuiſibilia dei. Et ſi nō potes cognoſcere te: nō preſumas apprehendere ea q̄ ſūt ſupra te.

¶ Rationalis aīm⁹ ſpeculū eſt ad videndū deū.

Precipuū ꝛ principale ſpeculū eſt ad videndum deū: animus rationalis inueniēs ſeipſum. Si enī inuiſibilia dei per ea q̄ facta ſunt intellecta conſpiciūtur: vbi queſo ꝙ in eius imagine cognitōnis eius veſtigia expreſſius īpreſſa reperiūtur? Tergat ergo ſpeculū ſuum: mūdet ſpiritum ſuū: quiſquis ſitit videre deum ſuū. Beati mūdo corde qm̄ ipſi deum videbūt. Hoc ſpeculū verus penitens nō ceſſat quotidie inſpicere: tergere: tenere: ꝛ cuſtodire. Inſpicere ſi aliquid in eo reperiat qđ deo diſpliceat. Tergere nō ſolum peccata actionū verū etiā cogitationū: vt nichil in eo remaneat qđ deum offendat. Tenere ne deorſum corruēs terre per amorē inhereat ꝛ ne inaniū cogitationū puluere ſordeſcat. Cuſtodi te vt ille cuius tabernaculū eſt cū hoībus cui⁹ delitie. Ro. 1. Matt. 5

¶ Poſt cogitationes cor eleuatur ſupra ſe.

Ui ita euagationes mentis in vnū colligit et omnes cordis motus in vno eternitatis deſiderio figit: perfecto iam ad cor ſuū redijt: et iam ibi libenter moraꝛ ac mirabiliter delectatur Et cum ſeipſū pre gaudio iam capere non poſſit ſupra ſeipſum ducitur: ꝛ per exceſſum mentis in

ſummis eleuat᷑: atq̃ ita ꝑ ſeipm̃ ſupra ſemetipm̃ per cognitionē ſui cognitionē dei aſcendit vt diſcat ſolū deū amare ⁊ ipſum indeſinēter cogitatare ⁊ in eo delectabiliter requieſcere.

Cum ſic amor xp̄i totū abſorbuerit affectum hoīs. vt negligēs ⁊ īmemor ſui nō niſi ieſū chriſtū ⁊ ea que ſūt ieſu xp̄i ſentiat: tunc demū vt arbitror ꝑfecta ē in eo caritas. Huic itaq̃ qui ſic affectus ē non eſt oneroſa pauptas: iſte nō ſentit iniurias: ridet opprobria. contēnit dāna: mortē lucrū reputat: imo nec mori ſe putat cū mag᷑ de morte ad vitā tranſire ſe ſciat. Quē ſic amor dei intrinſecꝰ ligatū tenet nec ad modicū quidē exire exterius valet: ſ; interius in eius deſiderio flagrat tanto ãplius: q̃to familiarius ⁊ eo vehemētius quo frequentius.

De raptu cordis et quid in eo raptu videat᷑.

Qui ſic in amore dei iugiter delectat᷑: frequēter mētis exceſſus pati᷑ ab oībus preſentibus ⁊ terrenis raptus corā deo preſentat᷑: et du; pulcritudinē eius conſiderat magnitudinē pulcritudinis eius attonitus: totus in eius admiratione ſuſpendi᷑. Mirat᷑ regis glām: regni magnificētiā: ſuperne ciuitatis nobilitatē: et ciuiū felicitatē: contēplat᷑ etiam glorie decorē: dei bonitatē: interne ſuauitatis dulcedinē: ⁊ eterne q̇etis trāquillitatē. Meditat᷑ patris potētiā: filij ſapientiā: ſpūſſcti benignitatē: et angelice nature beatitudinē: delectat᷑ de deo in deū: du; eius pietatē miratur: ⁊ decorē contēplat᷑. O q̄ iocūdum ſenti᷑: ſi nō eſſet tam modicū raptū rapitur: dū

ſola celeſtia contēplat̄:⁊ contēplādo iocūdatur. Sed cū ibi ſtare diutius conat̄: ſubito labitur:⁊ rediens ad ſe:nulli poteſt intimare qd̄ vidit ſupra ſe:ſed agnitōe ſuauitatis illect⁹ guſtate dulcedinis ſuauitatē.⁊ illā celeſtē infuſionē leticie ſpūalis intra ſemetipm̄ miratur. Reuoluit etiā in corde ſuo tacita mente in corpore lucis claritatē ⁊ intime ſatietatis saporē.⁊ illud interne quietis ſecretū:⁊ ſumme tranquillitatis arcanū. In huius contemplatione contemplationiſq; dulcedine mens delectabilit̄ afficitur:et mirabilit̄ delectatur. Volet ergo ⁊ nō deficiat:volet donec ante regē perueniat ibiq; ploret et ſuſpiret:mactetq; ſe in lachrymis.deprecet̄ veniā:poſtulet grāz:nec inde recedat:quouſq; deū quē nimiū offēderat placatū ſentiat: et ab eo cōſolationē recipiat

¶ Illuminata ratio:colūna ſeptima.

DEniq; ratio perimētis exceſſum in cōtēplatione ſublimiū ſubleuata: ⁊ in diuine cōtēplationis arcanū rapta atq; ibi illumīata ad cognitionē veritatis ⁊ veri lumīs inflāmata:ad deſideriū bonitatis oēs illicitas voluptates affectiones et vagas meōrie cogitatiōes:cordis diſperſiones:aī fluctuationes:ſpūs euagationes:⁊ mētis diſtractiones in vnū colligit:atq; in illo felicitatis fonte totū ſuum deſideriū figit. Locū ſuperiorem ratio ſemp obtineat:nulluſq; mot⁹ aduerſus eū ſit rebellis:ſed oīa ei obtemperēt:ſicut et ipa obtēpat deo. Si vero aliquē motū ad id qd̄ ñ debet:vel quō nō dȝ moueri ſenſerit:nō cōſentiat ſed ilico reſiſtat. Naȝ ſolus cōſenſus reos nos fa

cit:etiā ſi aliquid impediat:ne opera ſubſequā=
tur. Tūc enī aīa mori ſicut ſcriptū eſt oꝫ: cū ipſa
rō ad pctm̄ per cōſenſū curuaꝫ. Aīa enī que pec
Ezech 18 cauerit ipſa morieꝫ. Reſiſtat ergo ne moriaꝫ:pu
gnet vt coronetur. Moleſta eſt lucta ſed fructu
oſa:qꝛ ſi hꝫ penā adhibet et coronā. Nō nocet ſē
ſus vbi nō eſt cōſenſus:imo qꝺ reſiſtentē fatigat
vincentem coronat.

¶ Quomō edificatur bona conſcientia.

SIc nimirū. ſic edificatur bōa conſcīa. bona
conſcientia eſt que pctā preterita punit ꝛ pu
nienda cōmittere refugit:q̄ ſi pctm̄ ſentiat:pctō
non cōſentit. quā ſi cogitatio inquinat:rō lauat.
Recta cōſcīa eſt cū pctm̄ diſplicet ꝛ alieno nō cō=
ſentit. nec ꝓpter hoc peccatorē dimittit: nec eius
peccatū diſſimulat:et cum corripit nō inſultat.
Tranquilla eſt qꝛ oīb9 eſt dulcis et nulli grauis
vtens amico ad gratiā:inimico ad patientiā:cū
ctis ad beniuolentiam:ꝛ quib9 pōt ad benificen=
tiam. Talibus enī domus aīe edificatur:qꝫ ſi for
te fieri ſolet fur ad hanc venerit:qui nō venit niſi
vt furetur ꝛ mactet ꝛ perdat:ſi inqꝫ fur venerit. i.
vel cordis elatio intrinſecus oriēs vel appetitus
hūane laudis extrinſecus aduenieēs:ſeu aliq̄ q̄li
bet peſtꝭ:que domū iſtā machineꝫ perfodere:tūc
ratio iſta quaſi canis theſaurū cuſtodiēs euigi=
let:latret. mordeat. ꝛ vigilet:irruēs in hoſtes ne
mini parcat. Nullū intrare permittat: ſꝫ clamet
ꝛ excitet intus habitantes ad arma capeſcenda
Undecūqꝫ viciū ſiue clam ſiue palā nocere tēpta
uerit:ꝓcul illud arceat:vt ſit ſecura conſcientia

Secura ē q̄n accuſationē non patit̄ vł ꝓ corpore
boni vel ꝓ ſumptōe mali. Mūda eſt et bene ſibi
conſcia cū nec de preterito iuſte accuſat̄: nec de p̄
ſenti iuſte delectatur. pura eſt cui deꝰ nec ſua pec
cata putat qꝛ nō fecit. nec aliena qꝛ nō approba=
uit. nec negligentiā qꝛ non tacuit. nec ſuperbiaꝫ
qꝛ in veritate permanſit.

¶ Citius ⁊ vtilius acq̄rit̄ bona cōſcia q̄ ſcia.

Multi querūt ſciam: pauci vero ↄſciētiā. Si
vero tanto ſtudio ⁊ ſolicitudīe quereretur
conſcientia: quāto queritur ſecularis et vana ſci
entia: et citius apprehenderet̄ ⁊ vtilius retinere
tur. Cogitare nāqꝫ de conſcia ſenſus eſt cōſūma
tus. et q̄ cuſtodit illā ſemꝑ erit ſecurus Salua re
uerentia ſapientie: vtilius eſt currere ad conſciē
tiaꝫ q̄ ad ſapiētiā: niſi ſapiētia illa ſit q̄ edificet
conſciam. Tūc eni ſe intelligit aīa: tūc illuſtrat̄
conſcia: tunc impletur coꝛ ſcia cū in ſe deū ⁊ ī do
mutus reuelatione ſeipaꝫ recepit imago creata
Creatrix imago in imagine creata nihil aliđ eſt
niſi ſapia in aīa: niſi gloria in conſcia. niſi ſctifi=
catio in arca. O q̄ ineffabiľ eſt pietas dei: que tā
tam maieſtatē incliat ad tantā huīlitatē q̄ crea=
uit nos creat̄ in nobis. Et q̄ſi parū eſſet nos deū
patrē hr̄e: vult etiā nos fieri ſibi et matrē. Qui= Matt 12
cūqꝫ inq̄t fecerit volūtatē patris mei q̄ in celis ē:
ipſe meꝰ frat̄ ⁊ mr̄ eſt. frat̄ obediēdo. mr̄ generā
do. Frater per hereditatis participationē: mr̄ ꝑ
alioꝝ inſtructionē. O fidelis aīa expande ſinus
dilata effectus: ne anguſtieris ī viſceribꝰ tuis cō
cipere quem totus orbis nō potuit cōprehēdere

donec virgo btã illũ fide cõcepit. Fide nãq chri-
ſtus cõcipit: verbi predicatione naſcit: deuotiõe
nutrit: amore tenet. Sit ergo cõſcia pura vt deũ cõ
ducat ad hoſpiciũ noſtrũ: ſit ſollicita circa fidele
obſequium: ne tanta maieſtas recuſet cordis gre
miũ. ſit deuota vt ſoli deo placeat. ſoli deo inten-
dat: nec recedat ab eo Talis cõſciẽtia letificat a-
nimã et exhibet ſe deo gratam: et hoib⁹ ⁊ angel
reuerendam: ⁊ ſibimetipſi placata ⁊ quieta exi-
ſtit.

¶ Quid ſit conſcientie fructus.

Onſciẽtia eſt cordis ſcia: q̃ dupl'r intelligi
tur. videlicet vel illa que ſe nouit per ſe: vel
illa que preter ſe etiã alia nouit ex ſe. Cor eni et
ſe nouit ſua cõſciẽtia: ⁊ mlta alia: qñ nouit ſe ap
pellat cõſciẽtia: qñ preter ſe alia noiatur ſciẽtia
Cõſciẽtia bona titulus ẽ religiõis: tẽplũ ſalomo
nis: ager bñdictõis: ortus delitiaꝝ: aureũ recliã
toriũ: gaudiũ angeloꝝ: arca federis: theſaurus
regis: aula dei: hĩtaculũ ſpũſſcti: liber ſignat⁹ et
clauſus: ⁊ in die iudicij aperiẽdus. Nihil ẽ iocũ
dius: nihil tutius: nichil ditius bona cõſcientia
premat corpus: trahat mũdus: terreat dyabol⁹:
et illa erit ſecura. Bona cõſcientia ſecura erit cũ
corpus morietur: ſecura cũ aĩa corã deo pſentabit:
ſecura cum vtrunq in die iudicij ante tribunal
terrificũ iuſti iudicis ſtatuet. Future btitudinis
nõ eſt vtilius remediũ: nec certius teſtimoniũ bo
na cõſcientia cũ mũdus oĩ volubilitate circũrote
tur: ploret: rideat: pereat: trãſeat nũq̃ marceſcit
bona cõſcientia. Subijciat corpus in pena: in te

iunijs maceret̄: verberibꝰ lanietur: eculeo diſten
dat̄: gladio trucidetur: crucis ſupplicio affligat̄
et ſecura erit conſcientia.

¶ Quod in ſpeculo cõſcientie ſtatus interioris
et exterioris hominis cognoſcitur

IN ſpeculo cõſciẽtie: ſtatus exterior̄ ⁊ iterio
ris hoĩs cognoſcit̄. Aĩa ei nõ nouit ſe q̃ ſine
ſpeculo ẽ Speculũ mũdũ: durũ: ⁊ purũ totius re
ligiõis ẽ bona cõſciẽtia. Sicut enĩ mulier que vi
ro ſuo ſiue amico placere deſiderat: in contuitu
ſpeculi imaginẽ oppoſitã reddẽtis decorẽ ⁊ pul
critudinẽ faciei ꝯponit: ſic aĩa in q̄bus ab imagi
ne veritatis diſcẽdat: vel in q̄bus veſtigia creatri
cis imagĩs recipiat: in cõſciẽtia relegit ⁊ intelli-
git. Non ĩmerito cõſciẽtiã ſpeculo cõparauimꝰ
qm̃ in ea tanq̃ in ſpeculo ratõis oculus tã qđ de
cens: q̃ qđ indecẽs eſt in ſe: claro aſpectu appre
hendere poteſt.

¶ Cõſcientia acquiritur per cordis cuſtodiam.

VIta vniuſcuiuſq; non cognoſcitur niſi in con
ſciẽtia: nec venitur ad bonã cõſcientiã niſi ꝑ
cordis cuſtodiã. Cor enĩ ſuo arbitrio dimiſſum:
aut ad vitã ſe vertit: aut ad mortẽ. Velle namq;
peccare malũ eſt: peccare peius: in pctõ perſeue-
rare peſſimũ ẽ: nolle penitere mortale. Quicq̄d
igit̄ cor cogitat qđ ad vtilitatẽ ſuã vel ꝓximorũ
quoq; modo nõ ꝑtineat reſpuẽdũ ẽ. De diuerſis
igit̄ mũdi ꝑtibꝰ in q̄bus cor vagũ ⁊ ꝓfundũ tene
tur vel vane occupat̄: ad ſeipm̃ redeat ⁊ ſeipm̃ di
ſcutiat: cũq; inuenerit culpã: timeat penã: q̃rẽdo
aũt culpã vnuſq̃ illã niſi in ſe repiat: repta ãt cul

pa et pene cauſa ſeip̄ʒ puniendo: ſe ante ſe ſtatū at et tanq̄ altū ſe iudicet. ſe equidē culpatū ante ſe afflictū: ſe reū ante ſe iudicē ſeuerū. ſe impium ante ſe ad pietatē reuerſū proponat. ſe ante ſe decernat quid a ſe faciendū ſit de ſe. iuſte in ſe infligat iniuſto iuſta flagella. loquat̄ etiā ſic ſibi: q̄a pacē deſeruiſti apud dn̄m deū tuū ⁊ bellū incurriſti apud teipſū. ſciſſurā pateris: vt tu a teip̄o cōdemneris: q2 pactū pacis rupiſti: vis qđ non vis: ⁊ non vis qđ vis: a teip̄o cōdēnaberis: nolēda vis: volenda non vis. Ecce de ore tuo te iudico ſerue neq̄ affligo itaq3 te: ⁊ ſtatuā te ꝯ faciē tuā vt aſpicias turpitudinē tuā ⁊ recogites ſtultitiā tuam ſic ei ī miſeriis ſuis ad ſeip̄m conuertitur cor. et ſiſtitur cor ad cor. Uis eſt quedā q̄ ſic de corde operatur: et retinet cor fluxū ⁊ vanū: ne profluat ī abyſſū exterminij. Uis iſta ſeu violētia rapit regnū celoꝝ. Regnū celoꝝ inquit dn̄s vim patitur et violēti rapiūt illud. nobile regnū poſſidet qui cor ſuū poſſidet. Non regnat q̄ in corde ſuo aditus ſeruitutib⁹ viciorū parat. Et ſi preſidet vrbibus et turbis ppl̄oꝝ. Sol⁹ his regnat qui depoſito cordis impio ad leges rōnis ordinat totā familiā: motuū interioꝝ ⁊ exterioꝝ. Si inſurgit rabies leonina. punit̄ per patiam. ſi petulātia hirci: per abſtinentiā. ſi ferocitas apri: p manſuetudinē. ſi ſupbia vnicornis: per huīlitatem

De nobilitate cordis.

NOn inuenit̄ aūt inter ceteras artes liberales ars iſta pre aliis liberalis qua teneatur cor qđ oī mobili mobili⁹ eſt: qđ oī lubrico lubrico

ſiuſ eſt. Nobilitate enī naturali ſinſtabile vel in
pūcto fixū recuſat conſiſtere cui⁹ vita in motu ē.
ꝛ motus eſt in vita. Mouet molā totius corporis
humani tantillus iſte in corde vitalis mot⁹ ꝛ quā
coercea𝔱 arte: vt alia mouēs ipē nō moueat𝔱. For
te mola aſinaria ſi ad collū ſuſpendat𝔱 nō moue
retur: imo multo magis cū mola cōcitaret𝔱. Agē
dum itaqꝫ cū eo eſt vt circūeat terram et pambu-
let eā: ſi forte velociorē ꝛ mobiliorē ſe inueire q̄at
ſi ſup terrā ſimilē ſui nō inuenerit: etiā girū celi
circūeat: ꝛ rotas currui dei ad curſū ſuū admo-
ueat. q̄d tūc faciet ad illos q̄ ambulāt ſup pēnas
ventorū: forte ꝛ cū illis cōtēdere poterit: an cū il
la virtute curret q̄ attigit a fine vſqꝫ ad finē forti Sapi. 8.
ter et diſponit oīa ſuauit𝔱. An ꝛ illā apprehendꝫ
de qua dicit𝔱: mobilior eſt oībus mobilib⁹. Sapiē Sapi. 7.
tia ſaltē cū viderit tam ſpacioſis ſaltib⁹ tranſili
entē ſuā potētiā creatori ſuo ſubſiſtat ꝛ dimittat
alas ſuas retinēs ſe habenis deifice compatōis.
Sic aūt ad ſe colligēs ꝛ cohibēs ne tranſgredia𝔱
terios ſuos. Sic ei ſctā aīalia ſicut in viſiōe q̄ eze Ezech. 1.
chieli mōſtrata eſt cū fieret vox ſupra firmamētū
qd̄ īminebat capiti eoꝝ ſtabāt ꝛ ſubmittebāt alaſ
ſuas qd̄ plāe ſcti faciūt: cū pluſtrati opib⁹ ꝛ mira
bilib⁹ dei ſupītelligibilib⁹ abſcōditiſ miſteriūs ni-
hil ſe ſcire dep̄hēdūt. ſꝫ momēto ſtatere oīa opa
ſua appēdūt. Tūc ſe nō a ſe cor mouerī ītelligit:
qꝛ p ſe īmobile pmāeret. niſi q̄ oīa mouet: illō q̄ꝫ
īnt oīa moueret. Mutatū igr̄ a deo cognſcens mo
tū ſuū: iā nō vſurpet vt ppriū ſꝫ vt cōmēdatū ſeu
cōmodatū. Ad volūtatē āt cōmodātiſ: cōmodatū
r⁹ vti dꝫ ꝯmodato. alioqn furtū facī i re ꝯmodata

¶ Quō diuina gratia corda hoīm mouet.

CUm igitur te mouerit deus vel moueri vo-
luerit: o cor humanū mouearis: aliē nō mo-
uearis. q2 nō eſſet moueri ſed cōmoueri. ſed quā
do te mouet deus: cū admonet: admonet aūt ſic.
Uane occuparis: o cor ſapiēs et oī prerogatiua
excellens in his q̄ vanitates vanitatū ſūt. Cur ſe
queris ventū quaſi ſint tibi ſecula centū. Non te
decet his ſubeſſe ſed p̄eſſe: te indigent iſta vt me
lius et cōmodius ſubſiſtant: tu his ad beatitudi
nem non indiges: neq3 ad īmortalitatem. Uiati
cū quidem iumento tuo preparant in via ſ3 ſi ad
menſurā ſumantur non ad ſupfluitatem. Ex ſu-
perfluitate enī cibor vt vulgariter dr̄ quandoq3
infundūtur iumenta: ⁊ in vētris nimia effuſione
reſoluuntur: ita vt ex refectiōe deficiant. Si cor-
pus tuū o princeps ⁊ domin⁹ corpis regulas ne-
ceſſitatis exceſſerit: ⁊ ad baratrū cōcupiſcētie os
aperuerit: locum perditiōis ſibi effodit ī hoſpicio
reparationis: ⁊ de remedio cōpat exitiū: de vehi-
culo naufragiu3. Quid pinde? ſupfluū tollit ne
ceſſarium: aufer ſuperflua et nulli deerūt neceſſa
ria: q2 de ſupfluenti copia aliorū: naſcitur valde
egra aliorum inopia.

¶ Quō ſe debet vnuſquiſq3 refrenare ac regere.

TUum eſt male acta corrigere: tuū eſt in or-
dine et officio familiam mēbrorū corporis
⁊ aīe motū diſponere. tuū eſt ſingulorū negocia
ſm cōpetentiam aſſignare. Nō ſit in regno cor-

poꝛis tui q̄ leges ⁊ iura inſtitutoꝝ īpune preua-
ricet: nō oculus: nō man⁹: nō pes: non auriſ: non
guttur. Quid enī de ignobilioꝛib⁹ ⁊ plebeis mē
bris dicā? Si vel attentare rebellionē preſumpſe
rint lapidibus obruantur: iaculis increpationū
confodiantur: et nouerint regem Salomonē ſe-
dere ſuꝑ mulā regis. i. rōem ſuꝑ ſenſualitatē coꝛ
poꝛis. Qui ſi pudibūda illa q̄ velato ſꝑ noīe ap-
pellanꝫ a pudicis ⁊ caſtis labijs: ſi motu īoꝛdia
to rēpublicā infeſtauerit: certe abſcindātur: non
ferro ſꝫ ieiunio: nō detrūcatiōe ſꝫ moꝛtificatione.
Utinā inqꝫ apl's abſcidanꝫ qui nos conturbant gal: 5
His ꝑſuaſionib⁹ coꝛ effrenatū in preceps curſuꝫ
ſuū rapiēs teneri pōt: vt ſit bona cōſciētia Bona
eſt ſi hēat ī coꝛde puritatē: ī oꝛe veritatē: in actio
ne rectitudinē. Pro his uāqꝫ merebiꝫ trinitatiſ
viſionē. O btā viſio in q̄ ſic de⁹ erit not⁹ atqꝫ con
ſpicuus: vt videaꝫ a ſingulis nobis: ſingulis no
bis videaꝫ: videaꝫ in ſeipo: videaꝫ in celo nouo
in terra noua: atqꝫ in omni q̄ tūc fuerit creatura.

¶ Quod aīa in cōſciētia ſua cognoſcit q̄ debeat
ire quādo egreditur de coꝛpoꝛe. i. de libꝛo cōſciē
tie: ⁊ quomodo coꝛrigendus eſt.

Humana cōſciētia ē dn̄i vinea: quā excolere
debet pctōꝝ ꝯfeſſio ⁊ coꝛū ſatiſfactio: ⁊ exhi
bitio bonoꝝ opeꝝ: ⁊ cuſtodia eoꝝ vnicuiqꝫ liber ē
ſua cōſcīa: ⁊ ad hūc libꝛū diſcutiēdū ⁊ emēdādū
oēs alij inuēti ſunt. Aīma cū de coꝛꝑe egrediꝫ:
nullū aliū preter ꝯſcientie ſue libꝛū ſecū poꝛtare
poterit ⁊ in illo cognoſcet quo debeat ire: ⁊ quid
debeat recipere. Ex his q̄ ſcripta ſunt vel erūt in

libris nr̃is iudicabimur: ⁊ lō ſcribi debēt ſcdꝫ ex
ēplar libri vite: ⁊ ſi ſcripti nō ſūt ſaltē corrigēdi
ſunt. Cōferamꝰ itaqꝫ libros nr̃os cū libro vite ⁊ ſi
quid aliter hūerit corrigātur ne in illa vitia col
latōe ſi q̄ppiā aliter iuēti fuerit hn̄tes abuciant
Btūs hō qui ſe pōt cognoſcere ⁊ deſpicere: ꝓba
re: ⁊ iprobare. Maꝫ qui ſibi diſplicet: deo placet:
et qui ſibi vilis eſt: deo carus eſt.

¶ Nichil eſt melius ⁊ nichil vtilius q̄ ſeip̄m co-
gnoſcere: qđ eſt proprium conſcientie.

Multe ſūt ſciētie hoīm: ſꝫ nulla melior ē illa
qua cognoſcit homo ſeip̄m. Quāobrem re
deā ad cor meū ⁊ ibi ſtare aſſueſcā: vt totā vitam
poſſi diſcutere: ⁊ meip̄m cognoſcere. Oēs miſe
rias meas coram deo effundā. Et ſi forte illa ma
gna ſua pietas ad miſerēdū moueat eū: ↄfitebor
ei pctā mea: cui oīa nuda ſunt ⁊ apta: quē fallere
nō poſſū qꝛ ſapientia ē: nec effugere qꝛ vbiqꝫ eſt.
Audi ergo piſſime deꝰ cōfeſſionē meā: ⁊ reſpice ad
pietatē tuā: ⁊ fac mecū ſcdꝫ miāꝫ tuā. Audi q̄ ſe
pe de meōria mea te expulit irruēs turba pluri-
marū cogitatōnū: que velut plebs ad aliq̄d ſpe-
ctaculū ſolēt effluere in cor meū. Dū orare vel cā
tare in monaſterio volo: neſcio cuiuſmodi ſtulta
cogitatio cor meū rapit ⁊ ducit per diuerſa loca.
Cūqꝫ illud ad me reuoco tenere nō poſſū: ſꝫ illico
elabit: ⁊ huc illucqꝫ diſꝑgit: ⁊ per inumera effū-
ditur. Idcirco crebra terrenaꝝ cupiditatū illece
bra ⁊ vanitatū effuſio ita cor meū occupāt: vt qđ
vitare ſtudeaꝫ: hoc cogitē: aīmoqꝫ reuoluā Non

enī ē in poteſtate mea coꝛ meū ⁊ cogitatiões mee: q̄ ex impꝛouiſo effuſe mentē meā ſimqꝫ cōfūdūt atqꝫ alio trahūt q̄ ego ꝓpoſuerā. Ad ſecularia reuocāt mūdana inſerūt: volūtaria ingerūt: illecebroſa cōtexunt: ipſoqꝫ in tēpore quo leuare mētem meā ad te paro inanib⁹ cogitatōibus īfect⁹ ad terrena plerūqꝫ deijcioꝛ: huiuſmodi ꝑſtrepentiū cogitationū tumult⁹ a coꝛde meo q̄tidie amouere volo nec valeo: ſꝫ viſa ⁊ audita. dicta et facta ad meōriā reuocant ⁊ in ea cū magna īpoꝛtunitate ꝑſtrepūt. Cogitāda cogito: cogitata recogito ⁊ eadē iterꝫ atqꝫ iterꝫ replicare nō ceſſo: ⁊ cuꝫ diu multūqꝫ quicq̄d potero cogitauero: ſine cogitationibus eſſe nō poſſum: ſed intrāt ⁊ exeūt atqꝫ alie alias ītroducūt ⁊ excludūt: hoc inuitus ſuſtineo plerūqꝫ tamen cōſentio: cum per ea que vidi vel feci ſine vlla vtilitate abſqꝫ diſcretione vaga mēte diſcurro. Ita mens mea ſemper mobilis: et nunq̄ ſtabilis ſemꝑ vaga ⁊ velut ebꝛia per diuerſa diſtrahitur. Grauiter pecco cum coꝛ meū derelinquo. Quoniā grauis iactura eſt q̄ per negligentiā fit: vim patioꝛ cum illud me deſerit. Confirma coꝛ meū deus quoniā cum ſtare in ſemetipſo nitiṫ a ſemetipſo aliq̄modo etiā neſciēdo dilabitur. Ita peccandi conſuetudine etiam cum neſcio pecco ⁊ coꝛ meū: coꝛ vanū per infinita deducitur: ⁊ in multa deſideria diuiditur. In nocte vero cum doꝛmire volo: multarū rerum imagines et phantaſias clauſis oculis video: easqꝫ inuit⁹ tolero: quantoqꝫ ab eis aciem mentis abſtrahere nitoꝛ: tanto amplius ille ſe michi ingerunt: et

moleſtijs turpium cogitationum cor meũ macu
lant. Inde eſt qꝺ ſepe michi nocuit mortifera de
lectatio q̃ ex recordatione preteritorum peccato
rum naſci ſolet: ſed maxime ex recordatione libi
dinis. Hec eſt peſtis q̃ pre ceteris eſt michi fami
liarior eo ad nocendum procliuior: ad repellen=
dũ difficilior. Nam cũ eã repellere volo nolẽti ſe
michi ingerit: blandiens ocioſa: diſplicendo pla
cens: et placẽdo diſplicẽs: carnis libidinẽ nunq̃
fugere potui: ſed ſp̃ me ſeq̃tur: ⁊ cũ aliqua delec=
tationis cogitatione vel viſus intẽtione me com
prehendere põt nõ diebus neq; noctib⁹ quieſcere
ſinit: ſubtiliter intrat ⁊ mentẽ occupat: et niſi ſu
bito repellatur: allicit ⁊ incẽdit. et quaſi vir⁹ pe=
ſtilentie ꝑ totum corp⁹ paulatim ſe diffundit. co
gitatões prauas multiplicat. affectiones malas
generat. delectatione illicita mentẽ afficit. ad cõ
ſenſum prauitatis aĩm flectit oẽſq; motus aĩ cor=
rumpit. Hac peſte cũ aſtrictus teneor diuelli ab
ea vix poſſum: q̃m ſtimulos eius confiteri aut ne
ſcio aut erubeſco: tã ſubtiles ⁊ turpes ſũt. Reue=
ra difficile eſt libidĩs incẽdia extinguere: ĩpubeſ
ſtimulat: iuuenes inflãmat: viros eneruat: ſenes
et decrepitos fatigat: nõ aſpnat̃ tuguria: nõ reue
retur palatia. Utinã ſola cenobia fugiat. Adiu=
ua me dñe deus meus vt huic tã peſtifero ⁊ mor
tifero vicio reſiſtere poſſim. Scio enĩ q2 qꝺ reſi=
ſtentẽ fatigat: vincentẽ coronat. Scio etiã q̃m ſi
mentẽ meã cogitatõe immunda polluero: tibi q̃
mundicie amator es placere nõ valeo.

¶ De amara atq; illicita cogitatione.

COr mundū crea in me deus: q̄m nō ſolū vana cogitatio illud occupat ꝛ turpis inq̄nat Uerū etiā amara diſſipat. Sepe nāq̄ȝ aliqua iniuria cōmotus: denſis cogitationū tumultib⁹ in corde premor: hinc inde ſollicitus ꝛ cecus occaſionē vindicte de accepta iniuria rimor: conſilia multiplico et nichil aliud niſi iurgia que deſunt in corde pago: preſentes nō video: abſentib⁹ contradico: intra memetipm cōtumelias ꝓfero ꝛ recipio: receptis aūt durius reſpōdeo: cūq̄ȝ qui obuiet nullus adſit: rixas in corde cōpono: īſidias inuidētiū cōſidero: ꝛ quid cōtra me iurgiȝ penſo exquiro q̄d reſpōdeā: ꝛ cū rem nullā teneā: vacuus litigator e labore ſicq̄ȝ diē in ociū: noctē vero in cogitationē verſo: torpeo ab vtili opere: q̄m fatigor ab illicita cogitatōne: ita mēs int⁹ pugnat cū menti nemo repugnat. Nonnūq̄ȝ vero qd̄ egi in corpe: hoc poſtmodū importuna verſo in mente: ꝛ multotiēs grauius torqueor in recordatiōe q̄ȝ prius captus fuerā in opis ꝑpetratōne. Sepe etiā ea que nūq̄ȝ feci: nec in volūtate habui ita recogito quaſi peniteat me illa n̄ feciſſe. Ab occultis meis munda me: q̄m cuȝ nichil exterius ago intus grauiter pecco. In corde eū ſeruo depicta que vidi ꝛ feci: ideo tēporaliū rerū tumult⁹ in corde verſare nō ceſſo etiā cū vaco. In cogitatōe enī comedo cū ieiuno: loquor cū taceo: iraſcor ꝛ tranquillus ſuȝ: corpus req̄eſcit ꝛ aīmus huc illucq̄ȝ diſcurrit. Ita vitam iſtā ſine culpa trāſire nō potui: nec hoc qd̄ laudabiliter vixi ſine aliq̄ reatu ē ſi remota pietate diſcutiat̄. De neceſſitatib⁹ me

is erue me Crebro nāq; dn̄ neceſſitati debita red
dere ſtudeo: voluptatis vitio deſeruio: ſub vela=
mine neceſſitatis cado in laqueū voluptatiſ. Se
piſſime nāq; comedi ⁊ bibi nō ad neceſſitatē ſed
ad voluptatē: ⁊ qđ neceſſitati ſatis erat volupta
ti parū erat. Cogitaui etiā de ciboꝝ potu quādo
non debui ⁊ vbi nō debui: ⁊ pluſq̄ debui. Cogitā
do de eis: epulas tota die ruminabā. Cum tegen
dis mēbris veſtimēta quero: quero nō ſolū que
tegant: ſed que extollāt expeto: ⁊ cōtra frigoris
torporē non ſolū quero q̄ muniāt pinguedinē: ſ;
que mulceāt per mollitiē: ſ; que ꝑ colorē oculos
seducāt. Cum pro aliqua re neceſſitatē licentia;
loquēdi alicui habui locutus ſum nō ſolū de ne=
ceſſarijs verū etiā de nō neceſſarijs: ⁊ de his que
ad me nō pertinebāt: ⁊ de quibꝰ licentiā non ha
bebā. Immerſi me colloquijs hoīm ⁊ ibi locutꝰ
ſum nō ad edificationē: ſed ad deſtructionē: non
quod decebat ſed qđ libebat: locutꝰ verba vana
et riſui apta: verba ociosa ⁊ inutilia: verboſitati
deſeruiens: detractioni ſtudēs os meū mēdacio
et detractione inquinaui. Lingua mea omni fal
lacia plena eſt: ⁊ nocuit michi pluſq̄ oīa mēbra.
Na; ea que audiui vel vidi nūq̄ eo modo quo di
cta vel facta ſunt referre poſſum: ſ; alia affirmo
pro alijs. ⁊ ſepe multa interſero ſupflua: atq; ita
vel nimiū laudādo: vel nimiū vituperādo: inoꝛ=
dinate ⁊ indiſciplinate feroꝛ quotiēs loquoꝛ. In
terius guttur inſatiabili videt ingluuie: gula di
uerſis ſapoꝛibus ſatiari nō poteſt. Coꝛ prauum
dolo ⁊ malicia plenū: per purā cōfeſſionē purga

renũq̃ potui Manus ad opus prauũ fuerũt apte
ad operãdũ bonũ pigre: ſtomachus et inteſtina
nimio cibo ⁊ potu ſepe ſũt diſtẽta: et ideo dolore
ſunt plena: nã vnde gula delectatur: inde venter
inflatur: ⁊ corpus ĩfirmatur: ſepe mors ſequitur
Per gule delectationẽ corrui in vẽtris ingluuiẽ
Unde debui michi parare ſalutẽ inde cõtraxi ni
miũ comedẽdo pnıciẽ. Pedes me velotius por-
tauerũt ad aliquã curioſitatẽ ſpeculandã: q̃ ad
eccleſiã. Oculi iniquo intuitu me peruerterunt:
oẽm q̃ motũ corporis mei ad ĩmunda deſideria
traxerunt. Aures citius aperui verbis ocioſis ⁊
vanis q̃ ſanctis. Delectatus eſt odoratus vanis
odoribus: guſtus diuerſarũ rerũ diuerſis ſapori
b⁹: necnõ ſinguli alii ſenſus: his ⁊ illis: iuxta q̃d
vnũquẽq̃ ſuus ferebat appetitus. Ita de⁹ meus
in omĩbus mẽbris meis nature modum exceſſi.
Omnia mẽbra mea velut cõiuratione facta ini-
mico meo: me demonio tradidere: cum morte fe
dus inire: pactũ pepigere cum inferno.

¶ Cõſcientia nr̃a erit noſter iudex in die iudicii
Eripe me dñe ab omĩ malo. i. a meipſo a quo [Ps. 139.]
recedere non poſſum: nam quocũq̃ me ver-
to vicia mea me ſequũtur: ⁊ quocũq̃ vado cõſciẽ
tia mea ñ me deſerit ſz preſens aſſiſtit: ⁊ quicq̃d
facio ſcribit. Idcirco q̃q̃ humana ſubterfugiaz
iudicia iudiciuz proprie conſcientie fugere non
poſſum: ⁊ ſi hominibus celo quod egi michi ta-
men qui noui maluz q̃d geſſi celare nequeo: p̃p̃e
reatus ↄſcientie non me requieſcere ſinit: ſz de die

in diem vehemenť me torquet. et de die iudicij ve
hementiꝰ me terret. Nā in die illa cū dn̄s ad iu=
dicandū venerit vniuſcuiuſqꝫ cōſcīa ad teſtioniū
adduceť: ⁊ apto libro cōſciētie oīs culpa an̄ ocu=
los reduceť atꝫ ita cogēte cōſcia vnuſqſqꝫ erit ac
cuſatoꝛ ⁊ iudex ſuꝰ Propterea ſtatuā me an̄ me
⁊ iudicabo meiꝑm: vt illud extremū ⁊ tremendū
dei iudiciū euadere poſſim. Dānat me cōſciētia
mea quāꝙ diuinū iudiciū nondū me dānet. accu
ſat me de homicidio qđ ſi ope nō feci: voluntate
tamē ac deſiderio ſepe peregi. Accuſat me de a=
dulterio: et eodeꝫ mō reſpondeo. Accuſat me de
inuidia: cōfiteoꝛ: ⁊ ego qm̄ inuidia ſepiſſime coꝛ
meū laniauit: per inuidiā nāqꝫ ſctē viuentiū me
rita mea feci inuidēdo paccata. Nā bona que ab
eis fieri vel dici audiebā ea oīno non credebā: ip
ſaſqꝫ res bene geſtas in malū male iterꝑtādo ver
tebā. Oē malū qđ de illis mēdax fama iactabat
ſtatī tanꝙ ſi vidiſſem credebam: oīa mala meis
emulis fingebā: ⁊ ex ꝓfectu eoꝛū deficiebā: bono
rū vero odia intra me abſcōdbeā ⁊ in meos cru=
ciatus enutriebā: ꝓficientibꝰ inuidebā: peccanti
bus fauebā: de malis eoꝛū gaudebā: ⁊ de ꝓfecti=
bus lugebā: gratuitis inimicicijs ardebā: ⁊ hāc
maliciā mei pctōꝛis deprehēdi timebā. ſꝑ eram
eis amarꝰ et nūꝙ certꝰ: ⁊ ita amicꝰ erā diaboli: ⁊
īimicꝰ dei ⁊ meos īter amicos diſcoꝛdias ſeminauī
diſcoꝛdātes in diſceſſionē cōfirmaui: opiniones
eoꝝ mēdacijs coloꝛaui: in ſpūalibꝰ carnalia lau=
daui: vt ſpiritualia bona in eis deeſſe perſuade=
rē. Amicicias ſimulaui: vt eos q̄ ſe incaute mihi

cōmittebāt:qua poſſē arte deciperē. Odioꝝ mi-
chi occaſionē prauis ſuſpicatōib⁹ cateruaui ⁊ ita
demones quoꝝ facta ſectabar letificaui. Multis
velut amicus fui in obſequio: hoſtis ī aīo. cōpt⁹
in verbo: turpis in facto. proditor fui ſecretorū:
tenax malaꝝ ſuſpicationū. vtrobiq₃ peruerſus.
Et ita perſecut⁹ eſt inimicus aīam meā: et huili
auit in terra vitā meā. Pijſſime dñe vnde poſſū
eſſe bonus: q̄ in bono ſic fui malus? Ego pecca-
bā ⁊ tu diſſimulebas. prolongabā multo tpe ini
quitates meas. et tu pietatē tuā: ⁊ penitentiā: et
indulgentiā cogitabas. Da ergo miam miſero.
q̄ tam diu pepciſti crimīoſo. Credo nāq₃ qm̄ q̄c-
quid mihi cōdonare decreueris: ſic erit quaſi nū
q̄ fuerit.

¶ De natiuitate ⁊ ex ea dependentib⁹

Non ſolū inuidia cor meū afflixit: verū eti-
am vanitas circa varias delectationes lan-
guentē aīm inuoluit. Per vanitatē nanq₃ de o-
perib⁹ quoꝝ michi conſcius nō erā turpiť me ia
ctabā: q̄ neſciebā alios docere ſatagebā: credere
de me ſublimia volebā. delectabilia grauib⁹ āte
ponebā: execrabar verbo qđ aīo cōcupiſcebā: ap
pellatiōes virtutū meis vicijs impōebā: ⁊ ita me
ip̄m fallebā. et nō fauētes michi deſpiciebā. In
pmiſſione hōeſta fui velox: in exhibitōe mēdax:
a bono mutabiľ. mali tenax. in verbo grauis. aīo
leuis. geſtu pulcer. corde turpis. vbiq₃ fallax. le-
tus ad pſpa. fragiľ ad aduerſa. inflatus ad obſe
quia. anxius ad opprobria. imoderatus ad gau
dia: facilis ad hūana. difficilis ad honeſta Miſe

ricordiſſime dñe ita defecerũt in vanitate dies in
quibus debui flere comiſſam iniqtatẽ: ſuſpirare
ad amiſſam hereditatẽ: aſpirare ad ꝓmiſſam fe
licitatem propare ad ãgelicã ſocietatẽ. repropi=
ciare tuã maieſtatem.

¶ De ſtatu miſero huius vite.

nota de uolet sequens si vis aspi deo respice avis

TErret me tota vita mea deꝰ meꝰ qm̃ dilig=
ter diſcuſſa appet michi aut peccatum aut
ſterilitas: ⁊ imperfectũ. aut ſi quid fructus in ea
videtur ſic eſt aut ſimulatũ: aut aliquo mõ corru
ptũ vt poſſit aut ñ placẽ aut diſplicere tibi Et cũ
vere ita ſit ſic ẽ mihi quaſi nõ ita ſit: qđ ẽ miſia
ſr miſeriã. Sic cõedo: bibo dormio ſecurꝰ q̃ſi trã
ſierim iam mortẽ: et cuaſeri diẽ iudicij ⁊ tormen
ta inferni: ſic ludo ⁊ rideo quaſi iã regnẽ tecũ in
regno tuo. Idcirco multitudinẽ iniqtatũ mearũ
expaueſcens: ſed tua pietate cõfidẽs: tibi creato
ri et redẽptori meo quiveniã ⁊ indulgentiã poſt
reatũ per purã ⁊ lacriabilẽ confeſſionẽ aſſeq pro
miſiſti. Cõfiteor qm̃ i pctis cõceptꝰ ſũ ⁊ i pcis nu
tritꝰ ⁊ ꝑ oẽ tpſ vite mee vſ ad hãc diẽ i pcis ſũ cõ
uerſatꝰ Nullũ iueio pctm̃ a q̃ nõ ſim aliq̃mõ inq̃
natꝰ. Per ſupbiã nãq precepta tua ⁊ ſeniorum
meoꝝ trãſgreſſus ſũ. Silẽtiũ ⁊ taciturnitatẽ nõ
ſicut regula docet tenui. qđ michi licitũ nõ fuit
habui: dedi: ⁊ accepi: clamores pauperũ ⁊ miſe=
roꝝ nõ libent aut miſericordit audiui: nec eos i
infirmitatibꝰ ſuis viſitaui: ſuadẽtibus mihi i ma
lũ conſenſi: facilius multa in vnũ q̃ vnũ in ſũma
cogito facilius reprehendo alioꝝ vicia q̃ mea: ⁊
que in alijs reprehendo facere nõ erubeſco. faci=
lius vniuſcuiuſq vicia q̃ virtutes intendo. cũ ali

dꝛũ vicia cerno mea non erubeſco: in meis dilecti ſum clemens: in alienis rigorem tenere volo. ad irrogandas contumelias ſum validus. ad tolerandas infirmus. ad obediendũ ſum piger. ad laceſcendos vero alios importunus. ad ea que ⁊ facere debeo ⁊ valeo vagus. ad ea que facere nec debeo nec valeo paratus. Ita repleta eſt mal' aĩa mea: peccatis meis exigentibus. In eccleſia vbi melior eſſe debueram me deteriorẽ reperio. ante altaria ſacra deuote nõ ſupplico. vaſa ſacra nõ reuerenter tracto: in choro ſum corpore. ĩ aliquo negocio ſum mente. nũc intus maneo. nũc foras exeo. tanta eſt leuitas corpis: necnõ ⁊ mẽtis. Aliud canto ⁊ aliud cogito: pſalmodie verba ꝓfero ⁊ pſalõdie ſẽſũ nõ attẽdo: ſꝫ mẽte vag⁹: hitu diſſolut⁹ oculis attonitus: huc ⁊ illuc ꝓſpiciẽs: q̃cũqꝫ ibidẽ gerũtur proſpicio ⁊ perluſtro. Ue michi qm̃ ibi plus pecco vbi peccata mundare debeo. Non nũq̃ vero in ipſis bonis que ago ad deteri⁹ propinquo. qꝛ dum menti leticiam pariũt ⁊ quãdam ſecuritatẽ gignũt: mens mea ſecura reddit ⁊ in corpore laxatur. Sepe etiam meipſum ⁊ opera que feci laudaui ⁊ ab alijs laudari volui. Plerũqꝫ laus humana quã non querebam michi oblata placent. ⁊ cum ex ea ĩcaute extollerer ſubito multa que fecerã ad memoriam venerũt: vt amplius in elatione attollerer: que ſubtiliter replicans atqꝫ in vnum cuncta coaceruans: cepi magis magiſqꝫ deceptus intumeſcere. Dumqꝫ in mei admiratiõe occupatus deficerem: michi dãs gloriam ⁊ non deo a quo omnia acceperam.

oīm fructū amiſi:atq3 ita didici:qm̄ qui me lau=
ps. 101 dabāt aduerſū me iurabant. Quanto enī quiſq3
in ſemetip̄o gl'iatur:tāto a dei amore diſiūgitur.
ps. 87 Ita deus meus īferno appropīquauit vita mea:
ſi me liberabis habebo vñ tibi grās agā:ſi inde
nō liberabis nō hēo vnde te rep̄hendā: qm̄ iuſtꝰ
es. Heu michi qualis vixi q̄ta mala feci et dixi:
pudet qđ ſicut vixerī ꝛ qđ natus fuerim mallem
nō eſſe q̄ talis eſſe:bonꝰ erā et malū me feci:qui
ſpōte me feci miſerū:iuſtū eſt ſp eſſe miſerū:con=
ſciētia mea meref dānatione penitētia mea non
ſufficit ad ſatiſfactionē:ſed certū eſt qm̄ miā tua
delet oēm offenſionē. Dele ergo pie dñe iniq̄tatē
meā multitudine miſeratōnū tuar. Ego vero q̄
vſq3 ad hāc diē ſine cauſa vixi:amodo ſine cā vi=
uere non volo.

¶ De recidimēto hoc eſt reuerſione in peccatū.

SEd heu miſer hec tam ſepe ſic cōfeſſus: ſur
gēs:cadēs ſum defeſſus: repeccādo totiēs:
cōfitendo totiēs. Multotiēs p̄miſi vt me emēda
rem ꝛ nūq̄ tenui:ſed ſp ad pcm̄ meū rediį:ꝛ prio
ribus ſceleribus noua ꝛ deteriora cōiūxi. Nunq̄
vt debui mores meos in mellꝰ mutaui nec a ma=
lefactis ceſſaui: plurimos etiā me perdēs pecca
re feci:etiā mltis cauſa mali extiti:ꝛ exēplis vite
mee nōnulli ſubuerſi ſūt. Ecce pctā mea miſeri=
cordiſſime deus nō abſcōdo:ſ3 oſtēdo:accuſo me
ps. 50 nō excuſo:qm̄ iniquitatē meā cognoſco. Nec id=
circo iuſtus ſū: qm̄ ſi alter ita me accuſaret ſicut
ego meip̄m accuſo: pariēter ſuſtinere nō poſſem
Deſperare vtiq3 potuiſſem p̄pter nimia peccata

mea ⁊ vitia: culpas ⁊ infinitas negligētias meas q̄ egi ⁊ quotidie īdeſinēter ago: corde: ore: ⁊ ope et oībus modis qbus hūana fragilitas peccare poteſt niſi verbū tuū deus caro fieret: ⁊ hītaret in nobis. Sʒ ſpare iam nō audeo: qm̄ ſubditus ille tibi vſqʒ ad mortē: mortē aūt crucis: tulit chiro-graphū pctōrū nr̄orū: ⁊ affigēs illud cruci pctm̄ crucifixit ⁊ mortē. Grās tibi ago dn̄e deus meus qm̄ viſitaſti me ⁊ oſtendiſti pctā mea: nūc primū te inſpirāte didici ad cor meū redire: ⁊ meipſum cognoſcere. Aduocabo ḡ aliquē de amicis meis et ei oīa delicta mea exponā ſicut michi p̄cepiſti vt eius cōſilio ⁊ auxilio liberati ab omibus meis poſſim iniqtatibus liberari ⁊ tibi recōſiliari.

¶ De diſcuſſione conſcientie.

Audi ergo pater miſer̄ peccatorē: audi vocē lacrimātis ⁊ penitentis attēde q̄ grauiter peccaui: ⁊ creatorē meū offendi. Deo iubēte ad cor meū redij: ⁊ inde excluſis oībus preter dn̄m deū ⁊ meip̄m: totā vitam meā diſcuſſi tanto dili-gentius q̄to familiarius: ⁊ vt verū fatear nichil aliud ibi īueni niſi locū horroris ⁊ vaſte ſolitudi nis. Cōſciētiā videlicʒ diu neglectā oīno īcultā: ſpinis ⁊ tribulis obſitā: ⁊ oī horrore plenā. Nul lū eni īuenio viciū a quo nō cōtraxeri aliqd̄ con tagium.

De vicijs q̄ vitā humanā conturbant.

Turbauit me ira: lacerauit me inuidia: īfla-uit ſuperbia: inde cōtraxi mētis incōſtātiā oris ſcurilitatē: opprobria proximorū: ſcelera de tractionū: lingue effrenationē: ſeniorū meorū im

perata nõ obſeruaui:ſed iudicaui:de meis negligentijs obiurgatus aut rebellis fui:aut murmuraui:preferri me melioribꝰ impudenter affectauit:ſimplicitatẽ ſpiritualiũ fratrũ irridenſ exagitaui:meas ſententias procaciter iactaui:obſequia delata faſtidiui:negata queſiui:mores meos elatus corrigere neglexi:non obſeruaui in obſequio reuerentiã:in ſermone modeſtiã:in moribus diſciplinã. habui in intẽtõe pertinatiã. ĩ corde duriciã. in ſermocinatõe iactantiã. in huilitate fui fallax. in odio pertinax. in locutõe mordax. ſubiectiõis ĩpatiẽs. potẽtie ſectator. ad opus bonũ piger. ad vnitatẽ ferꝰ, ad obſequiũ durus. ad loquendũ que neſciebã promptꝰ. ad ſupplantãdũ paratus. fraterne ſocietati inhumanꝰ, temerarius in audiẽdo. preſumptuoſus in docendo. clamoſus in loquendo. faſtidioſus in audiendo. effrenatus deformiter in cachinãdo. oneroſus amicis. infeſtus quietis. ingratꝰ beneficijs. inflatꝰ obſequijs. imperioſus ſubiecti. Sepe iactaui me feciſſe quod non fecerã. vidiſſe quod nõ videram. dixiſſe qȏ nõ dixerã. diſſimulaui me nõ feciſſe qȏ fecerã:negaui me dixiſſe qȏ dixerã. ñ vidiſſe ⁊ audiſſe qȏ viderã et audierã. ⁊ ita ex oĩ pte ſũ reus Reꝰ in ſcl'o. reꝰ in clauſtro. ſed ibi per ignorãtiã hic per negligentiã: ⁊ vtrũqꝫ me terret. Verũtamẽ multo amplius me terret qȏ in monaſterio ante cõſpectũ dei deteriorẽ me inueſo. Collocauit me dñs in loco voluptatis in domo vbertatis:in paradiſo deliciarum. Ego vero miſer ⁊ miſerabilis inter menſas epulantiũ:fame pereo:iuxta fontẽ ſitio:

ante ignē algeo. ⁊ ad neutrū man⁹ extēdere volo
Piger ſū ⁊ deſioſus: et tp̄s amitto. qd̄ de⁹ ſua pi-
etate mihi indulſerat ad agendā pniam ad ob-
tinendā veniā: ad requirendā grām: ad pmerē-
dam gliam. Quaſi quoddā mōſtrū int̄ filios di
ſto hitū monachi non cōuerſatione habēs: i ma-
gna corona ⁊ ampla cuculla: ſalua michi oīa exi
ſtimo tanq̄ arbor ſterilis terram occupo: ⁊ velut
iumentū vile plus cōſumo q̄ pficio. altiorē alte-
rius locū teneo ⁊ nulli⁹ officiū ſuppleo: ſed ſū ſic
trūcus ſine frondib⁹ ⁊ fructibus. alij me paſcūt
de laborib⁹ manuū ſuarum ſicut prebendarium
ſuū. Ego aūt tanq̄ pauper et miſer nec clericuȝ
nec laycū gero: cātare ⁊ legere nequeo: laborare
neſcio: ſed ſum opprobriū hoīȝ: pecore vilior: pe
ior cadauere. Tolerabilius eni canis putridus
fetet hoībus: q̄ aīa peccatrix deo. Idcirco tedet
me viuere: viuere erubeſco: qr paruȝ pficio. mori
timeo qr non ſū paratus. Mallē tamen mori et
mīe dei me cōmittere ⁊ cōmendare: qr benignus
et miſericors eſt: q̄ de mala mea conuerſatōe ali
cui ſcandalū facere. Tota die nanq; verecundia
mea ꝯ me eſt: et cōfuſio faciei mee cooperuit me.
Quotidie video me ſomnolentū ad vigilias: tar-
dū ad horas canonicas: ⁊ pigrū ad opa manuuȝ
Alios aūt video tā ſtrenue et deuote diuinis in-
tereſſe laudibus: alios vero ita reuerenter ⁊ ala-
crit̄ corā deo aſſiſtere: ⁊ eū laudare: ego aūt com
pūgi ad lacrimas nequeo: tāta ē duricia cordis
mei. Cātare nō libȝ: orare n̄ delectat: meditatōes
ſcās nō inueio. tāta ē ſterilitas aīe mee: ⁊ duotōis
inopia quā patior. Heu mihi ōs q̄ i circuitu meo ſt̄

viſitat dñs:ad me aũt appropinquat. Nã aliũ q̄ dẽ intueor ſingularẽ abſtinẽtie:aliũ admirande patiẽtie:aliũ ſũme huilitatis ꝛ mãſuetudis:aliũ multe mĩe ꝛ pietatis: aliũ in cõtẽplatõe frequenter excedere:hũc pulſare ꝛ penetrare celos orõis inſtantia:alioſq; in aliis preemĩere virtutibꝰ:õs cõſidero ꝛ ꝓſpicio eque ferueñtes:oms deuotos: oẽs in chriſto vnanimes:oẽs donis celeſtibꝰ ꝛ gratia affluentes:tanq̄ reuera ſpũales hoĩes quos deus viſitat et in quibꝰ habitat In me vero nihil horũ intueor:qm̃ declinauit dñs ĩ ira a ſeruo ſuo. inde eſt q̄ cũ alii vigilant ego dormio:qñ alii cãtant in mõaſterio. ego huc ꝛ illuc diſcurro: quando alii in aliq̄ ſecreto loco ſe furant a colloquiis hoĩm:vt ibi loquantur cũ rege angelorꝝ:ego q̄ro colloquia hoĩm. cũ alii vacãt lectionibꝰ ego fabulis ꝛ verbis ocioſis. qñ alii diſcurrũt ꝛ diiudicãt dicãt ſemetipſos:ego iudico alios. aliis placet cõmunis vita:cõis diſciplĩa:ꝛ cõe ſtudiũ. mihi placẽt anguli et diuerticula. Sic ſic ex quo peccare potui:nũq̄ a pctis ꝛ malis opibus ceſſaui:pctis pctã ſp accumulaui:ꝛ pctã q̄ aliqñ opibꝰ ĩplere nõ potui:malis voluptatibus ꝛ malis deſideriis nunq̄ perficere ceſſaui.

De delectatione carnis.

SUper oĩa mala delectatio carnis q̄ ab ipſis cunabulis ſemp mecũ creuit:michi ſemper adheſit:nec adhuc pre ſenectute deficiẽtibꝰ mẽbris me deſerit:ꝛ multis aliis modis infelicẽ animã meã maculauit:diſſoluit:captiuauit:ꝛ oĩ virtute deſtitutã:inanẽ ꝛ debilẽ reddidit. Fateor me hu

huiuſmodi opib⁹ nefariis ꝛ ĩmundis recordatiõib⁹
ſepe eſſe pollutū et incenſū ardores nõ modicos
ꝛ inhoneſtos paſſum: ꝛ non ſolū harū delectatio
num mala memoria et ſtulte recordatiões michi
nocuerūt: ſed etiam alioꝝ male facta michi nar=
rata: et per recordatiões ſordidas ad meõriã re=
ducta: cor meū non paruo veneno iniquitatꝭ ma=
culauere. Et in hoc miſerabiliꝭ miſerabilis ſum
qꝛ non tantū doleo quantū dolẽdū me cognoſco:
ſed ſic ſecurus torpeo: velut quid patiar ignorẽ.
Hoc vero michi eſt oĩ felicitate miſeri⁹: qđ ita o=
pere peruerſus: ore pollut⁹: corde ĩmund⁹ ad al
tare accedo: et chriſti corp⁹ manib⁹ meis ꝑtracta
re nõ ꝑtimeſco: accedo elat⁹ ad huilem: irat⁹ ad
mitẽ: crudelis ad miſericordẽ: ꝛ tamẽ patiꝛ hui=
lis elatum mitis iratū: crudelẽ miſericors. Acce
do ſeruus ad dñm non amore ſed timore: non de
uotiõe ſed vſu: accedo ad dñm cui⁹ percuſſi ſuū.
Ad patrẽ accedo cuius occidi filiū: percuſſi ver=
bo occidi exemplo: nec tñ pertimeſco dñm nec re
uereor patrẽ. Manens in turba fratrū turbans
aliquos ꝛ ab aliquo turbatus. quandoqꝫ accedo
ad pacificū. Appropiquo etiã talis ad oſculum
pacis: qui prius reconciliatus accedere debuiſſẽ
ad oſculū turbati fratris. Cõuicit me reū ꝛ dei in
imicū mea iniqtas pctm̄ meū ſepe ſepauit me a
deo. Idcirco obſecro te pater vt me inſtruas quõ
poſſim aut ſēp ſtare cū deo meo: aut redire ad eū
ab eo peccatis meis exigẽtib⁹ motus fuero.

¶ Patris ſpiritualis ad confitentẽ reſponſio

Cōfeſſio tua fili ad lacrīas me cōmouit: tū ꝓꝑ
me: tū ꝓpt̄ te. Propter me fleo: qm̄ quecūq̈
de te dixiſti: ⁊ eadē fere aut ſimilia repio in me: ⁊
mlta ad meōriā reuocaſti q̄ꝛ oblitꝰ fuerā. Pro-
pter te gaudeo: qm̄ viſitauit te oriēs ex alto. Nō
eni lōge es a regno dei. Noticia nāq̈ pcti: initiū
eſt ſalutis. Cōfido in dn̄o qm̄ quicq̄d minꝰ ē in te
feruoris ⁊ boni oꝑis huilitas ſupplebit pure con
feſſionis. Quacūq̈ hora peccator ꝯuerſus inge
muerit ſalꝰ erit: qm̄ cor cōtritū ⁊ huiliatū deus
nō deſpiciet. Tardiꝰ ſiquidē videt̄ deo veniā pec
catori dediſſe: q̄ꝫ illi accepiſſe. Sic eni feſtiat mi
ſericors deꝰ abſoluere reū a tormēto cōſciētie ſue
q̄ſi plꝰ cruciet miſicordē deū ꝯpaſſio miſi: q̄ꝫ ipꝫ
miſerū cōpaſſio ſui. Qui eni vere penitet: ⁊ vera
citer dolet: abſq̈ dubio ⁊ abſq̈ mora indulgētiā
accipiet: ⁊ q̄ꝫto quis freq̄ntiꝰ quātoq̈ vehemētiꝰ
de ſuo reatu: īterno dolore afficit̄: tāto certior tā
toq̈ ſecurior: de īdulgētie venia efficit̄. Inde eſt
qꝺ aīmā penitētie lacrīs afflictā: tā frequēter q̄ꝫ
libēter cōſolat̄ ſpūs paclitꝰ: illā freq̄nter viſitat
illā libēter ꝯfortat: ⁊ advenie fiduciā plene refor
mat: q̄ꝫ ſua ſcelera flēdo dānare ⁊ dānando flere
cōſiderat. Incipit extunc q̄dā familiaritas vite
deū et aīmā fieri eo qꝺ hec ſentiat ſe ab illo ſepiꝰ
viſitari: ⁊ eiꝰ aduētu nō tm̄ cōſolari imo aliq̄tiēs
q̄dā ineffabili gaudio repleri. Sꝫ ad hec q̄s ydo
neꝰ: ꝑfecto verꝰ penitēs. Oīs eteni in cōfeſſiōe
lauant̄: cōſciētia mundat̄: amaritudo tollit̄: pec
catū fugat̄: trāquillitas redit: ſpes reuiuiſcit: aī
mus hilareſcit poſt baptiſmū nullū aliud nobis

cõſtitutũ eſt remediũ: ꝙ cõfeſſionis refugiũ. Sit
ergo deuota cordis cõpũctio: oris cõfeſſio diſcre
ta: carnis mortificatio: repẽtina extirpatio vicioꝝ
leta bonoꝝ operũ exibatio. Nõ erubeſcas deo cõ
fiteri: cui nõ poteſt abſcõdi: ipſe enĩ nouit abſcon
dita cordiũ: cui oĩa nuda ſũt ⁊ apta: ante cuiꝰ cõ=
ſpectuꝫ cũcta noſtra pctã ſunt ſcripta: ſed qđ ibi
ſcribit trãſgreſſio: hic delet cõfeſſio. Nõ te pude
at dicere qđ nõ puduit facere. Quod ſi forte pu=
dor ẽ mihi peccatori pctã tua exponere qđ factu
rus es in die iudicij: vbi oĩbus expoſita tua ap=
parebit cõſcientia. Si cogereris corã multitudi
ne nudo corpe trãſire: nõ poſſes non erubeſcere.
Cur ergo minus cõfunderis quãdo ĩmunda co=
gitatõne in mẽte ſordidaris? Cur ergo minꝰ eru
beſcis pudẽda cordis: ꝙ pudenda carnis? Cur
magis vereris vultus hoim ꝙ vultus angeloꝝ?
Talis cõfeſſio ſeparat a deo. Omis ſpes venie ⁊
miſericordie ẽ in cõfeſſione vera. Simulata nãqꝫ
cõfeſſio nõ eſt cõfeſſio: ſed duplex cõfuſio. Exclu
dit enĩ miſeratione dei miſerie ſimulatio nec di=
gnatio locũ habet vbi fuerit dignitatis preſum=
ptio. Prouocat vero cõpaſſionem humilis miſe
rie cõfeſſio. Nulla eſt enĩ tã grauis culpa que nõ
habeat veniã per purã confeſſionẽ. Vicia igitur
cordis tui ⁊ prauas cogitatiões illico manifeſta
peccatũ enĩ ꝓditũ cito curatur. Crimẽ vero tacẽ
do ãpliat. Viciũ ſi patet fit ex magno puſillũ: ſi
latet fit ex mĩmo magnũ. Nã velox ꝯfeſſio veloci
ter medicinã facit. Meliꝰ eſt vt vites viciũ: ꝙ vt
emẽdes: ne forte cũ incurreris reuocare nõ poſſis.

¶ Remediũ ad fugiendũ prauas cogitationes.

Quotiens te ſentis turpibus cogitatõnibus pulſari ꝛ ad illicitã delectatione̅ affici: totiens pone ante me̅tis ocłos quõ xp̃s in cruce crucifixus eſt pro te: intuere quõ a iuda iudeis traditur ꝛ ꝙ viliter ꝑtractaꝛ: blaſſemaꝛ: ꝛ colaphiſaꝛ: iudicaꝛ ꝛ ꝯde̅naꝛ: expoliaꝛ: flagellaꝛ: ꝛ ad vltimũ vo ꝯtũeliis ꝛ opprobriis affectꝰ īter ciues ꝛ latrones ſuſpe̅ditur: clauis cruci affixus: ſputis deriſus: ſpinis coronatus: lancea ꝑforatus: ex oĩbus ꝑtibus ſanguis emanat: et inclinato capite emittit ſpiritũ. Ita rede̅ptor tuus moriꝛ pro te. et tu neſcio cuiuſmodi ſordida cogitatõne ſordidaris in me̅te. Sufficere poſſet hec cogitatio ad exclude̅das oẽs illicitas cogitatõnes. Sed ecce ad alia trãſeamꝰ. Cõſidera quõ morieris: qñ aliqua infirmitate vexatus: ꝛ ad extrema deductꝰ: et ibi ad terrã proiectꝰ: inter lõga ſuſpiria: ꝛ difficiles ſingultus: inter diuerſos dolores ꝛ timores aĩam expirabis. Tũc veniet corpus in pallorem ꝛ horrore̅: inſanie̅ ꝛ fetore̅: erit vermis ꝛ cibꝰ vermiũ. Aĩaꝫ vero mox capie̅t ꝛ rapie̅t laruales ille facies que eã in exitu preſtolãtur. Et ex omĩ parte terrebũt eã demones terribiles ꝛ horribiles. Cogita quis eã defendet a rugientibus preparatis ad eſcã: quis conſolabiꝛ te cũ teterrima illa mõſtra demoniorũ occurre̅tia ſibi cateruatĩ ruere videbit: aut ꝗs te deducet ꝑ ignotã regionem? Attende etiã ꝙ ſubito veniet dies vltima: ꝙ ſubito venit ꝛ forſitã hodie erit. Iam adeſt: iã preſentaberis ante treme̅dũ iudice̅: accuſaberis

multis ⁊ magnis offenſis: non vno non paucis: ſed īnumerabilibꝰ criminibus: nō paruis ſꝫ īmēſis: nō dubijs ſꝫ certis: nō breui accuſatione: ſed tā longa ꝙ lōga ē tota vita tua nō vno accuſatione tot accuſatoribus quot ſūt delicta tua: ipē iudex erit diſtrictus accuſator tuꝰ. Oēs enī ſpiritꝰ boni et mali te accuſabūt cum eo: boni qꝛ debent deo equitatem. mali qꝛ tuā ſeruāt iniquitatem. Tot iudicibus tot populis aſtabis: quot preceſſerunt te in opere bono. Tot arguentibus cōfunderis: quot tibi prebuerunt beneviuendi exēplū Tot cōuinceris teſtibus quot monuerūt te ad bonum et bonis ſermonibus et iuſtis actionibꝰ: oībus populis nudabuntur iniquitates tue: ⁊ cunctis agminibus patebunt vniuerſa ſcelera tua: nō ſolū actuum: verū etiam cogitationū ⁊ locutionū Multa vero peccata prorue̅t ex improuiſo quaſi ex inſidijs: que modo nō vides: et forſitan plura ⁊ terribiliora his que nunc vides: vndiqꝫ erūt tibi anguſtie: hinc erunt accuſantia pctā: inde terrens iuſticia: ſubtus patens horridū chaos īferni: deſuper iratus iudex: intus vrens cōſcientia foris ardēs mundus. Si iuſtus vix ſaluabitur: peccator ſic deprehenſus in quā partē ſe vertet? Latere erit impoſſibile. apparere intolerabile. In tanto diſcrimine torquebit te tua conſcientia male ſibi conſcia: cruciabūt cordis archana: cogente etiam conſciētia tua: tu ipē eris accuſator et iudex tuus: cōuictus teſte propria cōſciētia: et teſtibus oculis ipſius iudicis fugere nō poteris: ſed tremens ⁊ anxius ſtabis ſuſpēſus ad grauiſ

ſimā ſententiā in anguſto periculo ⁊ in periculo ſa anguſtis tanq̄ ilico recepturus qđ imppetuū amittere non poteris. Judex tunc erit vehement iratus: ⁊ terribiliter diſtrictus. ſententia eius ſemel prolata erit imutabilis: tortores horribiles q̄ nunq̄ miſerent erunt parati vt data ſententia te damnatū ad tormēta rapiant. Tormēta erūt ſine interuallo ⁊ ſine temperamento: timor conturbabit te cū terra aperiet corā te: ⁊ tu rues ⁊ cades in ſtagnū ſulfuris ardentis ⁊ fetentis ignis exteri⁹ carnē tuā comburet. Vermis interi⁹ conſcientiā tuā corrodet: ibi erit ſine fine: ſine ſpe venie ⁊ mīe. Oīa vero gehēne ſupplicia ſuperabit: deum non videre: et bonis carere: que in poteſtaſtate habuiſti.

De mala cogitatione vitanda.

SI vis oēs malas cogitatōnes a corde tuo expellere hec ſepe cogita Ibi nanq̧ eſt cogitatio tua: vbi eſt affectio tua. Ibi cor tuū: vbi eſt deſideriū tuū: qm̄ illud ſepe in cogitatōne voluim⁹ cuius amore plus affecti ſumus. In cogitatione ſua cadit quiſq̧ vel ſtat: ſi bona cogitas cogitatio tua ſctā ſuabit te. ſi mala cogitas ſpūſſanct⁹ effugiet fictū: et auferet ſe a cogitatōibus que ſūt ſine intellectu: eritq̧ templū dei ſpelūca diaboli qm̄ quē deus deſerit: diabol⁹ arripit. ſpūſſanct⁹ ſuggerit bona et dulcia: ſpūs malus mala ⁊ amara. vana: inutilia: ⁊ immunda. Et iō quacūq̧ hora mala cogitatio cor tuū tangit: non conſentias illi: nec ſinas eam in corde tuo manere: ſed ilico repelle. In initio inique cogitationis reſiſte ⁊ ſu-

giet a te. Namante dei oculos non volant vacue cogitatões noſtre: et nulla momenta temporis ī aīo tranſcendūt ſine ſtatu retributiōis. Cogitatio praua delectationē parit: delectatio conſenſū conſenſus actio conſuetudinē: conſuetudo neceſſitatē: neceſſitas mortem. Sicut vipera a filijs ſuis in vtero poſitis lacerata perimitur, ita nos cogitationes noſtre intra nos nutrite occidūt.

¶ Male cogitationes a demonibꝰ ſuggeruntur

Demonū eſt malas cogitationes ſuggerere noſtrū eſt ilico illas expellere. Nam in aīo noſtro eas iacere noſtre attinet voluntati: et proprie deputatur culpe. Voluntate ſua cadit q̄ cadit: et voluntate dei ſtat qui ſtat. Cogitatio tamē immunda mentē non inquinat cum pulſat: niſi cum hanc ſibi per delectationē ſubiugat.

De peccato ſuperbie

Superbia ſicut eſt origo oīm criminū: ita eſt ruina oīm virtutū. Ipſa enī eſt in pctō prīa ipſa in conflictu poſtrema. ipā aut in exordio mētem p pctm̄ proſternit/ aut in fine de virtutibꝰ deijcit. Idcirco eſt oīm pctōrū peſſima: q2 tā p virtutes q̄ per vicia: hūanā mentē effeminat. Cetera vicia ſolas illas virtutes īpetūt: q̄bus ipā deſtruūtur: vt luxuria pudiciciā: ira patiā3. ſola eī ſuperbia ꝯ cūctas animi virtutes ſe erigit: et q̄ſi generalis ac peſtifer morbus oēs corrūpit. Idcirco niſi oīa opera noſtra humilitas preceſſerit: cōitata ⁊ cōſecuta fuerit: ꝓpoſita quā ītueamur appoſita cui adhereaꝰ: īpoīta q̄ repmamur: totū de māu extorq̄t ſupbia. Q̄ta libet ſit iuſticia opis

apud internū iudicem nulla eſt ſi hanc eleuat tu
mor mentis. Perit reuera omne qđ agit ſi non
ſollicite in humilitate cuſtodiat. Signa ſupbie
hec ſunt: clamor in locutione: amaritudo in ſilē-
tio: diſſolutio in hilaritate: furor in triſticia. ho-
neſtas in imagine. inhoneſtas in actōe. rancor ī
reprehenſione.

¶ De inuidia ꝛ detractione vitanda.

INuidia eſt animi tinea: ſēſū comedit. pect⁹
vrit. mentē afficit. cor hoīs quaſi quedā pe-
ſtis depaſcit: ꝛ cūcta bona ardore peſtifero deuo
rat. Inuid⁹ alienū bonū: ſuū facit inuidēdo pec-
catū. Cū peccatores quoſqꝫ conſpicimus non fa-
cile eos iudicemus: ſed magis defleamus. qꝛ in
ſimilibus aut lapſi ſumus aut labi poſſumus.
Si vis delinquentē corripere aperte increpa: ne
occulte mordeas. Quid enī ꝓdeſt ſi me neſciēte
alijs mala mea referas Ve illi qui ſuā renuit cor
rigere vitam ꝛ alioꝝ non deſinit detrectare. Si
vis detrahere tua in te pctā retorqꝫ nō aliorū de
licta. ſed priora cerne: nunꝙ alijs detrahes ſi te
bene inſpexeris. De malo alieno os tuū non co-
inquines. non detrahas peccanti: ſed cōdole qm̄
graue peccatū eſt detractio. Detrahentes ꝛ au-
dientes pari reatu detinent. Sicut iraſceris alte
ri quando detrahit tibi. ſic iraſcaris tibi qñ de-
trahis alteri. Detractio eſt mordatior. ꝙ̄ v̄a cor-
dis reprehenſio.

¶ De curioſitate vitanda.

MUltos ſeducit curioſitas tā diu qſqꝫ ſua pec
cata ignorat ꝙ̄ diu curioſe aliena ꝯſiderat

Qui ſemetipm aſpicit non querit in alijs qd fre quent reprehendat: ſed in ſemetipo quid lugeat. Quod inter ſe loquũtur hoies nũq ſcire deſideres. Omne gen⁹ mendacij ſũmope fuge. nec cãu nec ſtudio loquaris falſũ. q2 os quod mẽtit occidit aiam. Sap. 1. Per nullã fallaciã vitam alicuius defendas. fuge inhoneſta verba. reice verbũ qd nõ edificat audient. Uanus eni ſermo cito polluit mentẽ: et facile agitur qd libent audit. Uanus eni ſermo vane conſcientie eſt iudex: mores hoiz lingua pandit: ⁊ qualis ſermo oſtenditur: talis animus approbatur. qm ex abundantia cordis os loquitur. Matt. 12. Sermo vanus non eſt abſq iudicio q2 ab omni rectitudinis ſtatu deprimit. qui per verba vana dilabũtur. Qui laudes non appetit nec contumelias ſentit. Diſcerne te tuo iudicio: nõ alieno. nemo eni magis ſcire poteſt quis ſis: ſicut tu qui conſcius es tibi. Quid ei prodeſt dũ malus es: ſi bonus prediceris. qualis haberi vis. talis eſto. ſi ſapiens fueris te ſemper habebis eũdem. Stude loqui non quod libet ſed qd oportz Qui ocioſũ verbũ non reſpuit: ad noxia cito trãſit. Magna virtus eſt ſi nõ ledas a quo leſus es magna gloria eſt ſi cui nocere potuiſti parcis. nobile vindicte genus eſt ignoſcere victo. Quicqd tibi contingit aduerſi pro tuo pctõ eueniſſe tibi puta. Tẽpera ḡ dolorẽ tuũ ⁊ dic iuxta modũ delictorũ parua dat vltio. Mala alioꝝ bono tuo ſupera. Uince maliciã bonitate detrahentiũ errores diſſimulando calca: nõ ſis in pace infidus. nec lẽuis i amicicia. odiẽtes ad pacẽ inuita. diſcordes

ad concordiam reuocā.

¶ De prauitate conſcientie.

COnſcientia hoīs abyſſus multa. ſicut enim abyſſus exhauriri non poteſt: ſic cor homīs euacuari a cogitationib⁹ ſuis non pōt. ſed continua volubilitate in eo voluuntur. Magnū ē ma=
ps. 103. re et ſpacioſum mãibus illic reptilia quoꝝ nō eſt numerus. Sicut enī reptile letāt repit: ⁊ ſinuoſis anfractibus huc ⁊ illuc deambulat: ita conſcientiā hoīs venenate cogitatiōes intrant ⁊ exeūt: vt neſciat homo vnde veniat: aut quo vadat. Hec bene cognouerat qui dicebat prauū eſt cor hoīs ⁊
hier. 17. inſcrutabile. ⁊ quis cognoſcet illud quod ſcrutationē non recipit nec cognitionē.

¶ Nulla pena grauior eſt ꝙ praua conſciētia.

NUlla pena grauior eſt praua conſciā. Mala conſcientia proprijs agitatur ſtimulis: ſi publica fama te non damnat: ꝓpria conſciētia te condēnat qm̄ nemo pōt ſeipm̄ fugere. Vis nū ꝙ eſſe triſtis: bene viue. bona vita ſemper gaudium hȝ. conſciā rei ſemꝑ in pena eſt. Ita clemens eſto in alienis delictis ſicut in tuis: nec queꝙ diſtrictius ꝙ te iudices. ſic alios iudica vt ipſe iudicari cupis. Lex tua cōſtringit: iudiciū qđ alijs imponis: ipſe portabis. nullū ante iudiciū condēnes. ante proba: ⁊ ſic iudica. non enī q accuſat ſed qui conuincitur reus eſt. Valde periculoſum de ſuſpitione quēpiā iudicare ī ambiguis dei iudicio ſerua ſententiā. non eligas cui miſerearis: ne forte pretereas illum qui meretur accipere ⁊ Omibus tribue ſi potes: qm̄ incertū eſt pro q ma=

gis placeas deo. Maior ſit beniuolẽtia ꝙ qđ da
tur. qm̃ tale erit opus tuũ: qualis erit intẽtio tua
Qui cũ triſtitia manũ porrigit: fructũ remunera
tionis amittit. Nõ eſt mia vbi nõ eſt beniuolẽtia
Non auferas vni vnde tribuas alteri. qm̃ nihil ꝓ
deſt ſi inde aliũ reficis vnde aliũ inanẽ facis. Ab
ijce a te quicquid tuũ bonũ propoſitũ impedire
poteſt. cõtẽne viuẽs q̃ poſt mortẽ habere ſi potes
Difficile eſt imo impoſſibile ẽ: vt ⁊ pñtib⁹ q̃s fru
atur bonis ⁊ futuris: vt ⁊ hic ventrẽ ⁊ illic mentẽ
ĩpleat: vt de delicijs tranſierit ad delicias. vt ⁊ ĩ
terra ⁊ in celo glĩoſus appeat Si vis cũ leticia aĩ
viuere: noli multa habere. Iſtã quiſqꝫ finiẽs vi=
tam. qđ meruit in ip̃a nõ poteſt hr̃e p⁹ ip̃am. tan
to nãqꝫ inferi⁹ delectamur: tanto a ſupno amore
diſiũgimur Null⁹ ſit caſus quẽ nõ meditatio tua
preueĩat. null⁹ ſit caſus q̃ te impatũ ĩueĩat. Pro
pone nihil eẽ qđ tibi accidere non poſſit. Vita fo
ueã in quã vides aliũ corã te cecidiſſe. Aliorꝫ per
ditio tua ſit cautio. Dũ neſcim⁹ repẽte mors veĩt
Neſcim⁹ eĩ q̃d hodie nobis cõtingat: ⁊ igram⁹ ſi
hac nocte aĩam noſtrã cõditio morti depoſcat: q̃=
tidie ad finẽ vite tẽdim⁹ ⁊ ad mortẽ ꝑperam⁹. et
ꝑpterea oĩ hora: oĩ momẽto cogitare debem⁹ q̃
ꝑpam⁹. Vñ dñs ait per ꝓphetã Perditio tua iſ
rael ex te tm̃ in me auxiliũ tuũ: q̃ſi diceret. Ut pe
reas ĩputa tuo merito. vt ſalueri meo auxilio. nũ
ꝙ oꝫ penitẽtẽ hr̃e ſecuritatẽ ꝺ pctis. nã ſecuritas
negligentiã parit: ⁊ ſepe ĩcautũ ad vicia trãſacta
reducit. Nõ ſolũ grauia ſed ⁊ leuia cauẽda ſunt
pctã. Multa eĩ leuia vnũ grãde efficiũt: ſicut ſo
lẽt de pluis ⁊ mimis guttis ĩmẽſa flumĩa creſcere

Matt. 22 Non eſt dubiũ qð qui caſti perſeuerãt ꝛ virgines
angelis dei efficiuntur equales.

¶ De impꝛoba ventris impoꝛtunitate.

NUllus homo tã impꝛobus exactoꝛ eſt: q̄ vẽ-
ter qui quotidiana famis exactiõe te vrget
Cũ ceterꝭ vitijs ꝛ ſi interdũ naſcimur: interdũ ta
mẽ cũ eis moꝛiamur. Si cũ iſto naſcimur et cum
iſto moꝛimur. Multis creditoꝛibus reliquit me
obnoxiũ pater meus: ſꝫ ab oĩbus liberatus ſum.
Unus tamẽ ſupeſt a quo liberari nõ poſſũ: ideſt
vẽter Uenter ꝑcepta nõ audit: poſcit: appellat:
nõ eſt tamẽ moleſtus credito puo dimittit: ſi mo
do dederis ei qð debes: nõ qð potes. Quoſdam
pꝛeſciẽs deꝰ peccare poſſe in ſalutẽ: flagellat eos
in ĩfirmitate coꝛpis ne peccẽt: vt eis vtiliꝰ ſit frã
gi langoꝛibꝰ ad ſalutẽ: q̄ remanere ĩcolumes ad
dãnationẽ. Eſt ꝑnicioſa ſanitas q̃ ad ĩobediẽtiã
ducit: eſt ꝛ ſalubꝛis infirmitas que ꝑ diuinã coꝛ-
reptionẽ: mentẽ duricia frangit ꝛ humiliat.

¶ Quomodo dyabolus ſagaciter ꝛ multiformi
ter nos temptat.

DYabolus qñ decipe queq̄ tẽptat: pꝛiꝰ natu-
rã vniuſcuiuſq; intelligit: ꝛ ĩde ſe applicat
vnde aptũ hoĩem ad peccandũ aſpicit Blãdis ꝛ
lenibus mẽtis luxuriã aut vanã gloꝛiã ꝓponit:
aſpis vero mẽtibus: irã: ſupbiã: vel crudelitatẽ.
Aduerſarius noſter cũ ab exteriori ſenſualitate
ſe videt excluſum: ĩterioꝛa collectis viribꝰ aggre
1 Cor. 2 ditur ꝛ ingredit: ſed ſpũalis homo qui oĩa iudi-
cat: eius aſtutias nõ ignoꝛat: repꝛimit qð poteſt
qð nõ poteſt tolerat: qꝛ ꝛ ſi latratũ canis ſuſtinet

morſum nõ timet. Mordet cũ ad cõſenſum per=
trahit: latrat cũ ſuggerit: ⁊ tũc nõ vulnerat ſꝫ co
ronat: quoniã ⁊ ſi reſiſtentẽ fatigat: non obligat
niſi conſentientem.

¶ De oratione ⁊ modo orandi.

ORatio eſt mẽtis deuotio. i. cõuerſio in deũ: ꝑ
piũ ⁊ humilẽ affectũ: humilẽ ex cõſciẽtia in
firmitatis ꝓprie: piũ ex cõſideratione diuine cle
mẽtie. Nullo alio modo deus citi⁹ ad miam fle=
ctit: ꝙ̄ ſi anim⁹ deprecãtis ad eũ toto deuotiõis
affectu cõuertat̃: nil ita deũ cõplectit̃: queãdmo
dũ purus mẽtis affect⁹. Idcirco cũ orare voluerꝭ
ſolus ſolitudinẽ cordis tui ingredere et collecto
ſpiritu tuo mẽte integra ⁊ vacua curis: orõnis do
mũ intra: ⁊ ſtans corã deo ad vnũ qͦlibet de alta
rib⁹: orõnis inſtãtia celos penetra: et p̃ſentatus
corã celeſtiũ choris in ipoꝝ preſentia miſerias et
calamitates quas pateris miſerandus deplora.
prode tuã neceſſitatẽ: paſce eoꝝ pietatẽ: ⁊ ego cõ
fido i eo ꝙ dixit: petite ⁊ accipietꝭ: qm̃ ſi ꝑſeueraue luce. xi.
rꝭ pulſãs ñ exibis inde vacuus. Sic ora cũ oraue
ris: quaſi ſis aſſumpt⁹ et p̃ſentat⁹ ante faciẽ ma
ieſtatis in excelſo trono: vbi milia miliũ miſtrãt Dani 7.
ei: ⁊ decies cẽtena milia aſſiſtũt ei. Tũc veraciter
oramus qñ aliũde nõ cogitamus. Sine itermiſ= 1 Thi 5.
ſione orare debemus. Nã ſicut nullũ eſt momen
tũ quo homo non fruat̃ aut vtat̃ dei pietate ⁊ mi
ſericordia: ſic nõ debet eſſe momeutũ quo eũ pre
ſentẽ nõ habeat in meõria. Felix aĩa que oẽs eua
gationes mẽtis in vnũ ſtudet colligere: et in illo
vere felicitatis fõte deſideriũ figere. Quãdo ora

mus ſpm̄ſctm̄ ad nos vocamus: oratio cordis eſt
nō labiorū: neq; eni verba deprecātis de⁹ intēdit
ſed orātis cor aſpicit: vis virtutes tuas augere:
Nota ꝓdere noli: qđ manifeſtando poteſt amittere: ta
cēdo cuſtodi. Quibuſdā eni cōceſſū eſt tantū bn̄
agere: ꝛ fructū boni opis nō habere: quia ipi ſibi
auferūt per ſtudiū humane iactantie. Sicut gla
cies calore diſſoluitur ita virtus ore laudātis

¶ Tumult⁹ carnaliū cogitationū īpedit orātē.

CUm ad cor meū redire volo: deſiderioꝝ car
naliū turbe tumltuſq; vitioꝝ tēptationibus
ſuis cogitationē meā diſſipāt ꝛ intētionē cordis
in orōne ꝑturbāt: ꝛ dū ꝯuerti ad deū poſt ꝑpetra
ta vitia ſtudeo: ꝛ cōtra hec eadē vicia que ꝑpetra
ui illū exorare conor: occurrūt cordi phātaſmata
petōrū que feci ꝛ mētis mee aciē reuerberāt: con
fundūt aīm ꝛ vocē deprecatōis mee premūt. Ita
mala que feci cogitatōni mee ſuis imaginib⁹ im
preſſa in ipa mea orōne me cōturbāt. Ceteꝝ q̄to
grauiore tumultu cogitationū carnaliū premor:
tāto ardētius orōni inſiſtere debeo: ꝛ q̄to petōꝝ
meorū phantaſmata in orōne plerūq; patior: ne
ceſſe ē vt intētio cordis mei quo durius repellit
valēti⁹ inſiſtat orōni: quaten⁹ cogitatōis illicite
tumultū ſuperet: atq; ad pias aures dn̄i nimieta
te ſue īportunitatis tādiu irrūpat donec cogita-
Nota tōnes malas manu ſcti deſiderij ab ocl'is cordis
abigat. Hec ē vera trāquillitas: cū tota mēs in ſe
ipſa colligit ꝛ in vno eternitatis deſiderio īmo-
biliter figit. Debet ꝓinde fluctuatiōes cordis re
ſtringere ꝛ ad vni⁹ veri gaudij deſideriū cogita

tionū ꝛ affectionū motus colligere.

¶ De vitijs lingue.

Multū loq̄ ſtulticia ē: qm̄ in multiloq̄o pctm̄ deeſſe nō pōt: ligua dr̄: q2 ligit: ligit adulā do: mordet detrahēdo: occidit mētiēdo: ligat ꝛ li gari nō pōt: labil' eſt ꝛ teneri nō pōt: ſ3 labit̄ ꝛ fal litur: labit̄ vt āguilla: penetrat vt ſagitta: tollit amicos: mltiplicat iīmicos: mouet rixas: ſemiat diſcordias. Uno ictu mltos ꝑcutit ꝛ iterficit: blā da eſt ꝛ ſubdola: lata ꝛ parata ad exhauriēda bo na ꝛ miſcēda mala. q̄ cuſtodit aīam ſuū cuſtodit linguā ſuā: q2 mors ꝛ vita ē in ptāte ligue. Qui linguā ſuā ꝛ vētrē ſuū ꝯtinere nō pōt: mōach' nō ē. Cui' pctm̄ quiſq̄s ſequit̄: neceſſe ē qḋ ei' penā ſequat̄ Uniuſcuiuſq3 caſus tāto maiori ē crimīs q̄to pus q̄ caderet maiori erat virtuti. Per que peccaſti: ꝑ hec ꝛ torq̄beri: ſecut' es carnē: flagella beri in carne. Crimē nō eſt ī reb' ſ3 in vſu agētis Sepe ꝓlixa lectio lōgitudis cā meōriā legēti ob nubilat.

¶ De cantu ꝛ iuramento et quare deus nō ſꝑ ex audit petitionem orantis.

Sunt quidā voce diſſoluti q̄ vocis ſue modu latōe gl'iant̄: nec tantū gaudēt de dono gr̄e ſ3 etiā alios ſꝑnūt: tumētes elatiōe: aliḋ cātāt q̄ libri hēant: tāta ē leuitas vocis forſitā ꝛ mētis: cātant vt placeāt ppl'o magi q̄ deo. Si ſic cātas vt ab alijs laudē q̄ras: vocē tuā vēdis: ꝛ facis eā nō tuā ſ3 ſuā. Habes in ptāte vocē tuā: hēto aīm frāgi vocē: frāge ꝛ volūtatē: ſeruas ꝯſonātiā vocū ſerua ꝛ cōcordiā moꝝ: vt ꝑ exēplū cōcordes ꝓxio

ꝑ volũtatē deo. ꝑ obedientiā magiſtro: Caue ne ſicut delectaris altitudine vocis: delecteris elati one mentis. Nec diuiti obſunt opes ſi eis bñ vta tur. nec pauperem egeſtas comendabilē facit: ſi inter inopiam ſordes peccati nõ caueat. Quacũ ꝗ arte verborũ quis iuret: deꝰ qui conſcientie te= ſtis eſt ita hec accipit: ſicut ille cui hoc iurat̃ ītel ligit. qui vero dupl̃r iurat dupl̃r reus fit. qꝛ ꝛ no= men dñi invanũ aſſumit. ꝛ proximũ dolo capit. Semper hic deus puniri tolerat: quos ad ſalu= tem perpetuā parat. Jocunditas cordis eſt vita homis. cor prauũ dabit triſticiam. Omnis boni impedimentũ eſt triſticia. humilitas nec ipa ira ſcitur: nec alios iraſci permittit. Huīlitas ē ſi qñ peccauerit in te frater tuus: anteꝗ̄ illũ peccaſſe peniteat. ſi dimiſeris illi vnuſquiſꝗ talē indul= gentiā accepturus eſt a deo: qualem ipſe dederit proximo ſuo in ſe peccanti. Fruſtra deũ ꝓpiciari ſibi querit: qui cito placari proximo negligit in infirmitate tua non te deſpicias. ſed ora deũ ꝛ cu rabit te. Sepe multos deus nõ exaudit ad volũ tatē: vt exaudiat ad ſalutē. Duobus modis orõ impedit̃. nc impetrare q̄s valeat poſtulata: hoc ē ſi aut mala quiſꝗ cõmittit: aut ſi delinquētibus debita non dimittit.

¶ De vera confeſſione ꝛ vera penitentia.

Vera confeſſio ꝛ vera pnīa eſt qñ ſic penitet hoīem peccaſſe: vt crimen nõ repetat. Ni= hil peiꝰ eſt ꝗ̄ culpā cognoſcere nec deflere. Si vi deris aliqñ perſecutorē tuũ nimis ſeuientē: ſcito qꝛ ab anteceſſore ſuo dem one expugnet̃. Omis

hō q̄ aliū in corpe proſequitur:pri⁹ in corde perſecutionē ſuſtinere cognoſcitur.

¶ De perfectione humilitatis.

Super tria ſedet huīlitatis pfectio: vt attendat homo qd fuit añ ortū:quid ē ab ortu vſ3 ad occaſū:quid erit poſt hāc vitā. Unde eni ſupbiat hō:rememorās qd fuit vile ſemen ꝛ ſanguis coagulatus in vtero:poſtmodū in deſerto huius vite miſeriys expoſitus ꝛ peccato:tandē cinis et eſca vermiū in tumulo? Quid ſupbis o hō cuius conceptus culpa:naſci pena:labor vita: mori neceſſe:quando vel quomodo vel vbi neſcire.

¶ De cordis inſtabilitate.

Solus ſolitudinē cordis mei ingrediar:ꝛ cū corde me paulisper cōfabulabor ab ipo querēs de ipſo:ꝛ de ipſis q̄ circa ipm ſunt. Cor meū: cor prauū:vanū:ꝛ vagū:omni voluptate volubilius:de vno in aliū vago inceſſu trāſit querēs requiē vbi nō eſt. Jn oībus eni que videnꝑ requiē quesiui:ꝛ verā reqūiē in eis īuenire nō potui:deinde rediēs ad me:cōſiſtere in meipo non poſſū qm̄ mens mea valde leuis:multūq3 inſtabilis vaga ꝛ profuga:vbiq3 ſe variat:vndiq3 fluctuat:q̄r vult ꝛ nō vult:cōſilia mutat:volūtates alternat ſimilis folio qd vēto mouetꝛ ꝛ circūfertꝛ. Jnde eſt qd cogitatōes mee vane ꝛ importune me trahūt et ducūt modo ad forum: modo ad litigia alter cantiū:nūc ad cōuiuia pinguiū:nūc ad imūda libidinū:modo ſordida delectatione: modo cōcupiſcētie titilatione:caro inflāmatꝛ:necnō feda cogitatione animus ſordidatꝛ:ꝛ cū cōfuſionis mee

caliginē declinare volo ꝛ nō valeo: ſic ſic dū me di ligenter inſpicio tolerare meipm non poſſū. Nō eſt enī hora diei nec momentū tpis quo creatorē meū in aliquo non offendā. Uitam meā cū diligenter exploro quotidiana confeſſione: cōfiteri ñ poſſum peſſima viciorū germina: que in me quotidie repullulant. Ecce audiuiſti pater abomiatōes meas malas ꝛ peſſimas. ꝛ adhuc ſcias multo peiora ꝛ iniquiora in angulis cordis mei latere: q̄ ad lucem vere confeſſionis venire erubeſco. Uerūtñ ſi dei cōſiliū habes. cōſule q̄d agēdū eſt.

Rñſio ad remediū inſtabilitatis inq̄ete mentis.

Cum per prauas ineptaſq; cogitationes vaga mente diſcurris: deceptoribus ſpiritibuſ tentandi aditū in te paras: ꝛ ita teia deo ſeparas qm̄ peruerſe cogitationes ſeparant a deo: ꝛ ſpūſ ſanctus diſcipline effugiet fictū: ꝛ auferet ſe a cogitationibus que ſunt ſine intellectu. Mens vo inſtabilis ꝛ inquieta dū ſemper nitiṯ cōprehēdere qd appetit: deſiderijs ſuis circūagitata nunq̄ requieſcit. Idcirco in vno eternitatis deſiderio īmobiliter debet figi: Peccata aūt tua confiteri nō erubeſcas: qm̄ oīa in cōfeſſione lauātur: ꝛ nullū peccatū dimittiṯ niſi prius cōfiteatur. Proſequere igitur et ſi ad perfectā ſanitatē peruenire deſideras: quicquid cōſcientie ſtomachū grauat totum vomitu pure cōfeſſionis euomere ne differas. Uirꝰ enī vitioꝝ niſi feſtinātēr eijciaṯ: prius interiora corrūpit: deīde ad exteriora ebulliens totū corpus occupat ꝛ maculat. ¶ Cogitatōes et affectōes in vnū cōueniūt vt mentē decipiant.

Spa·i

Quoniã egyptiũ tuũ non abominaris ſed fo
ues ⁊ inſtruis: manifeſtabo tibi nõ ſolũ pec
cata actionũ: verũ etiaʒ cogitationũ. Audi ergo
miſeriã meã. Sepe veniũt ad mentẽ meã cogita
tiones inumere: ⁊ ſurgũt affetiones multe: ⁊ ſol
licitãt me de cura corporis: ⁊ ſuggerũt multa de
vſibus neceſſitatis. Cõueniũt ibi ad cõſulendũ
veraciter aũt ad decipiẽdũ: ⁊ congregãtur conſi
liarũ multi et conſiliatores vani: imo deceptores
veri. Congregant aũt quaſi in vnũ conſiliũ ⁊ qͥſi
ad querendũ conſiliũ bonũ ⁊ dant in cõe cõſilia
multa: ſed inutilia ⁊ vana. q: conſiliũ vanitatiſ ẽ:
et totum eorum conſiliũ de vanitate eſt. Suadẽt
michi ſanguinem minuere: vt poſſim panſare: ⁊
lautiores cibos ſumere: remanere de vigiliis: vt
ſatis poſſim dormire. Conſulunt corpus recrea-
re ne deficiat. Carnem fouere ne tabeſcat: abſti-
nentiam aliquãtulũ relaxare: quieti parũp ĩdul
gere: ⁊ in hunc modum agit de cura corporis.
Cura ſuperflua ⁊ de vanitate ventilat queſtio va
na: ⁊ ſup huiuſmodi inutili negocio conſumitur
ſepe vna hora.

¶ Hic oſtendit cogitatiõibus ⁊ affectionib⁹ ma
lis eſſe reſiſtendũ.

Qui carnis ſue deſideriis nõ reſiſtit: mot⁹ cor
dis ſui cuſtodire negligit: ita tandẽ praua
cõſuetudie alligat vt poſtmodũ volẽs eis reſiſte-
re nõ poſſit. Propter ꝗtiens hmõi conſiliarios
improbos ⁊ iniquos in vnum conuenire ſentis: ñ
eis conſentias: ſed ilico excute te: nunc ad oratio
nem: modo ad operationem: ſepe autem ad me-

ditationem: nec prius eſſes donec illi euaneſcāt. Intuere quō christus ſtetit in crucē: ↄſidera quō morieris: vel vbi vel qn̄: ſtatue te ante terrificū tribunal tremēdi iudicis: deſcende vſq̄ ad inferuū inferiorē: ꝛ ibi cerne quō aīme pro pctīs ſuis puniūtur Talis etenī cogitatio poſt baptiſmū remediū eſt contra turpes cogitationes.

¶ Voluptates ſiue ↄſolatōes ſūt aīe deſolatōes

Quoniā verba delictorū meorū audire nō dedignaris ſꝫ patiēter auſcultas: fateri oportet qꝺ ad huc fatendū eſt. Cū ſupradictis cōſiliariis iniquis ꝛ iniqua cōſulētibus acqeſco: ꝛ eorū cōſilia libēter recipio: adſūt ſubito cogitationes praue aſſurgūt affectiones pͧerſe ꝛ multū ſollicite: ſed parū diſcrete: quō carnē meā delicatiſſime foueāt: que quātūcūq̄ ſuauiſſime nutriat̄ ſp caro eſt. Offerūt michi īfirmitoriū: ſꝫ qm̄ turpe eſt illo diu manere: equitādi occaſionē querūt ꝛ īueniūt: nec mora equi parātur: vaſa vinaria implētur: hoſpitia eligūtur et que ſūt neceſſaria in via ligātur ꝛ parātur. Vocor ꝛ vocatꝰ venio. Iniūgitur mihi obediētia illa ꝛ illa. ego nō metuēs ex meo ꝺſiderio vileſcere recuſo ore qꝺ cordis deſiderio acquieſco: tamē coactus: ꝛ ideo letꝰ aſcendo et iter arripio. Prothdolor religio relinquit̄ et ſilentiū rūpitur: hinc inde volāt verba vana ꝛ inutilia: ꝛ forſitā detractoria. Sic ſic cōfabulando ſepe cōſumitur dies integra: venio ad hoſpitiū: aſſideo ad mēſam: apponitur panis albus. et vinū bonū: piſcis ꝛ caſeꝰ: oua ꝛ cetera. Interea recurrit aīmus meus ad fratres qui ſunt in con

uentu: ⁊ graue ē michi: vt diſſimiliter ab eis reſi
ciar: ⁊ epuler ſplēdide: illis aride reficiētibus: et
remordet me conſcia mea ſi pro faba piſcē: ſi pro
cepe caſeū: ſi pro mica paſtellū ad refectōnem ſu
mā: ſi vinū bibā ⁊ fratres aquā. Gula vero expe-
ctationis ipatiēs inuitat ⁊ inſtigat vt comedā ⁊
bibā: dicit enī nō debes eſſe moleſtꝰ ei qui te cari
tatiue ſuſcepit: ſꝫ ad nutū illius te ꝑ oīa oportet
hr̃e: ⁊ monitis illiꝰ libēter obedire: ⁊ īpēſa bene
ficia cū gr̃aꝝ actiōe ꝑcipere: qm̄ nichil reſpuēdū
ē qđ cū caritate offerꝶ. Caritatis ē vt qđ ille tibi
apponit: cū ipſo pariter de eodē aſſumas: ne ſcā
dalizetur: ſi viderit te aliud ꝙ ſe comedere. Ita
ergo facvt cōueīt. Cōmunica ⁊ ꝑticipa cū hoſpi-
te ſicut ſcriptū ē. Comedētes ⁊ bibētes que apđ
illos ſūt. Ego vero his ꝑſuaſionibꝰ victus cōico
et ꝑticipo cū hoſpite pro hoſpite: ⁊ qm̄ de alieno
miniſtraꝶ et nō de ꝓprio: incipio michi eſſe īdul
gētior ⁊ manu largior. Proſequor cām pro qua
veni ad mēſā: nā comedo ⁊ bibo ꝓfuſe ſicut mos
eſt: ⁊ multiplicātur fercula ⁊ pocula: donec vēter
grauꝶ: ⁊ cerebrū turbeꝶ: nec arguiꝶ ſuꝑfluitas
quā excuſat hoſpitalitas. Sic ſic mei oblitꝰ dum
gule appetitū ſequor: obliuiſci mox icipio, qđ fa
ciāt fratres in refectorio: et cadit a meōria faba:
caulis: panis durus: ⁊ aque potus Sicut fabula
ſic eſt vita mea. Timeo etiā ne ego ſic cōfabulan
do fabula efficiar: ſi nō in bonis opibus inueiar
Dicito ergo michi qđ debeo facere ⁊ quō poſſim
gulā cōtinere ne tā parui budelli ſeruus efficiar

¶ De pugna ⁊ victoria gule contra incautos.

CUla ſemper eſt in pugna ꝛ ĩ culpa: ſiue mā
duces: ſiue bibas adeſt illa tecū pugnatiua
ſi bene non pugnas certe vinceris ab illa: q̄ cum
multis pugnat ꝛ a paucis expugnaꝛ. Tu ergo
tanto vehementius illā expugna: quanto mani=
feſtius illā eſſe expugnandā cognoſcis. Et quo=
niam ad dei cognitionē ꝑuenire non potes: niſi
per cognitionē tui: iterū atq; iterū diſcute teip̄m
ſi forte aliud in te lateat. qḋ deo diſpliceat Uide
re eni deū non potes niſi mūdo corde: nec fiet cor
iocundū niſi prius fiat mūdū ab oī contagione.

De ficta confeſſione

MUlta habeo adhuc tibi dicere: ſed confiteri
erubeſco. verūtamē q̄ aliter deū videre nō
poſſum aperiā tibi cor meū Fateor qm̄ pctā mea
recogitare neglexi: ꝛ iō multa obliuioni tradidi
cognita aūt nō oīa confeſſus ſū ꝓpter turpitudi=
nem ꝛ multitudinē. Que vero confeſſus ſū n̄ pu
re ſum cōfeſſus: propter turpitudinē: aut omino
celaui. q̄ aūt ſiue bene ſiue male ſū confeſſus: nō
digne flendo puniui propꝛ vetuſtatē et inuetera
tā cōſuetudinē. Cōfeſſus ſū cui nō debui: ꝛ cui de
bui fateri celaui. ꝛ quod peiꝰ eſt de confeſſiōe ina
nē gloriā q̄ſiui Manifeſta vero pctā excuſaui: cū
de illis conuictus fui: vel quod deterius eſt defen
di: culpaꝫ meā pre rubore cōfuſiōis palliaui Sic
ſic peccatis pctā ſemꝑ accumulo: ꝛ vitā meā quo
tidie corrigere diſpono: ſemꝑ aūt de die in diem
differo ꝛ dū hoc in futuro fieri ꝓpono: fit vt illud
futurū ſit ſemꝑ futurū. Dixi deus meꝰ q̄ diu po=
nā cōſilia in aīa mea. Que vtilitas in ſanguine

psal 12·
ps·29·

meo dn̄ deſcēdo in corruptionē. Non eſt viciū cui
aliquo mō nō ſeruierī. oīa eni contēdūt de me cu
ius potiſſimū eſſe videar. Verūtamē ſup omīa vi
cia inuidia me perſeqtur: peſtis hec me torquet
vbiq;. Da ꝙ cōſiliū quō illā effugere valeā.

¶ De inuidia que interdū ſub ſpecie ſanctitatꝭ
exercet iniurias ſuas.

TRiſtis inuidia nichil eſt q̄ protinus ip̄ʒ au-
ctorem torquet excruciatq; ſuū. O ꝗ̄nto igit̄
fugienda eſt ⁊ execranda inuidia: qm̄ in illa deꝰ
offendit̄: primus ledītur: animus affligit̄. Inui
dia eteni ſemꝑ torquet poſſeſſoris ſui animū. et
ꝗuis ſemper ledere nō poſſit ſuū tn̄ deſeuit in ꝓ=
ximū. Sed cū mala ſit oīs inuidia: peſſima tn̄ ē
huiꝰ mali ſpecies: q̄ ſub ſpecie ſcītatis ſuas exer
cet iniurias. Sepe enī qn̄ ſeuit in ꝓximū: ex vicio
iracūdie vel veneno inuidie: fingit ſibi cogitatio
quod faciat illud pro zelo iuſticie. Reſus nanq; q̄
libet a proximo ſuo: nō iā eū facile reſpicerē po=
teſt ſimplici oculo. Diſplicet ſibi q̄cq̄d ab illo fie
ri cōſiderat. Oī fere hora tacita apd̄ ſe cōgitatio
ne illū accuſat. Surgūt cauſe q̄tidie innumere:
que illū cl'pabilē oñdūt occurrūt ratōes nīſte: que
illū reū illū eē puniēdū ↄuicūt. Creſcit āt eo vſq;
malū vt apd̄ deū eē credat ſe reū: niſi ei ſeuerius
corripiat ⁊ de ſua illū ꝑuerſitate redarguat: loq̄t̄
ei apd̄ ſe hmōi maligna cogitatio Vſʒq̄ illū talē
tollero ↄſētire ei ↄprobor ſi eū n̄ corripio: ↄſētiēs
aūt deū offēdo. Corripiā ꝙ eū ne deū offēdā nihil
ei ꝑ mea ſʒ ꝑ dei iīuria vlciſcēda totū facio: imo
ſic illū ſibi r̄ſtituā. ꝓxiʒ ei corripe: illū caſtigare

hoc non eſt proximo nocere: ſed ꝓdeſſe velle. Sic ſepe apud ſe loquitur maligna cogitatio excecanti eni eā malicia ſua: ⁊ putat odiū ſuū amorem eſſe: ⁊ iniuria ſua iuſticiam exercere. Conueniūt itaq; vndiq; hmōi male cogitationes ad mentē et fingunt ſe ad obſequiū dei conuenire: nō ſuum aūt odium velle exercere. Conſidera ergo adhuc frequenter: cogita vehementer: inueſtiga diligēter conſciam tuā: vt ſcias quid corrigere ſeu etiā vnde debeas gratias agere. Valde enī vtile. ⁊ ꝑnecceſſariū eſt vt ſcias quid deſit tibi: quid vis: q̄d cupis: et quid hr̄e optas.

¶ De multiplici: vaga: et varia cogitatōe mētis: ⁊ cordis velocitate ⁊ alienatione.

Facilius athomos mundi poſſem dinumerare ꝙ motus cordis mei. velocitas aīaliū ⁊ volatilium meis motibus equipari non poteſt: cogitationes meas nō eſt qui poſſit comprehendere: deſideriorꝫ meorꝫ non eſt modus. nunc illa: nunc iſta cogito et deſidero: nec iſta: nec illa hr̄e poſſum. Dū corpore vaco cogitatōibus ꝑ diuerſa loca vagor. nulla hora nullo tp̄is momēto queſco: ſed in momento in ictu oculi per multa ſpacia locorū diſcurrens nouas creaturas creo. ⁊ iterū eas deleo. vel alio atq; alio mō multiplr̄ vario illud vel illud habere deſidero. talis vel talis eē cupio. quaſi deus illud dare vel talem facere neſcierit aut non potuerit.

¶ Que cogitāda ſūt vt cor ab illicita cogitatōe

O Cuſtos cordis: ꝙ modicū ⁊ cita (remoueaſ. opidū cor hēs: paruū ē ⁊ magna cupit vix ꝓd

vnius milui refectionē ſufficere poſſet: ⁊ tot⁹ mū
dus ei non ſufficit. Solo corde per totū mundum
vago motu diſcurris: ſine pedibus curris: ſine
manibus operaris: alas non habes ⁊ volare non
ceſſas: diuitias congregas et ſatiari non potes:
epulas ad refectionē paras: et inde nō comedis
hec ⁊ alia cogitas ⁊ falſum eſt qđ cogitas. Audi
quō vt de cetero tibi caueas: forſitā cogitas mō
de ſole vel de aliquo tuo amico: aut de teipſo Si
vnus eſt ſol: falſus eſt iſte quē tu cogitās fingis:
qm̄ ille certis locis ⁊ tpib⁹ curſū ſuū peragit: iſtū
vero ibi conſtituis vbi vis. Si vnus eſt ille ami-
cus tuus: falſus eſt iſte quē cogitans fingis: qm̄
ille vbi ſit neſcis, iſtū aūt vbi vis fingis Porro te
ipſum hoc eſſe loco ſentis: ⁊ tū figmento cogita-
tionis vadis quo vis: et hoc verū nō eſt qr ibi mō
non es Qm̄ ergo falſa ſunt hec: noli amodo talia co
gitare: ſed iacta cogitatū tuum in dño q̄ te fecit:
refecit: elegit: ⁊ vocauit: iudicabit: et ſaluabit. O
quanti hac hora cū eo loquūtur eūq; in ſemetipſis
amplexant: tu vero in his delectaris q̄ pereūt et
tranſeūt ⁊ tecū manere non poſſunt. Conſidera
qm̄ modo multi moriūtur quibus ſi hec hora ad
agendā penitentiā que tibi cōceſſa eſt: quomō p
altaria et ꝯfeſtinant currerent: ⁊ ibi flexis geni-
bus: vel certe toto corpe in terra proſtrato: tādiu
ſuſpirarent: plorarent: et orarent: donec pleniſſi
mam peccatorum veniam a deo cōſequi mererē-
tur. Tu vero comedendo: bibendo: iocando: ⁊ ri-
dendo: tempus ocioſe viuendo perdis quod tibi
indulſerat deus ad acquirendam gratiam: et ad

promerendā gl'iam. Cogita etiā quot ſunt in in-
ferno qui nūc cruciātur ſine ſpe venie ꝛ miſericor
die. Si amor dei te tenere nō poteſt: ſaltē teneat
et terreat timor iudicij: mot⁹ gehēne: laquei mor
tis: dolores īferni: ignis vrēs: vermis corrodēs:
ſulfur fetens: flāma tartarea ꝛ oīa mala. Diſcute
adhuc teipm vt ſcias quid deſit tibi: ne in illa diſ
cuſſione corā omī confundaris ſi inuenta fuerit
in te iniquitas.

De multiplici volubilitate cogitationum.

Digne pēſare ꝛ ſufficiēter eſtimare nō valeo
que ſit illa multiplex cogitationū meaꝝ vo
lubilitas: ꝛ tā inquieta ꝛ īfatigabilis velocitas:
que per tā multa tā varia: tam īfinita diſcurrere
me facit. Nulla enī hora ꝛ in nullo tpis momēto
quieſcere poſſū: ſed ꝑ infinita ſpacia locoꝝ: ꝛ vo
lumina tēporū mira feſtinatiōe ꝑtrāſeo. Undiqꝫ
michi patet facilis trāſitus: agilis diſcurſus: de
ſūmis ad ima: ꝛ de imis ad ſūma: de primis ad
nouiſſima: de nouiſſimis ad prima. Digne expli
care nō poſſū: quot alternatōis modis momētā-
neis ꝑmutatōis induo: ꝛ ꝙ multiformiter me al
ternātiū viciſſitudinū motibus: me variarie con
ſueui: ꝛ quib⁹ perturbatiōibus quotidie afficior.
Modo me in fiduciā erigo: modo in diffidētiam
cado: nūc ꝑ cōſtātiā figor: nunc ſubitaneo timore
cōcutior: modo me turbat ira: modo ingēs furor
exagitat: nec illud adeo mirū qđ varijs qualita-
tibus: diuerſis ꝑturbationibus per ſingula mo-

menta affectioꝝ: ſed illud ſupra modū ſtupēdū eſt
qd ſub eodem pene momento: ſepe cōtrarijs affe
ctionibus tangor: nunc odio: nunc amore ducor
modo gaudio: modo merore detrahor. Quaꝫ ſe
pe inter mira gratulationis mee tripudia: ſuper
ueniens ſubitoq; emergens triſtitie cauſa me ve
hementer concutit ac deijcit: ꝛ omnē illam exul-
tantis animi inſolennitatem ſubito in merorem
vertit. Sepe diu multumq; dilectam nimio poſt
modum odio proſequor ꝛ vehementer approba-
tam: atq; deſideratam ſubito deteſtor Sed quis
omniū mearum affectionum qualitates enarra-
ret? Quis omnes variationes mee mentis expli
care ſufficiat? Pene quot ſunt diuerſitates re-
rum: tot ſunt variationes affectionum mearum.

¶ Quam bonum ſit ꝙ homo ſeipſum cognoſcat.

Cum inter oīa aīalia humanuꝫ genus: tū dī nota totuꝫ ſequēs
gniori forma: tum digniori potētia dignus qꝫ bonuꝫ eſt
reperiaƭ. nulla ſcientia melior eſt illa qua cogno
ſcit hō ſeipm̄. Relinque ergo cetera ꝛ teipſū diſ-
cute per te curre: ꝛ in te conſiſte: a te incipiat co-
gitatio tua ꝛ in te finiaƭ: ne fruſtra in alia extēda
ris te neglecto. Preter ſalutem tuam nihil cogi
tes. qm̄ in acqſitione ſalutis tue nemo ē tibi ger
manior: nemo ꝓpinquior teipō. Si vero aliquid
cogitationi tue ſe offerat: qd nō quoquō ad tuū p
ſi⁹ ſalutē ptineat: ilico reſpue ꝛ expue vt te ſp poſ
ſis iſpicere: ꝛ d cognitōe tui veire ad cogitōeꝫ dī

Agnoſcere ſe debet hō ad q̄ bona ſit naturaliter
proptior: vel ad q̄ mala pcliuior: qb⁹ ſtudijs de=
beat vehemēti⁹ inſiſtere. Cōtra q̄ mala debeat in
ſtātius vigilare: quibus exercitijs valeat melius
pmoueri: quib⁹ vitijs valeat facili⁹ corrūpi: qb⁹
culpis ſubiaceat; vel quibus meritis emineat et
q̄d pro his pene vel pmij expectare debeat. q̄tū
q̄tidie pficiat vel deficiat: cū quāta aīmi īduſtria
ſatagat pterita mala flere: pſentia decliare: futu
ra preueīre: cū quāta aī conſtātia ſtudeat repare
bona amiſſa; cuſtodire et multiplicare poſſeſſa.
nota O q̄ neceſſaria diſcuſſio. q̄ admirāda ſpecula=
tio: tot aīmi virtutes. tot ei⁹ exercitatōes: tot ei⁹
ſtudia vel merita pre oculis ⁊ huiuſcemodi cōtē
platiōi diuti⁹ inherere: ſuſpēde aīmū tuū ab in
feriorū amore: ne forte de ſublimib⁹ electus ⁊ de
loco voluptatis a ppria pſciētia abſtract⁹ ⁊ illect⁹
poſt cōcupiſcētias tuas eat: ⁊ vagus fiat: ⁊ profu
gus ſup terrā. Deniq̄ ſi cupis iplere dñicū pre
Prover. 4. ceptū. Omi cuſtodia ſerua cor tuū. Neſcit enim
quid de ſpū angelico: q̄d de ſpiritu diuīo ſentire
debeat qui ſuū pius nō cogitat. Nichil recte exi
ſtimat: qui ſeipm ignorat: neſcio q̄tū ſub pedib⁹
eius omis mūdana glia ſubiaceat: qui cognitio
nis ſue dignitatē non penſat. O cuſtos cordis ſi
nōdū es idoneus itrare ad teipm quō ad illa in
trāda idoneus eris: q̄ ſūt intra vel ſupra teipm.
Si nondū dignus es intrare tabernaculum pri=
mū qua fronte preſumis ingredi tabernaculum
ſecundū. hoc eſt in ſancta ſanctorum. Si nondum
moliri potes greſſus altos vt cū dño ieſu: vel ſal=

tem cū moyſe aſcendas in montē excelſū: qua p̄-
ſumptione paras volare in celū. Prius redi ad
te: q̄ rimari preſumas que ſunt ſupra te? Prius
ſol ortus ſui confinia irradiat: q̄ ad altiora con-
ſcendat. Primū ergo eſt vt redeas ad teipſum:
intres ad cor tuū: diſcas eſtimare teipm̄ ⁊ ſpiritū
tuum. Diſcute quid ſis: quid fueris: quid eē de-
bueris: quid eſſe poteris: quid fueris p naturā.
q̄d mō ſis per culpā. Quid eſſe debueris per in-
duſtriā: quid adhuc eſſe poſſis per gratiā. Diſce
ex tuo ſpiritu cognoſcere quid debeas d̄ alijs ſpi
ritibꝰ eſtimare. Hec porta: hec ſcala: hic introitꝰ
iſte aſcenſus: hac introitur ad intima: hac eleua
tur ad ſūma. Uides quantū valeat hoī plena co-
gnitio ſui: ex hac ſiquidē ꝓficit ad cognitionem
oīm celeſtiū ⁊ terreſtriū et infernorum.

¶ Priuatus amor aufert verū iudiciū: idcirco
deo eſt cōmittendum

SCire vellem qualis ipſe ſum: ſꝫ vix de meip-
ſo vera diſcernere poſſum. Amor nanq̄ pri
uatus quē erga meipm̄ habeo aufert michi verū
iudicium de meipō Idcirco parū michi credo de
meipſo: vtpote homini mēdaci timens ne ſi me-
ipſum iudico mentiat̄ iniquitas ſibi iudicet er-
go me ille cui oīa nuda ſunt ⁊ apta: quē fallere n̄
poſſum: q2 ſapientia eſt. nec effugere: q2 vbiq̄ eſt
neq̄ corrūpere: q2 iuſticia eſt. Ille veniat ad me cu
ius delicie ſunt: eſſe cū filijs hoīm: q̄ ſtat ad oſtiū
⁊ pulſat: paratus introire ſi ei apuero. Intret er
go ⁊ ſanctificet ſanctuariū: qm̄ ſanctꝰ eſt: ⁊ domū
eiꝰ decet ſanctitudo. Extirpet vicia: ordinet co-

gitatiões: ſanet affectus: mores cõponat nullus
ei in aliq̃ reſiſtat: vt ſit in pace locus ei⁹. Utinã
nullus hoim̄ eſſet mecũ exterius: vt familiarius
loqui poſſem cũ eo interi⁹. Ipẽ eni ꝛ ſecretũ que
rit: ꝛ ſolitariũ locũ diligit. Fugiã ergo hoim̄ ſola
cia ꝛ colloquia: vt in ſecreto cordis mei deũ hita
torẽ hr̃e poſſim. Ualde tñ difficile ẽ: ab exteriori
bus ad interiora mentẽ reuocare: ꝛ ibi ꝑmanere
Nec minus difficile ẽ de viſibilibus ad inuiſibilia
penetrare: ꝛ in illis diutius cõſiſtere. Dura ſunt
hec ꝛ laborioſa: ſ; valde fructuoſa. Aſſueſcã igr̃
ſola intima cogitare: ſola interiora diligere: ꝛ in
illis ꝑmanere: vt poſſim audire q̃d loquat̃ in me
dñs deus me⁹. Ecce adſũ piiſſime dñe tecũ ſũ it⁹
ſũ q̃diu fui ĩ exteriorib⁹ occupatus: vocẽ tuã in
tra me audire nõ potui: nũc aũt reuerſus ad me
ingreſſus ſũ ad te: vt poſſim audire te ꝛ tibi loq̃.
Loquere ꝑ miſericordiſſime q: audit ſeru⁹ tuus
loquere q: paratus ſu; obedire quicq̃d iuſſeris:
pro poſſe meo libẽter ꝛ deuotus iplebo. O aĩma
mea rex angelorũ venit ad nos: ꝛ hoſpitat⁹ eſt no
biſcũ. Letemur ꝑ de tãto hoſpite nr̃o: corde ꝑfe
cto demus ei gl̃iam ꝛ honorẽ: qm̃ dignat⁹ eſt viſi
tare ſeruos ſuos. Epulemur ꝛ iocundemur cũ eo
in leticia ꝛ exultatõne. Delectemur de deo in eo:
et nullus ſit ei in aliquo moleſtus: ne in ira rece
dat a nobis ꝛ inducat ſup nos maledictionẽ pro
benedictione. Exhibeamus ei om̃e ſeruitiũ carita
tis rogã tes ꝛ deprecantes vt nobiſcũ manere di
gnetur. Si vero nõ poſſumus perſoluere ei totũ
qd debemus ſaltẽ noſmetipos humiliter ei ſub

damus ad omnē voluntatē eius. Sit hec dies ſo
lēnis in qua ſaluatorē noſtrū in hoſpitio noſtro
leti ſuſcepimus: nullū mēbrum: nullū officiū ab
hoc gaudio excludatur. Conueniāt ergo in vnū
oēs cogitationes affectiones: diē feſtū celebran-
tes in omi puritate ⁊ ſanctitate. Nulla ſe aliena
cogitatio interſerat q̄ hui⁹ ſolennitatis gaudia
perturbet. Oculi mei ſemꝑ ad dn̄m per quē ſum ps 24
viuo: ⁊ ſapio: nec ceſſent lacrimis pedes eius ri-
gare. Audiāt ⁊ intelligant aures quid ſit in no
bis: qđ ei diſpliceat: vel qđ ei placeat: qđ dānet:
vel qđ approbet. Delectet̄ odorat⁹ illo ſuauiſſi-
mo odore dulcedīs eius: odor ei⁹: odor vite eter
ne: odor totius ſuauitatis ⁊ iocūditatis. Replea ps 70
tur os meū laude: vt cantem glīaȝ tuā altiſſime ps 18
dn̄e. Sit meditatio cordis mei in conſpectu tuo
ſemꝑ: vt te poſſim videre per fidem ⁊ contempla
tionē: donec merear videre facie ad faciem. Cle-
mētiſſime pater nihil in nobis ceſſet a laude tua
Benedic anima mea dn̄o ⁊ omīa q̄ intra me ſunt ps 102
nomini ſancto eius. Benedic ⁊ dic. Gloria. laus:
et honor tibi ſit rex chriſte redemptor.

Hic probatur aīma eſſe deo ſimilis ⁊ ideo ma
gis illi obligata.

Anima mea ſi vis amari a deo reforma in te
imaginem ſuam ⁊ amabit te: repara in te ſi
militudinē ſuā ⁊ deſiderabit te. Conſilio nanqꝫ
ſancte ⁊ idiuidue trinitatis ad imaginē ⁊ ſimilitu-
dinē ſuam creauit te creator tuus: quod nulli ex

creaturis donauit vt tanto eū ardenti⁹ diligeres quanto mirabili⁹ ab eo te cōditam intelligeres. Conſidera ꝙ nobilitatem tuā: qm̄ ſicut de⁹ vbiqꝫ eſt totus: oīa viuificans: oīa mouens ꝛ gubernās ita tu in corpore tuo vbiqꝫ tota es ſcōm modum tuum: illud viuificans: mouens ꝛ gubernans Et ſicut deus eſt: viuit ꝛ ſapit: ita tu ſcōꝫ modū tuū es: viuis: ꝛ ſapis. Et ſicut in deo tres ſūt perſone pater: filius: ꝛ ſpūſſanct⁹. ſic tu habes tres vires: ſcꝫ intellectū: memoriā ꝛ voluntatem. Et ſicut ex patre generatur filius: ꝛ ex vtroqꝫ ꝑcedit ſpūſſā ctus: ita ex ītellectu generatur volūtas: ꝛ ex his ambobus ꝑcedit memoria. Et ſicut de⁹ eſt paṫ: ꝛ deus eſt filius: et deus eſt ſpirituſſanctus: non tamen tres dij: ſed vnus eſt deus: ꝛ tres perſone. ita aīa eſt intellectus: aīa volūtas: aīa memoria. nō tn̄ tres aīe: ſed vna aīa ꝛ tres vires. Ex quibus aīe viribus quaſi excellētiorib⁹ iubemur deū diligere vt diligamus eū tota aīa: tota mente: toto intellectu: tota volūtate: ꝛ tota memoria: hoc eſt toto affectu: ſine defectu: cū diſcretionis intuitu. nec ſolus ſufficiat de deo intellect⁹ ad beatitudinem niſi ſit in amore eius volūtas: imo hec duo non ſufficiūt. niſi memoria addaṫ qꝺ ſp in mēte intelligētis ꝛ volētis maneat deus: vt ſicut nullū poteſt eſſe momētū quo hō nō vtaṫ vel fruaṫ dei bonitate et miſericordia: ita nullū ſit momētum quo eū preſentē nō habeat in memoria. Hic probatur aīa eſſe tāte dignitatis vt habilis ꝛ idonea ſit eſſe pater ꝛ mater chriſti.

Intellige dignitatē tuā nobilis creatura: qm̄

non ſolū inſignita es dei imagine: veꝝ etiā deco- nota
rata ſimilitudīe. Sicut enī creatoꝛ tu⁹ qui te ad
ſimilitudinē ſuā creauit: eſt caritas: bonus: ⁊ iu-
ſtus: ſuauis: ⁊ mitis: patiēs. ⁊ miſericoꝛs ⁊ cetera
inſignia q̄ de eo legunt: ita tu creata es vt carita
tē haberes ⁊ eſſes mūda ⁊ ſctā pulcra ⁊ decoꝛa et
humilis: quatenus virtutes: quāto plus in te ha
bebis tāto ꝓpinquioꝛ deo eris: ⁊ maioꝛē tui con
ditoꝛis geres ſimilitudinē. Quid mai⁹ his tibi
facere potuit: ꝙ vt ad ſimilitudinē ſuā te ꝯderet
factoꝛ tuus: ⁊ eiſdē virtutū veſtimētis te oꝛnaret
quibus ipe oꝛnat⁹ eſt? Attēde igit diligēter pro
prie cōditōnis tue excellentiā ⁊ venerāde ſctē tri
nitatis imaginē in teipa cognoſce: honoꝛēq; ſimi
tudinis diuine ad ꝙ creata es habere ſtude: no-
bilitate moꝝ: exercitio: virtutū dignitate p̄mioꝝ
vt qn̄ apparebit qualis ſit tūc ſimilis ei appare-
re poſſis. Similis enī ſimilē querit ⁊ qualē te pa
raueris deo: talis neceſſe eſt appeat tibi de⁹. Si
ergo naturalē pulcritudinē tuā in te repaueris cō
cupiſcet rex decoꝛē tuū: qm̄ ipe eſt deus tuus: ipe ps. 44
amicus ⁊ ſpōſus: frater ⁊ filius. Ipe enim dixit. matt. 12
Quicūq; fecerit volūtatē pr̄is mei qui in celis ē:
ipſe meus frater ⁊ ſoroꝛ ⁊ mater ē. Audi quō vir
tus ⁊ ſapiētia pr̄is. filius eſt pr̄is: verbū pr̄is: vo
lūtas ē patris. Voluntas hoīs nichil aliud eſt ꝙ
quedā ꝓles mētis. Si igit eadē eſt volūtas tua
et volūtas pr̄is: idē eſt filius tuus ⁊ filius patris.
Veritas: ſapiētia: volūtas coꝛde concipitur: ⁊ ex
coꝛde generat. Si igr̄ idē vis idē ſapis qđ pater
tu eūdē filiū habes quē ⁊ pater. In te eſt vtrū ſis

pater an mater: an poti⁹ vtrūqȝ. vtrūqȝ aūt es et
pater ⁊ mr̄: nō tuo merito: ſȝ dei dono. Potes eū
nanqȝ gignere in corde tuo ⁊ in corde alicō. Po
tes euȝ cōcipere a corde tuo ⁊ ore alieno. Intelle
ctu gignitur: cōſenſu cōcipit̄: affectu naſcit̄: effe-
ctu nutrit̄. Qñ veritatē intelligis vel aliū intelli
Nota gere facis: chriſtū gignis: noſti voluntatē chriſti
conſenti ei: et concepiſti. Qñ gignis es pater: qñ
concipis es mat̄ Amando parturis ⁊ nutris: ſic
ſic in poteſtate cuiuſqȝ relinquit̄. Utrū nā tante
ꝓlis mater efficiat̄. Maledicta ergo ſterilis q̄ ñ
parit: q̄ talē filiū ꝓvoto habere potuit. Sil̄r ma-
ledictus qui nō gignit. Niſi q2 nō eque in noſtra
poteſtate ꝯſiſtit veritatē intelligere: ⁊ veritati cō
ſentire. Nō eni veritatē ſemꝑ intelligo cum volo
Intellecte aūt ſꝑ cōſentio ſi voluero. Uelle tam̄
nō poſſū niſi gratia dei fuerit mecū. Nulla ē eni
hūana induſtria ſine dei grā. Ex quo primus hō
peccauit: nature bonū perdidimus: pater ⁊ arbi
trij vigorē: ſed nō electionē ne nō eſſet noſtruȝ: vt
emendaremus pcm̄. In nobis nāqȝ manet ad q̄
rendā ſalutē arbitrij volūtas. i. rōnalis volūtas.
ſed admonēte prius deo. ⁊ in vnitate ad ſalutē ē
vt vel eligamus vel ſequamur. Poteſtatis nr̄e ē
diuine ſpirationi acqeſcere: ⁊ q̄ ad ſalutē noſtraȝ
pertinēt eligere ⁊ ſequi. Diuini vero muneris eſt
vt poſſim⁹ adipiſci qđ ſequēdo cupim⁹ conſequi
Noſtre poteſtatis eſt ⁊ ignauie vt labamur Felix
homo q̄ ſic ambulat ſapient̄: ne cadat: aut ſi ceci
derit vt ſtatim reſurgat. Felicior vero eſt: q̄ nūq̄
cecidit. Feliciſſim⁹ aūt ē q̄ iā cū deo regnat.

¶ Hic oſtēdit aīa ſctā ſp ad recipiēdū i ſe deū eē parata.

Felix homo eſt cui preſto eſt cū voluerit hr̃e deū. O quanta eſt dignitas hoīs filiū habere deū. ⁊ quanta eſt humilitas oīpotentis habere hoīez patrē: ⁊ quanta eſt nobilitas aīe chriſtū ieſum habere ſponſum. Sancta ergo aīa et veri ſponſi amica ad dilecti ſui aduentum ſūmopere cum deſiderio ſemper debet inhiare: ⁊ parata atq̄ expedita eſſe: vt pulſantē amicuz abſq̄ vlla dilationis iniuria poſſit ſuſcipere: et vocanti cū oī alacritate occurrere: ne ſubito ⁊ inopinate adueniens: minus promptā ⁊ minus ornatam īueniat. vel diu excluſus diuturne preſtolationis vllā moleſtiam ſuſtineat. Aliud aūt eſt cū ipſo itrare: atq̄ aliud eſt ad ipm exire. Ibi anima ad ſeipāz reuertitur ⁊ cū dilecto ſuo vſq̄ ad ītima cordis ſui penetralia ingreditur. Hic extra ſemetipām ducitur ⁊ ad ſublimia contēplāda ſubleuat. Quid nāq̄ eſt eius introire: niſi te totam in ſemetipāz colligere? Quid vero eſt eius exire: niſi ſeipſam extra ſemetipām totam extendere? Nichil itaq̄ aliud eſt aīaz cū dilecto ſuo ī cubiculū īgredi ⁊ ſolā cū ſolo morari dulcedīeq̄ eius pfrui: niſi exteriorū oīm obliuiſci: ⁊ in ei⁹ dilectōne ſſime ⁊ intime delectari. Se ſolā cū dilecto videt: qn̄ exteriorūz oīm oblita: ⁊ propria cōſideratione in dilecti ſui dilectionē deſſ deriū ſuū purgat: ⁊ in his q̄ ex itimis ſuis conſiderat animū ſuum in huiuſmodi affectum inflāmat: ⁊ tam ex bonorum q̄ ex malorū ſuorū cōſideratione in gratiaꝝ actōe aſſurgit

⁊ hinc ꝙ indulta venia intime deuotiōis victīas
perſoluit: vſqꝫ in intimū dilectus perducit̄ ⁊ ī op
timo collocat̄ qn̄ ex intimo affectu ſuper oīa dili
gitur. Cogita quid ſit qđ in vita tua ardenti⁹ di
lexiſti: anxius concupiſti qđ te iocundius afficie
bat: ceteriſqꝫ oībus profundius delectabat. Con
ſidera ergo ſi eandē affectionis violētiā delecta-
tioniſqꝫ abundantiā ſentis: qn̄ in ſūmi dilectoris
deſideriū inardeſcis: quando in ei⁹ dilectione re
quieſcis. Cui dubiū ſit qđ intimū illū affectionis
tue ſinū necdū teneat. Si intime dilectōis acule
us aīam tuā min⁹ penetrat: tepid⁹ exagitat quā
in alienis affectionibus aliqn̄ penetrare. vel exa
gitare ſolebat. Sed ſi tantā prorſus vel forte va
lidiorē dilectiōis violentiā in intimis tuis circa
diuīa perſpexeris quā alias nūꝙ̄ expertus fueri
vide adhuc ſi forte aliud aliquid ſit in quo dele-
ctari vel conſolari poſſis. Certe ꝙ̄ diu poſſumus
ex aliena qualicūqꝫ re conſolationē vel iocūdita-
tem concipere nondū audeo dicere dilectū noſtꝝ
intimū: ardentiſſimū amoris ſinū tenere. Sata-
ge ergo: feſtina trahere eū adhuc o beata anima
Quis enī neget illud intimū ad cordis humani
penetrale: tales receſſus habere: ſeu etiā obtine
re poſſe in quibus ſummi et ſingularis amoris
violentiam cū aliquid per affectū infixerit: alie-
na omnino delectatione auelli non poſſit. Certe
ſi alienam aliquam conſolationē queris vel reci-
pis deū tuum quāuis fortaſſe ſumme: nondum
ſingulariter diligis. Nondum ergo in intimuꝫ
perducatur. nondū in intimo collocatur. Si er-

go nõ ſatagis introducere eũ ad ĩtima tua: quõ te credã velle vel poſſe ſequi eũ ad ſublimia ſua. Certũ ergo ſignũ tibi ſit aĩa quecũq̃ es: qꝺ dilectũ tuũ minus diligis vel ab illo minus diligeris ſi ad theoricos illos exceſſus: nondũ vocaris vel vocantẽ ſequi nõdũ merueris. Quõ enĩ perfecte diligis vel diligeris ſi in ſummorũ deſiderio ad ſupna non raperis: ⁊ ad theoricos illos ornatus mẽtis alienatione nõ trãſis? Uis noſce q꞉ ſublimitas diuinaꝝ reuelationũ ſit manifeſtũ diuine dilectõnis indiciũ. Iã nõ dicã inquit vos ſeruos ſed amicos: q꞉ oĩa que audiui a patre meo: nota feci vobis. Satage ergo deũ tuũ intime ⁊ intime et ſumme diligere ⁊ omĩ hora in diuine contẽplationis gaudiũ ſummo cum deſiderio anhelare. Collige teipſam ad temetipſam totam: et in ſolo diuinitatis deſiderio requieſce.

¶ Anima precipitur erigere ſe ad ſublimia contemplanda.

Debet nãq̃ aĩa pfecta: ⁊ aſſidue ſũmoꝝ contẽplationi dedita omĩ hora pegrinationis ſue terminũ ⁊ ergaſtuli hu{9} egreſſũ cũ ſũmo deſiderio expectare ⁊ ad illud diuine contẽplationis ſpectaculũ qꝺ in futura vita ſpam{9} aĩm ſuũ cõponere ſuſpẽdere ⁊ in eiuſmodi ſpectatõe vehemẽti deſiderio anhelare: vt qꝺ interi{9} videt p ſpeculũ in enigmate: mereat̃ videre facie ad faciẽ. Neceſſe ẽ itaq̃ ad cor altũ aſcẽdere ⁊ mẽtis exceſſu per dñicã reuelationẽ addiſcere qꝺ ſit illꝺ ad qꝺ ſtudere vel ſpectare oporteat: ⁊ ad qualẽ ſublimitatẽ hẽat aĩm ſuũ cõponere: ⁊ aſſueſcere. Nam ſi ſe

mel ad illā luciferā angelice ſublimitatiſ grā ad
miſſus fuerit ⁊ ad illud diuiorꝫ luminū ſpectacu
lū intrare meruerit: ꝙ intimis deſiderijs: ꝙ ꝓfū
dis ſuſpirijs: ꝙ ienarrabilibꝰ gemitibus eū qui
eiuſmodi ē: putamus īſiſtere: ꝙ aſſidua recorda
tione: ꝙ iocūda admiratōe: īſpectā claritatē cre
dimus eū retractare: mēteqꝫ reuoluere. Illā deſi
derādo: illā ſuſpirādo: illā cōtēplando: donec tā
dē aliqñ in eādē imaginē trāſformeť a claritate
2 Cor 3 in claritatē: tanꝙ a dñi ſpū. Uerūtamē cū ab illo
ſublimitatis ſtatu ad noſmetipſos redimus: illa
que priꝰ ſupra noſmetipſos vidimꝰ in ea veritate
vel claritate qua prius ꝓſpeximꝰ ad nr̄az memo
riā oīno reuocare nō poſſimꝰ. Et ꝙuis inde ali=
qd in meōria teneamꝰ: ⁊ quaſi ꝑ mediū velū: ⁊ ve
lut in medio nebule videamꝰ: nec modū quidē vi
uēdi: nec qualitatē viſiōis cōprehēdere vel recor
dari ſufficiamꝰ et mirū in modū reminiſcētes: nō
remīſcimur ⁊ nō remīſcētes remīſcimur: dū vidē
tes nō puidemus: ⁊ aſpiciētes nō ꝓſpicimꝰ: et vi
dētes nō penetramꝰ: donec iterꝫ meditatōe aſſur
gamꝰ in contēplationem: contēplatōne in admi
rationē: admiratione in mētis eleuatione. Per
veritatis contēplationē eruditur homo ad iuſti=
tiam: conſumať ad gloriā. Gratia contēplatiōis
cor ab omni mūdano amore nō ſoluz emendat ſꝫ
ſanctificat: ⁊ animū ad celeſtiū amorē inflāmat.
Qui diuina inſpiratione ⁊ reuelatione ad contē
plationis grām promoueť quaſdā arras future
illius plenitudīs accipit. Ubi ſempiterne contē
plationi inherebit. Qui vero contēplatōni veri=

tatis vult vacare neceſſe eſt vt diſcat requieſcere
non ſolū ab operib⁹ malis: ſed etiā a cogitationi
bus ſupuacuis: mlti ſiquidē ⁊ ſi ſciāt vacare coꝛ
poꝛe: minime tamē valēt vacare coꝛde neſciētes
facere ſabbatū ex ſabbato: ⁊ ideo non valent iple
re qđ dicit̄ in pſalmo. Uacate ⁊ videte qm̄ ego ſū ps. 45
deus. Uacātes ſiquidē coꝛpoꝛe: ſꝫ vacātes vbiqꝫ
coꝛde nequaꝙ merentur videre ꝙ dulcis eſt dn̄s
et ꝙ bonus iſrael deus his qui recto ſunt coꝛde. ps. 72
Inde eſt qđ hoſtes derident ſabbata eoꝝ. i. ipſa
ſue vacationis ocia: in cogitatōnes inutiles pro=
trahūt ⁊ per deuia queqꝫ vago inceſſu ſine reſpe
ctu perductionis paſſim huc ⁊ illuc vagant̄. Ani
mus eoꝝ in diuerſa rapitur ⁊ nūc in hanc partē
nunc in illā diſcurrendo mira agilitate in cōtra=
ria agitur. Sic ſic ꝙ diu ſub egenis huius mūdi
elemētis viuimus deſideria noſtra vltra gaudia
nec extēdimus: qꝛ in fine plura ſunt ꝙ cōcupiſci=
mus ꝙ que in hac vita apphēdere poſſum⁹. Btā
aūt illa ſupernoꝝ ſpirituū multitudo deſideria
ſua vltra gaudioꝝ ſuoꝝ non extēdit plenitudi
dinē: que felicitatis ſue infinitatē vel īmenſitatē
cōpꝛehendere omino nō ſufficit. Eſt aūt illoꝝ
gaudiū nō ſolū de contēplatiōe creatoꝛis: ſꝫ etiā
in contēplandis eius creaturis. Dum eni deū in
omibus ſuis operibus mirabilē inueniunt quid
mirū ſi vbiqꝫ mirando venerātur venerando mi
rantur magnalia eius quem diligūt Inueniunt
itaqꝫ non ſolū in creaturis incoꝛpoꝛeis ſꝫ etiā in
creaturis coꝛpeis vn̄ mirāt̄: vn̄ creatoꝛē eoꝝ digne
venerātur. Hec oīa iugiter mirātur ⁊ cōtēplant̄.

Contēplantes mirātur mirātes letantur: letant̄
de diuina contēplatione. Cōgratulantur de mu
tua viſione: mirātur in rerū corporaliū ſpecula=
tione. Diſcamus ⁊ nos contēplātes mirari ⁊ mi=
rātes cōtēplari quō illiꝰ ſupne btītudinis ciues
oīa que ſub ipſo ſunt indeſinēter aſpiciūt: oīmqꝫ
que ab alto vidēt rationē ⁊ ordinē cōprehendūt
quō de mutua ſocietate īſolubl'iqꝫ claritate in īfi
nitū gaudeāt: quō in illā dīne claritatis viſionē
inſatiabiliter īardeſcāt. Nichil ē iocūdius: nihil
vtiliꝰ gr̄a ꝯtēplatōis. Quāto āpliꝰ in celeſtiū cō
tēplatōe delectari ⁊ delectādo admirari tāto li=
bētiꝰ īmorari: tāto diligētiꝰ ꝑſcrutari: ꝓfūdiuſqꝫ
illuīaris ſp in illis īuenies q̄d mireris ⁊ vn̄ dele=
cteris. Nuſꝙ eſt copioſior materia admirādi et
nuſꝙ vtilior cauſa delectādi. In his ḡ ſp ſit tua
admiratio et delectatio: nec neceſſe erit alia pro
aliīs q̄rere ⁊ per vanā huc illucqꝫ cogitatōnū eua
gationē diſcurrere. Deū nāqꝫ cognoſcere pleni=
tudo ē ſciētie. Plenitudo aūt huiꝰ ſciētie pleitu
do ē gl'ie. Cōſūmatio gr̄e ꝑpetuitas vite. Ad hu
ius vero ſcie plenitudinē: opus ē potiꝰ intima cō
pūctione: ꝙ ꝓfūda īueſtigatōe: ſuſpiriīs ꝙ argu
mētis: crebris lamētatōībꝰ ꝙ copioſis argumēta
tōibus: lacrimis ꝙ ſentētiīs: orōne ꝙ lectōe: gr̄a
lacrimaꝝ ꝙ ſciētia litteraꝝ: celeſtiū potius con=
tēplatione ꝙ terreſtriū occupatione.

Devotiſſimi doctoris Scti Bern̄. abbatis clare
vallis libelli de cōſcientia: vel de interiori hoīe.

Finis.

¶ Epiſtola ſancti Bernardi vtiliſſima ⁊ moraliſſima de gubernatione familie.

g

ratioſo ⁊ felici militi. D. Raymūdo caſtri ambroſij: Bernardus in ſeniū deductus ſalutē. Doceri petis a nobis de cura ⁊ modo rei familiaris vtilius gubernande: ⁊ q̄liter patreſfamilias debeant ſe habere Ad qḋ tibi ſic reſpondemus. Qḋ licet oīm rerū mundanaꝝ ſtatus ⁊ exitus negociorū ſub fortuna laborent: non tn̄ hoc timore viuendi iieſt regula omittenda. Audi ergo ⁊ attende qḋ ſi in domo tua ſūptus et redditus ſunt equales Caſus inopinatꝰ poterit deſtruere ſtatū eius. Statꝰ hoīs negligētis domus eſt ruinoſa. Quid eſt negligentia gubernantis domū: ignis validus ī domo accēſus Diſcute diligenter eoꝝ diligētiam ⁊ propoſituꝫ ꝗ tua adminiſtrāt. Labēti enī nondū lapſo facultatibus: minus verecūdie eſt abſtinere ꝙ cadat. Sepius reuidere que tua ſunt ⁊ quō ſint magna ꝓuidentia eſt. Cogita de cibo ⁊ potu aīaliū tuoꝝ Nam eſuriūt ⁊ non petūt. Nuptie ſumptuoſe dānū ſine honore conferunt. Sūptus ꝓ militia honorabilis eſt. Sūptus ꝑ iuuando amicos rōnabilis eſt. Sūptus ꝓ iuuādo ꝓdigos ꝑditus eſt. Familiā groſſo cibo nō delicato nutrias Qui guloſus effectus eſt: vix aliter ꝙ morte mores mutabit. Guloſitas vilis ⁊ negligentis hoīs putredo eſt. Guloſitas ſolliciti ⁊ diligentis homīs ſolaciū eſt. Diebꝰ paſcalibꝰ abūdant: nō tn̄ delicate

paſce familiā. Fac gulā litigare cū burſa: ⁊ caue
cuiꝰ aduocatꝰ exiſtas. Si aūt inter gulā ⁊ burſā
iudex exiſtas ſepius ſed nō ſp per burſā ſentētiā
feras. Nā gula affectionibꝰ probat ⁊ ſic teſtibus
nō iuratis. Burſa euidēter ꝓbat iā archa ⁊ cella
rio euacuatis vel breui tpe vacuādis. Tūc male
iudicas ꝯtra gulā qñ auaritia ligat burſā. Nūꝗ̄
recte īter gulā ⁊ burſā auaritia iudicabit. Quid
ē auaritia? ſui homicida Quid ē auaritia? paup
tatiſ timor: ſp ī pauptate viuēs. Recte viuit auarꝰ
ī ſe nō pdēs diuitias: ſ3 aliȷs reſeruādo. Meliꝰ ē
eī aliȷs reſeruare ꝙ̄ ī ſe pdē. Si blado abūdas ñ
diligas careſtiā: qꝛ diligēs careſtiā cupit eē pau
perꝝ hoīcida Vēde bladū cū ſatiſ valet: ñ qñ p pau
perē emi nō pōt. Vicinis minori pcio vende etiā
inimicis. Nō ſp gladio ſ3 ſepe ſeruitio vincit̄ ini
micus. Supbia ꝯtra vicinū balneū eſt expectās
tonitruū cu3 ſagitta. Habes inimicū queras tuū
oculū pro tui cuſtodia. Si habes inimicū cōuer=
ſationē nō habeas cū ignotis. Semp cogita qđ
inimicus ſagax cogitat inimici vias. Debilitas
inimici non eſt loco pacis ſed treuga ad tp̄s. Si
te ſecuras non cogitare inimicū tuū q̄ tu cogitas
piculo te exponis. De feminis tuis ſuſpectis qđ
agāt ignorātiā nō ſentētiā queras. Poſtꝗ̄ ſciue
ris crimen vxoris tue a nullo medico curaberis.
Dolorē de mala vxore tunc mitigabis qñ audies
de vxoribꝰ alienis. Cor nobile ⁊ altū nō inquirit
de operibus mulierū. Malā vxorem potius riſu
quā baculo caſtigabis. Femīa ſenex et meretrix
oēs diuitias ānullabit. Femīa ſenex ⁊ meretrix

ſi lex ꝑmitteret viua ſepeliēda eſſet. De veſtibus
Nota. ꝙ veſtis ſūptuoſa: ꝓbatio ē pauci ſenſus.
Veſtis nimis apparens cito vicinis tediū parit.
Stude boītate placere nō veſte. Mulierꝭ petitio
habētis veſtes ⁊ veſtes querētis nō indicat firmi
tatē De amicis: tene qđ maioꝛ ē amicus qui ſua
tribuit q̄ qui ſeipm̄ offert: de verbis ē magna co=
pia amicoꝝ. Amicū nō reputes q̄ te pꝛeſentē lau
dat. Si cōſulis amico nō queras placere ei ſꝫ ra=
tioni. Dicas in cōſulēdo ſic mihi videtur: nō pꝛe
ciſe ſic agēdū eſt: qm̄ facili⁹ de malo exitu conſi=
lij redargutio ſequitur: q̄ de bono laus. Audiui
qđ ioculatoꝛes te viſitant. Attende q̄ ſequūtur.
Homo impendens ioculatoꝛi cito vxoꝛē habebit
cuius nomē erit paupertas. Sꝫ quis erit huius
vxoꝛis filius: deriſio. Placet tibi verbū ioculato
ris: finge te nō audire ſꝫ aliud cogitare: ridens ⁊
gaudēs de verbis ioculatoꝛis iā pign⁹ ſibi dedit
Joculatoꝛes īpꝛoperātes digni ſunt ſuſpendio.
Quid ē ioculatoꝛ: mala īpꝛoperās: aīal homici
diū ſecū poꝛtās. Joculatorꝭ inſtrumēta deo non
placēt. Audi de famulis. Famulū alti ⁊ elati coꝛ
dis repelle vt futurū īimicū Famulū tuiſ moꝛib⁹
blādiētē repelle. Famulo ⁊ vicino te p̄ſētē laudā
tibus reſiſtas: aliter cogitāt te decepiſſe. Famu=
lum ſe de facili verecundantē dilige vt filiūꝫ. Si
vis edificare domū inducat te neceſſitas non vo
luntas. Cupiditas edificandi edificādo non tol
lit. Nimia ⁊ inoꝛdīata edificādi cupiditas parit
cito ⁊ expectat edificioꝝ venatōnē ⁊ turrꝭ cōpleta
arca vacuata faciūt valde ſꝫ tarc homīnē pꝛudētē

Uis aliquãdo vendere? Caue cũ vendere volueri
ne partem hereditatis vendas. Non vendas po=
tentioꝛi ſed potius minoꝛi pꝛecio des minoꝛi To
tum aũt vende plus offerenti. Melius eſt grauẽ
pati famẽ ꝙ patrimonij venditõem. Sed meli⁹
eſt partẽ vendere ꝙ ſe vſuris ſubijcere. Quid eſt
vſura? Venenũ patrimonij. Quid eſt vſura lega
lis latro pꝛedicẽs qđ intẽdit. Nichil emas in cõ=
ſoꝛtẽ potẽtioꝛis paruũ conſoꝛtẽ patiẽter ſuſtine=
as. ne tibi foꝛtioꝛẽ ſociet. Queſiuiſti de vſu vini.
Qui in diuerſitate ⁊ abũdantia vini ſobꝛi⁹ eſt: il
le eſt terrenus deus Ebꝛietas nichil recte facit ni
ſi cũ in lutũ cadit. Sentis vinũ: fuge conſoꝛtium
Sentis vinũ: quere ſomnũ ãteꝙ colloquiũ. Qui
ſe ebꝛiũ verbis excuſat ebꝛietatẽ ſuã aperte accu
ſat. Male ſedet in iuuene vina cognoſcere. Fuge
medicũ ſciẽtia plenũ: ⁊ exercitio non ꝓbatũ. Fu=
ge medicũ ebꝛiũ. Caue tibi a medico volẽte in te
experiri qualiter alios de ſili morbo curauit. Ca
tulos valde paruos: dimitte clericis et reginis.
Canes cuſtodes vtiles ſunt. Canes ad venandũ
plus conſtant ꝙ conferãt. Habes filios diſpenſa
toꝛes tuoꝝ bonoꝛum non inſtituas. Sed dices ſi
aduerſetur foꝛtuna quid ꝓdeſt viuendi doctrina
Audi quid de hoc viderĩ ſtultos omittẽtes cõtin
gentia: ⁊ tandẽ ſe excuſantes ſub foꝛtuna. Eueĩt
aliqñ foꝛtuna. Sed ſeruãs doctrinã raro accuſa=
bit foꝛtunã Raro enĩ diligentiã cũ infoꝛtunio ſo
ciabis. ſed rarius a pigritia infoꝛtuniũ ſepabis.
Expectat piger ſibi ſubuẽiri a deo q̄ ĩ mũdo iſto
vigilare pꝛecepit. Tu ergo vigila ⁊ leuitatẽ expẽ

dendi cū grauitate lucrandi cōpenſa. Appropin
quat ſenectus: cōſulo ꝙ deo potiꝰ ꝙ̄ tuo filio te cō
mittas. Diſponis legata. cōſulo ꝙ primo ſerui-
toribꝰ ꝙ̄ ſacerdotibꝰ ſolui mandes Diligentibꝰ
perſonā tuā non cōmittas animā tuā. Cōmitte
aīaꝫ tuā diligentibꝰ aīam ſuā. Diſpone de rebuſ
ante morbū Sepe quis efficit infirmitatis ſuus
⁊ ſeruus teſtari non poteſt. liber ergo teſteris anteꝙ̄
ſeruꝰ efficiaris. Sufficiat tibi qđ de te dictū eſt.
De filijs audi. Mortuo patre filij querūt diuiſio
nē. Si nobiles ſūt melior eſt ſepe eoꝝ per mūduꝫ
diſperſi ꝙ̄ hereditatis diuiſio. Nam ſepe.ē gra-
uis eoꝝ diſſolutio: hmōi hereditatis diuiſio. Si
laboratores ſūt faciāt qđ volūt. Si mercatores
ſūt tutior eſt eoꝝ diuiſio ꝙ̄ cōione vnꝰ infortuniū
alijs imputet. Mater vero forte remaritari ꝗrit
ſtulte agit: ſed vt ſua pctā deploret vtinā ipſa ſe
nex accipiat iuuenē. Nā nō ipſam ſed ſua ꝗſiuit
quibꝰ habitis bibet cū eo doloris calicē quē opta
uit ad quē eaꝫ pducāt merita ſua damnabilis ſe
nectutis.

Finis epiſtole

¶ Eiuſdem ſancti Bernardi oratio diuina ⁊ de
uotiſſima quã fecit qñ imago ſaluatoris ſolutis
brachijs de cruce amplexata eſt eum.

Salue mundi ſalutare ſal
ue ſalue ieſu care cruci tue me apta=
re vellẽ vere tu ſcis q̃re da mihi copi
am. Ac ſi pñs ſic accedo imo te pre=
ſentẽ credo: o q̃ nudũ hic te cerno ecce tibi me ꝓ=
ſterno ſis facilis ad veniã. Clauos pedũ plagas
duras ⁊ tam graues ĩpreſſuras circũplector cuꝫ
affectu tuo pauens in aſpectu tuoꝝ memor vulne
rum. Grates tante caritati nos agamus vulnera
ti o amator pctõꝝ reparator confractoꝝ o dulcis
pater pauperũ. Quicquid eſt in me confractum
diſſipatum aut diſtractum dulcis ieſu totum ſa=
na tu reſtaura: tu cõplana tuo medicamine. Te ĩ
tua cruce quero prout queo corde mero me ſalua
bis hic vt ſpero ſalua me ⁊ ſaluꝰero in tuo lauãs
ſanguine. Plagas tuas rubicũdas ⁊ fixuras tã
profundas cordi meo fac inſcribi vt configar to=
tus ibi te modis amans omĩbus. Quiſquis huc
ad te acceſſit ⁊ hos pedes corde preſſit eger ſanꝰ
hĩc abſceſſit hic relinq̃ns quicq̃d geſſit dãs oſcu
lum vulneribus. Coram cruce procũbentẽ hoſqꝫ
pedes complectentẽ ieſu chriſte non me ſpernas
ſed de cruce tua cernas compaſſionis gratia. In
hac cruce ſtans directe vide me o mi dilecte totũ
te ad me conuerte eſto ſanus dic aperte dimitto
tibi omnia.

Oratio ad genua.

SAlue ſalue rex ſanctoꝝ ſpes votiua petoꝝ ī hoc ligno tanq̄ reus pendēs verus hō deus caducis nutans genibus. O q̄ pauper o q̄ nud⁹ qualis es in cruce ludus diuerſorū iocus factus ſponte tamen nō coactus attritus mēbris oībus Sanguis tuus abūdanter fuſus fluit inceſſant totus lotus in cruore ſtans immotus in dolore p̄cinctus vili tegmine. O maieſtas infinita o egeſtas inaudita quis pro tanta caritate queret te ī veritate dans ſanguinē p ſanguine. Quid ſū tibi reſponſurus actu nullus: corde durus quid rependā amatori q̄ pro me elegit mori ne dupla morte morirer? Amor tu⁹ amor fortis quē nō vincit ſura mortis o q̄ pia me ſub cura tua foues ī preſſura ne morſu mortis vulnerer. Ecce tuo p̄ amore te complector cū rubore me coapto diligenter tu ſcis tamē euidenter: ſʒ ſuffer et diſſimula Hoc qđ ago te non greuet ſed me ſanet ꝛ me lauet in quinatū ꝛ egrotum ſanguis fluens hic per totuʒ ne ſuperſit macula. In hac cruce te cruentū ꝛ diſtentum ꝛ contēptum vt requiram me impelle ꝛ hic imple meum velle factur⁹ qđ deſidero. Ut te queram mente pura ſit hec mea prima cura nec eſt labor nec grauabor ſed ſanabor ꝛ mundabor cū te complexus fuero.

Oratio ad manus.

SAlue ſalue ieſu bone fatigatus in agone q̄ p lignū es diſtract⁹ ꝛ ad lignū es cōpact⁹ expāſis ſanctis manib⁹ Man⁹ ſancte vos auete roſis nouis adiplete hos ad ramos dure iūcte ꝛ crudeli ferro pūcte tot guttis decurrētib⁹ Ecce fluit cir-

(cūquaq̄

manu tua dextraqꝫ ſanguis tuus copioſe rubicū
dus inſtar roſe magne ſalutis preciū. Man⁹ cla
uis pforatas et cruore purpuratas corde premo
pre amore ſitibūdo bibēs ore cruoris ſtillicidiū.
O ꝙ large te exponis prōptus malis atqꝫ bonis
trahis pigros: pios vocas et in tuis vinis locas
paratus gratis oībus. Ecce tibi me preſento vul
nerato cructato ſēp egris miſererī de me ergo ne
graueris qui preſto es amātibus. In hac cruce
ſic extēſus in te meos trahe ſenſus meū poſſe vel
le ſcire cruce tue fac ſeruire te meis apta brachijs
In tā alta charitate; trahe me in veritate ꝓpter
crucē tuā almā trahe me ad crucis palmā dās fi
nē meis vitijs. Manus ſctē vox cōplector ꝛ gemē
do cōdelector grates ago plagī duris clauis ſpu
tis: guttī puris: do lacrimas cū oſculis. In cruo
re tuo lotū me cōmēdo tibi totū tue ſancte man⁹
iſte me defendāt ieſu xp̄e in extremis periculis.

¶ Oratio ad latus.

SAlue ſalue ſumme bon⁹ ad parcēdū nimis
ꝓnus mēbra tua macilenta ꝙ acerbe ſūt di
ſtenta in ramo crucis torrida Salue latus ſalua
toris in quo latet mel dulcorī in ꝗ patet vis amo=
ris de ꝗ ſcatet fons cruoris qui corda lauat ſordi
da. Ecce tibi appropīquo nec te ieſu derelinquo
verecūda licet fronte tamē veni ad te ſpōte ſcru=
tari tua vulnera. Salue mitis aptura de qua ve
nit vena pura porta patēs ꝛ ꝓfunda ſup roſam
rubicūda medela ſalutifera. Odor tu⁹ ſup vinū
virus pellēs ſerpētinū poti⁹ tuus fruct⁹ vite qui

ſititis huc venite te dulce vulnus aperi. Plaga rubens aperire fac cor meũ te ſentire ſine me in te tranſire vellem totus introire pulſanti pande pauperi. Ore meo te contingo in te meũ cor intĩgo: te ardenter ad me ſtringo ꝛ ardenti corde lingo me totum in te traijce. O ꝙ dulcis ſapor iſte qui te guſtat ieſu chriſte tuo victus a dulcore mori poſſet pre amore te vnum amans vnice. In hac foſſa me reconde infer meum cor profũde vbi iacens incaleſcat: ꝛ in pace requieſcat: ne prorſus quicꝙ timeat. Hora mortis meus flatus intret ieſu tuum latus hic expirans in te vadat: ne hunc leo trux inuadat: ſed apud te permaneat

Oratio ad pectus.

SAlue ſalus mea deus ieſu dulcis amor meꝰ ſalue pectus reuerendũ cũ tremore contingendum amoris domicilium. Aue thronus trinitatis arca late caritatis: firmamentũ infirmitatis: pax et pau ſa fatigatis: huĩliũ triclinium

Oratio ad cor.

SUmmi regis cor aueto te ſaluto corde leto te complecti me delectat ꝛ hoc meũ cor affectat vt ad te loquar toleres: Quo amore vincebaris quo dolore torq̃baris cũ te totũ exhaurires vt te nobis ĩpertires vt nos a morte toleres. O mors illa ꝙ amara ꝙ immitis ꝙ auara que per cellam introiuit in qua mundi vita viuit te mordẽs cor

dulciſſimū. Propter mortē quā tuliſti cū ꝑ me tu defeciſti cordis mei cor dilectū totū in te fer affectū hoc eſt qd cupit plurimū. Per medullam cordis mei peccatores atq; rei amor tuꝰ transferatur nec a te iam deſerat quicunq; te cōplectitur. Dilatare aperire tanq; roſa fragrans mire cordi meo te cōiunge vnge illud ⁊ cōpūge qui amat te q̄ patit. Quid nā agat neſcit vere nec ſe valet cohibere nullū modū dat amori multa morte vellet mori amor q̄ſq̄s vincitur. Vltre vas tibi proclamo te dulci corde ſemp amo ad cor meū inclinare vt ſe poſſit applicare deuoto tibi pectore. Tuo viuat in amore ne dormitet in torpore ad te oret ad te ploret te adoret te honoret te fouēs oī tēpore. Roſa cordis aperire tuus odor fragrat mire te dignare dilatare fac ad te cor anhelare vt q̄ tibi ſit vicinū infer tuū infra ſinū vt vix ſeipm capiat. Hic repauſet hic moretur ecce iam poſt te mouetur te ardent vult ſentire noli noli cōtraire debes ei conſentire vt bene de te ſentiat.

Oratio ad totum corpus.

SAlue ieſu reuerende in feruore req̄rēde maieſtatē hic attēde accedentē me accende precordiali gratia. Salue cuius dulcis vultꝰ īmutatus ⁊ incultus īmutauit ſuū florē totus verſus in pallorē quē celi tremit curia. Omīs rigor atq; vigor hinc abſceſſit nō admiror mors appet ī aſpectu totus pendens in defectu attritus egra macie. Sic affectꝰ ſic deſpectus ꝑpter me ſic interfectus pctōri ſic indigno cū amoris interſigno appare datus hodie. In hac tua paſſione me agno

ſce paſtor bone cuiꝰ ſūpſi mel ex ore hauſtū lacti
cū dulcore pre oībus delicijs. Non me reū aſper=
neris nec indignū dedigneris morte tibi iam vi=
cina caput tuū huc reclina in meis pauſa brachi
is. Tue ſancte paſſioni me gauderē interponi in
hac cruce totus mori preſta crucis amatori ſub
tua cruce moriar. Morti tue tam amare grates
ago ieſu care qui es pīus pie deꝰ fac que petit tuꝰ
reus vt abſqꝫ te non finiar. Cū me mori eſt neceſ=
ſe noli michi tunc deeſſe in horrenda mortis ho=
ra veni veni abſqꝫ mora tuere me ꝛ libera. Cū me
iubes emigrare ieſu bone tunc appare: o amator
complectende temetipm̄ tunc oſtēde in cruce ſa=
lutifera.

Finis orōnis btī Bern̄. abbatis clareuallis.

❧ Incipit tractatus beati. bernardi de vite ordi
ne: et morum inſtructione.

ortatur quidam timidā
mentis mee imperitiā qm̄ ſepe frat
na caritas: vt de vite ordine: morūq;
h inſtructione breuiter loqui debeam
Sed q̄ tempus eſt vbi ip̄o qui iſpi
rauit opitulante opus aggrediar. exordiū ſume
re neceſſariū duxi: ab illa laudabili virtute: q̄ dici
tur verecūdia. Que cū ſit omnib⁹ etatib⁹ perſōis
temporib⁹ ꝛ locis apta. tū adoleſcētes ꝛ iuueni-
les animos maxime decet. Tres vero virtutes ſūt
q̄ pueris ꝛ adoleſcentibus magis congruūt: ve-
recūdia: taciturnitas: ꝛ obedientia. Non aūt du
biū. ſi has ſtudeāt habere q̄n poſſint decimo du-
ce ad culmen pfectōnēq; virtutū aſcēdere. Moꝝ
eni inſignia: ꝛ ornamēta virtutū in illis procul
dubio cernim⁹ ſenibus qui ab ip̄o tyrocinio pri-
meue etatis: vſū ad perfectū virū diſciplinis cele
ſtibus exercitati: per viā dn̄i fortiter cōcurrerunt
Quoꝝ ſcꝫ ſapiētia tantū viget ꝛ lucet: q̄tū ſene-
ctus ip̄a etate fit doctior: vſu tucior: ꝓceſſu tp̄is
prudentior. Hic aūt veterū ſtudiorū dulciſſimos
fructus edit ꝛ alios reficit. Multi nāq; ſenes diu
viuētes ꝛ nichil ꝓficiētes: q̄ nullas ſibi inopor-
tuno tp̄e diuitias cōgregauerūt inopes oīm vir-
tutū: animos iuuenū reprobe vite morbo īficiūt.
Sicut eni per ſenē vicioſū ꝛ fatuū: ita ꝛ p̄ adole-
ſcentē inuerecundū ꝛ temerariū: religio ſctā de-
ſtruitur. Poſt indoctos nāq; maloſq; prelatos

in ſctā eccleſia nulla peſtis ad nocendū infirmis
valētioꝛ inuenit. Deniqꝫ taliū hominū genꝰ. iſta
de q̄bus apoſtolus pꝛedixit tēpoꝛa pꝛothdoloꝛ ſi
ne nūero ferūt. quādo oīa ferme que bona ſunt ⁊
ſācta peſſundari cōfundiqꝫ videmus. Et q̄niam
ſenes in melius mutari ab illa inolta vitioꝛū con
ſuetudīe difficillimū ē: debemus adoleſcētibꝰ ma
gnū poꝛrigere: qui ſi dare volūt operā oī depulſo
tēpoꝛe poſſunt vtiqꝫ per gratiā chriſti vitā coꝛri-
gere. moreſqꝫ cōponere actuſqꝫ ſuos in omnibꝰ
melioꝛare. Idcirco diu eſt ꝙ deſideraui pꝛopter
iunioꝛū ſalutē. eoꝛū pꝛecipue cū quibus viuo. ex
opuſculis patrū pauca quedā deflorēdo collige-
re. que tenere etati eoꝛū videantur ſpiritualiter
cōſulere. Eſt enī michi fateoꝛ triſtitia magna: et
cōtinuus doloꝛ ſup cecitate coꝛdis eoꝛū: qꝛ cū di-
dicerint in ſcola chꝛiſti. qualiter debeant ⁊ vitia
ꝓpulſare ⁊ ſctīs virtutibus inſudare. Heu rebel
lionis ſpiritu armati. taꝫ p̄cipiti īpetu ꝑ abruta
vitioꝛū currūt ad moꝛtē. vt eos auriga pꝛeſidēs
nullo freno diſcipline valeat cohibere. Deberēt
vtiqꝫ in domo dei ad cultū diuini honoꝛis ſuper
oēꝫ oꝛnatū tanq̄ vaſa aurea refugere. Cur autē q̄
ab ipis pꝛimis infantie annis educati tāta cura
tātoqꝫ laboꝛe indigēt niſi vt foꝛtes in bello facti
cōtra mūdū ⁊ eius cōcupiſcentiā. cōtra carnē et
eius deſideria. cōtra dyabolū ⁊ eius multiplicia
tēptamēta viriliter pugnēt? Sed ꝙ ammirādū
eſt ⁊ tolerandū. plus eis qm̄ ceteris grauis ⁊ au-
ſtera videtur diſcipline regula. Quare hic. niſi
qꝛ ſecularē magis diligūt vitā. Certe vel nullus

De Verecundia

vel rarus inueniť: qui libenter ſequať patris in=
ſtitutū. ⁊ maioꝛū vitā diligat. aut qꝛ laboꝛ eū de=
terret. aut qꝛ in lubꝛica etate difficilioꝛ ē abſtinē
tia. aut qꝛ alacri adoleſcētie videtur vita obſcuri
oꝛ. ⁊ iō ad ea conuertūtur ſtudia q̄ plauſibilioꝛa
arbitrantur. pꝛeſentia quippe plures q̄ futura p̄
ferūt. ſed meminiſſe debent. qꝛ nō pꝛeſentibꝰ ſꝫ fu=
turis militant. Unde quo pꝛeſtātioꝛ cauſa: eo dꝫ
cura eſſe attentioꝛ. Infelix qui legem vite ⁊ diſci
pline abicit: ⁊ maioꝛū gubernari magiſterio re=
fugit. Ipſe vero nō ſecūdum deū. ſed ſcd̄m ſe vi=
uit. q̄ ſi poterit eſt cū quibus vult. ꝑgit quo vult.
manducat ⁊ bibit qn̄ et qd̄ vult ⁊ quantū vult. ri=
det aut iocať inter quos ⁊ vbi et qn̄ vult. Poſtre=
mo quicq̄d auribꝰ ſuaue eſt. quicq̄d tactui blādū
quicquid oculis delectabile: quicq̄d ceteris ſenſi
bus carnis ſue iocundū exercet ac ſequitur. Ille
vero qui ſcd̄m deū viuit: non q̄ eū carnaliter dele
ctat: ſed qd̄ ſpūaliter edificat facit: ⁊ quicquid cu
pit aut agit. nō vult ex ſua: ſed ex dei volūtate ma
ioꝛū q̄ꝫ ſuoꝛum iuſſione ꝓcedere. Nemo tn̄ poſitꝰ
in adoleſcentie vel intēperantie lubꝛico. de ſui cō
uerſatione deſperet. Oleaſter enī oliue inſertꝰ a=
miſſa amaritudine efficitur fructuoſus. Si ergo
agricultura conuertit ſtirpiū qualitatē: nōne ſtu
dia doctrine ⁊ diſcipline aſſiduitas mitigare poſ
ſunt quelibet egritudines paſſionū? Sed ne pu
erilis vita variis lapſibꝰ vicieť: opoꝛtet teneros
aīos pꝛefatis diligenť mancipare virtutibꝰ: qua
tenus bona cōſuetudo cū etate accreſcat ſimꝉ. Ut
igiť clariꝰ pateſcat quanta ⁊ qualꝭ virtus ſit vero

cūdia. pri⁹ Ambroſij magna ex parte ponamus
ſenſus et verba. ne ſi forte me paruipēderint ho-
mūtionē magnū Ambroſiū immo in Ambroſio
chriſtū deū audeant ſpernere. Sic eni͂ ille ait. in
ſtruendoꝝ moꝝ magiſter. Eſt aūt bonoꝝ adole
ſcētū: timorē dei deferre patrib⁹ honorē ſeniorib⁹
hre. caſtitatē tueri. nō aſpernari huilitatem. dili
gere clementiā ac verecūdiam: q̄ ornamēta ſunt
minori etati. Et eni͂ in ſenibus grauitas. in iuue
nibus alacritas. ita in pueris adoleſcentibus ve
recundia velut quadā dote commendat̄ nature.
Quā pulcra virtus verecūdia ꝛ ſuauis gratia: q̄
nō ſolū in factis: ſed etiā in ipſis ſpectat̄ ſermōi-
bus: ne modū ꝑgrediaris loquendo. ne quid in-
decorū ſermo reſonet tuus. Speculū eni͂ mentis
pleruꝗ; in verbis refulget. Ipſꝫ ſonū vocis librat
modeſtia: ne cuiuſdā offendat aurē vox fortior.
Deniꝗ; in ipſo canendi graue prima diſciplina
verecūdia eſt. immo etiam in oī vſu loquēdi vt ſen
ſuꝫ quis aut pſallere aut canere aut poſtremo lo
qui incipiat: vt verecūda principia cōmendent ꝓ
ceſſum Eſt enim in oculis verecūdia qua prohibe
tur bōi adoleſcēti pudica aīa intueri ꝛ alloq̄ femi
nas. nō vt execret̄ ſexū. ſꝫ vt fugiat viciū Plurim
aūt ꝓficit ad tuitionē caſtitatis: cuſtodia oculoꝝ.
Multi v̄o perierūt ꝓpt̄ ſpēm carnis Un̄ dn̄s dic̄
Qui viderit mulierē ad cōcupiſcēdū eā iā meca
t⁹ ē eā i corde ſuo. Bōe indol̄ adoleſcētes i mōa-
ſterio viuētes. ita ſe oī ſtudio cōſuēt vbi adoleſcē
tiā ſuā nl̄la libidīs ſorde ꝯmaculēt. vbi ad alta-
re xp̄i q̄ſi de thalāo v̄go ꝓcedāt Quoꝝ tāta aī dꝫ
mūdicia eſſe: vt p̄rentiui a v̄ecūdia ne ſmōeꝫ q̄dē

audire vel velint eloqui ĩpudicũ. Et ne incẽtiuis
naturalibus ſuperẽtur neceſſe ẽ vt laſciuiẽs caro
eorũ crebris frangatur ieiunijs. Melius eos ſto
machũ dolere: ꝙ mentẽ. Btũs plane adoleſcens
qui caſtus pſeuerat corpe ꝛ mente. Huic ꝓculdu
bio caro ꝛ ſanguis redẽptoris nr̃i efficit̃ ſalus ꝛ
vita. Sũt ꝛ qui ꝓpter humanã cõfuſionẽ ſine re=
ſpectu diuini timoris pleni ſordib⁹ audacter ſe
ingerũt tãtis miſterijs. Homo videt in facie: de⁹
aũt in corde. Sed illi plus metuũt hoĩes ꝙ deũ.
O ceca temeritas: ꝛ o dei mira patiẽtia. Nunqd
enĩ tantũ peccauerũt: vel quos ignis cõſumpſit
vel quos terra abſorbuit Nunqd tale ſcelus filio
rũ aaron alienũ ignẽ offerẽtiũ quale ẽ iſtoꝝ: q tã
terribilia ſacramẽta ſumũt ſibi ad mortẽ? Et ei
ſic viuendũ eſt vt panẽ illũ cõſubſtantialẽ ſp acci
pere valeamus: qꝛ ve ei qui ſe fecerit alienũ ab eo
et multũ ve illi qui ſpurcus ꝛ imũdus acceſſerit.
Utrobiqꝫ grande piculũ. Jdẽ magna neceſſitas
inſtat: ne indigni iueniamur. Quapropter tenẽ
da ẽ in oĩbus verecũdia pudicitie comes cui⁹ ſo=
cietate caſtitas ĩpa tutior ẽ. Bonus enĩ regende
caſtitatis pudor ẽ comes. Qui ſi repellat prima
pericula pudicitiã temerari nõ ſinit. Et enĩ in ve
recũdis oculis ꝛ laſciuis ſermonib⁹ libidinoſus
aĩmus deprehẽditur: ꝛ per exteriorẽ hoĩem inte
rioris hoĩs vita mõſtrat̃. Multa ꝛ dura corporis
bella ſuſtinet adoleſcẽtiã ꝛ calore ſanguis infla=
mata vbi euadere poſſit: omni indiget cuſtodia.
Quanto plura ſũt que ĩpugnãt pudicitiã: tanto
maiora ſũt premia. Sꝫ vbi maior ẽ labor: ibi am

plioꝛ eſt ꝛ merces. Amatoꝛes aũt verecundie: ſu
mãt exẽplũ de matre dñi: que cũ nis eſſet mitiſſi-
ma: tñ pꝛe verecũdia ſalutantẽ ſe angelũ nõ reſalu
tauit. In ipa vero oꝛõne nra multum verecũdia
placet: multũ cõſiliat gr̃e apud dñm noſtrũ. Nõ
ne hic pꝛetulit publicanũ: ꝛ cõmẽdauit eũ qui nec
oculos ſuos audebat ad celos leuare? Ideo iuſti
ficat᷑ magis dñi iudicio q̃ ille pharliſeus quẽ de-
foꝛmauit pſũptio. Oꝛem⁹ et nos inq̃tũ poſſum⁹
in icoꝛruptione quieti et modeſti ſpũs qui ẽ ante
deũ locuplex. Paulus quoq; oꝛõnẽ deferri pꝛe-
cipit cũ verecũdia ꝛ ſobꝛietate. Pꝛimã hãc ꝛ q̃ſi
pꝛimã vult eſſe oꝛõnis future: vt nõ gloꝛief pctõ
ris oꝛatio: ſꝫ quaſi colere pudoꝛis obducta q̃ pl⁹
defert verecũdiã de recoꝛdatiõe delicti: eo vberio
rẽ mereaf gratiã. Eſt eni in ipo motu geſtu iceſ-
ſu tenẽda verecũdia. Habit⁹ eni mẽtis in coꝛpis
ſtatu cernif. Hinc hõ coꝛdis nr̃i abſcõditus: vbi
leuioꝛ: aut iactãtioꝛ. aut turbidioꝛ. aut cõtra gra
uioꝛ ꝛ conſtãtioꝛ: ꝛ purioꝛ ꝛ maturioꝛ eſtimatur.
Itaq; vox quedã eſt animi coꝛpis motus. Sepe
eni per inceſſũ pdif qualis ſit aim⁹. Lucet quip
pe in quoꝛũdã inceſſu. ymago leuitatis. ſpecies
q̃dã ſcurrarũ perſcrutãtiũ. Sũt etiã qui ſenſim
ambulãdo imitãtur hyſtrionicos geſtus: ꝛ q̃dã
fercula pomparũ ꝛ ſtatuarũ motus imitantiũ: ſi
quotiẽſcũq; gradũ trãſferũt modulos quoſdam
ſeruare videantur. Nec curſim ãbulare honeſtũ
arbitroꝛ: niſi cũ cauſa exigit alicui⁹ periculi: vel
iuſte neceſſitati. Naꝫ plerũq; feſtinãtes anhelos
videm⁹ toꝛquere oꝛa: quib⁹ ſi deſit cauſa feſtina-

lib. 3. de crimi puer

tionis. neceſſarie venus iuſte offenſionis ē. Sed
niſi de his dico qbus rara ꝓperatio ex cauſa na-
ſcit. ſꝫ quib⁹ iugis ⁊ cōtinus in naturā vertitur.
Nec in illis ergo tāq̄ ſimulacroꝝ effigies probo
nec in iſtis tanq̄ excuſſoꝝ ruinas. Eſt ei greſſus
ꝓbabilis ineſt ſpecies auctoritatis. grauitatiſqꝫ
pōdus. ⁊ trāquillitatis veſtigiū. ita tn̄ ſi ſtudiuꝫ
deſit atqꝫ affectatio. ſꝫ mot⁹ ſit purus ⁊ ſimplex.
Nichil enī fucatū placet. Motū natura īformat
Si quid ſane in natura viciȷ̄ ē. induſtria emēdet
vt vbi ars deſit. nō deſit correctio: Quod ſi etiā
iſta ſpectētur alteri. quāto magis cauēdū eſt. ne
quid tpe exeat de ore. Hoc eī grauiter coinq̄nat
hoīem. Non enī cibus coinq̄nat. ſꝫ iniuſta obtre
ctatio. ſed verborū obſcenitas. Hoc enī vulgo pu
doris ſunt. in nr̄o vero religionis propoſito. nul
lum verbū qđ inhoneſte cadat non incutiat vere
cundiā. Et non ſolū nichil ipi indecorū loqui. ſꝫ
ne aurem quidē debemus huiuſmodi prebere di
ctis. quia qm̄ delectat audire alterū loqui prouo
cat Audire quoqꝫ qđ turpe ſit pudori maximo ē
Uidere vero ſi quid huiuſmodi fortuitu accidat
quāti horroris eſt? Quod ergo in aliȷs diſplicet
nunquid poteſt in ſeipo non diſplicere? Hec ipſa
natura nos docet q̄ perfecte quidem oēs partes
noſtri corporis explicauit. vt ⁊ neceſſitati conſu-
leret ⁊ gratiā venuſtaret. Sed tamen eas que de
coris ad aſpectum forent in quibus forme apex.
quaſi in arte quadam locatus. ⁊ figere ſuauitas
et vultus ſpecies emineret. operādiqꝫ vſus eſſet
paratior obuias atqꝫ apertas reliquit. Eas ve-

ro in quibus eſſet naturale obſequium neceſſita
tis. Ne deforme preberent ſpectaculum. partim
tanq̃ in ipſo emendauit atq; abſcondit corpore
partim docuit. atq; ſuaſit tegẽdas. Nõne igitur
ipſa natura magiſtra ſit verecũdie. Cuius exẽplo
modeſtia id q̃d in hac corporis noſtri fabrica ab
ditũ repperit. operuit ⁊ texuit. Ergo nature opi
fex ſic noſtre ſtuduit verecũdie. ſic decorũ illud ⁊
honeſtuz in noſtro cuſtodiuit corpore. vt ductus
quoſdam atq; exitus cuniculorũ noſtrorum poſt
tergũ relegarent. atq; ab aſpectu noſtro auerte-
rent. ne purgatio ventris viſum oculorũ offende
ret. De quo pulcre ait apoſtolus. Que videntur 1 Cor. 12
mẽbra corporis noſtri infirmiora neceſſariora ſũt.
Et que putamus ignobiliora mẽbra corporis eẽ
eis abũdatiorẽ honorem circundamus. Et que
inhoneſta ſunt noſtra. honeſtatem abundatiorẽ
habent. Et enim immitatione nature induſtria
auſit grãm. vt non ſolũ abſcondamus ab oculis
verũ etiam que abſcondẽda accepimus. eorũ in-
dicia vſq; mẽbrorum ſui appellatione nũcupare
indecorum putemus. Deniq; ſi caſu aperiãtur
he partes confunditur verecũdia. Si ſtudio. im
pudentia eſtimatur. Cum ergo in quibuſdã hu-
manis mẽbris. tanta ſit deformitas. vt nomina
ri magna ſit verecundia. Heu quoniam turpes
illi ⁊ quoniã impudentes. qui has ſecretas par-
tes corporis non ſolum deſiderantes cernunt. ſ;
etiam ſtudioſe tangũt etiam pudet me ac piget
illorum facta referre in quibus regnat ſodomi-
ca libido. quibus ſic iratus eſt noſter deꝰ. eiuſq;

iuſto iudicio. ita traditi in reprobū ſenſū. vt ma
ſculus in maſculo turpitudinē operetur. Nōne
deteriores brutis aīalibus effecti. quibꝰ nō eſt in
tellectꝰ? Si eni cain qui nudatū patrē vidēs riſit
in filio maledictꝰ eſſet: qua iſti maledictōe feriūt
qui deſiderio peccandi ſuā aliorūq; turpitudinē
detegere non erubeſcūt? Utinā viderēt quantis
flagitijs talibus deū offendūt. Sūt ⁊ qui pulcros
hoīes deſpectis deformibꝰ amant ⁊ laudāt. ſuſci
piunt ⁊ honorant. illi aūt ꝗ ſanos hn̄t oculos. ſo
lam aīe pulcritudinē in hoīe diligūt ⁊ reuerenť
Qualis eſt iſta pulcritudo? quā leuis febricula ꝑ
dit. ⁊ rugoſa ſenectus ita totam diſſoluit. vbi nec
fuiſſe putetur. Et tamen ſūt qui habētes hāc ex
tollūtur: et cū ſint vacui virtutibus. ꝓ hac ſola ſe
glīoſos arbitranť. Nos certe in pulcritudīe locū
virtutis nō ponimꝰ. gratiā tn̄ non excludimus.
qꝛ verecūdia ⁊ vultus ipos ſolet pudore effunde
re: gratioreſq; reddere Ut eni artifex in materia
cōmodiore melius opari ſolet: ſic verecūdia i ipo
quoq; corporis decore plus eminet ita tn̄ vt etiā
ipſe non ſit affectatus corporis decor: ſed natura
lis: ſimplex: neglectus magis qm̄ expetitus. nō
preciosis ⁊ albētibꝰ indutꝰ veſtimētis: ſed cōibꝰ. vt
hōeſtati vel neceſſitati nil deſit nil accedat nitori
Uox ipa nō remiſſam: nō fractā: nichil femineū
ſonās qualē multi grauitatis ſpēm ſimulare cō
ſueuerūt. ſed formā quandā ⁊ regulā ac ſexū viri
lē reſeruans. Hoc eſt eni pulcritudinē viuēdi te
nere conuenientia cuiq; ſexui et perſone reddere
Hic ordo geſtorū optimus: hic ornatus ad oēs a-

etionē accomodus. Sed vbi molliculū ⁊ ī fractū
vocis ſonū: aut geſtū corpis non ꝓbo. ita vt neqꝫ
agreſtem neqꝫ ruſticā naturā īmitemur. Cuiꝰ di
ſcipline formula effigies honeſtatis eſt. Imitetur
ergo pius adoleſcens veſtigia yſaac ⁊ ioſeph ſit
verecūdus. caſtus. ⁊ ſimplex. ⁊ ſobrius. humilis
obediens. patiēs: ⁊ remiſſor iniurie faciat vt da-
niel ⁊ tres pueri. Studeat ſapientie ⁊ nō det ſe il
lecebris gule. Pinguis venter gignit tenuē ſen Nota
ſum: fugiat ebrietatem tanq̄ venenū. Si religio
ſus vult eſſe nunq̄ vinū redoleat. ne audiat illō
philoſophi hoc nō eſt oſculū porrigere: ſed vinū
propinare. Amet ſanctaꝝ ſcripturarū ſcientiā ne
mens eius vel vanis vel laſciuis cogitationibus
pateat. Beatus qui diuinas ſcripturas legēs ver
bauertit in opera. Sit abſtinēs iraꝝ ⁊ fugitans
litium vt bonis pollere virtutibus vel moribꝰ hoc
iudicio ꝓbetur. Sicqꝫ ſe exhibeat vt ſeniores int̄
quos habitat. dū ammirant̄ vitā nō ſinant̄ deſpi
cere etatē. Sit inter frēs et coequales ſuos p̄mꝰ
in opere: extremus in ordīe. et ita ſingulis virtu
tibus inſiſtat: vt nulli eaꝝ ſecūdus inueniatur.
Delectat me adhuc in partibus demorari vere-
cūdie: q2 ad eos loquor qui aut bona eius ex ſe-
metipſis recognoſcūt: aut dāna neſciūt

ORdo quidā vite tenēdꝰ eſt: vt a verecūdia p̄-
ma quedā fundamenta ducant̄: q̄ ſocia ac fa
miliaris eſt mentis placiditati. Proteruiā fugi
ens: ab omni aliena luxu. Sobrietatē diligit: all
neſtatē fouet: decorū illud exquirit. Sequat̄ con
uerſatōis electio: vt adiūgant̄ ꝓbatiſſimis qui-

lib. 3° de drime puer.

buſq; ſenioribus. Nam vt equaliū vſus dulcior.
ita ſenū dulcior ē qui magiſterio quodā ꝛ ductu
vite colloꝛat mores adoleſcentiū. ꝛ velut murice
probitatis inficit. Nēpe ſi hi qui ſunt ignari loco
rum cū ſolertibus viarū iter audiri geſtiunt q̃to
magis adoleſcentes cū ſenibus debēt nouū iter
audiri ſibi aggredi quo min⁹ errare poſſint et a
vero itinere virtutis deflectere. Nichil enim pul-
crius q̃ eos ꝛ magiſtros habere ꝛ teſtes. Pulcra
itaq; copula ſenioꝝ atq; adoleſcētiū aliȷ̃ teſtimo
nio aliȷ̃ ſolatio ſunt aliȷ̃ delectatōi. Legit̃ q̄ bar
actu. 15 nabas marcū aſſumpſit paul⁹ ſilā et thimotheū
et tytum. vt ſeniores cōſilio preualerēt iuniores
miſterio. Patet nāq; q̄ nulla ars diſcutit̃ abſ;
magr̄o. Si eni aialia et fere aues ꝛ apes: duces
habēt ꝛ principes ſuos ſequūtur q̃to magis hoies
ſine rectore ꝛ ductore eſſe nō poſſunt. Inde cauē
dū eſt ne adoleſcētiores ꝛ paruuli ſine duce īgre-
diātur viā q̄m vnū q̃ ingreſſi ſunt ꝛ in partē alte
rā declinātes. errores patiātur. ſi vel plus vel mi
nus ābulāt q̃ neceſſe eſt: aut currētes laſſentur.
aut morā faciētes obdormiāt. Plerūq; etiā vir
tutib⁹ pares. diſpares etatibus ſui delectātur co
Matt. 17 pula. ſicut delectabātur petrus ꝛ iohannes. Nā
adoleſcētē legim⁹ iohānē. Quis nullis ſenioꝝ in
virtute fuerit ſcd̄s. Erat eni in eo ſenect⁹ venera
Nota bilis moꝝ ꝛ cana prudētia virtutū oīm. Magnū
eni hui⁹ vite ſolatiū eſt. vt habeas cui pect⁹ tuū
apias. cū quo arcana pricipes cui ɔmittas ſecre-
ta cordis tui. vt ames ꝛ ſequaris eū. qui tibi pa-

terna pietate in triſtib⁹ cõpatiat. in pſecutõibus
adhortet: ⁊ in pſperis cõgratulet. felix talis ſo-
cietas. taliſq; amicitia q̄ nihil eſt in reb⁹ hũanis
pulcri⁹. Teneam⁹ igit verecũdiã vt eã que ad to
tius vite ornatũ nos attollit modeſtia. Magna
enĩ modeſtia ĩdiuidua verecũdia ſocia. que cũ ſit
etiã ſui iuris remiſſioꝛ nihil ſibi vſurpãs. nichil
ſibi vĩdicãs: ⁊ quodãmõ inter res ſuas cõtractioꝛ
diues ẽ apd deũ. Verecũdia modeſtia ⁊ modeſta
verecũdia. que nulli ĩſidias machinat. leſa non
iraſcit: ⁊ cũctos ſimpliciter reſpiciẽs. de nullo ſi
niſtrũ aliqd ſuſpicat. Hãc teneam⁹ primũ. hanc
diligam⁹ et vbi eã ſꝑ hře poſſim⁹. fugiẽda nob
familiaritas ⁊ cõfabulatio eorũ. qui turpiter ⁊ in
diſciplinate viuũt. Taliũ infinit⁹ eſt numer⁹. Ha
bet ei ſuos ſcopulos verecũdia. nõ quos ipa ĩue-
hit. ſʒ hos qs ſepe ĩcurrit ſi in ĩperãtiũ ĩcidam⁹
ꝯſortia. q ſub ſpẽ iocũditatꝭ venenũ ĩfũdũt bõis
Hij ſi aſſidui ſũt maxie in cõuiuio. ludo. riſu. ac
ioco. eneruãt grauitatẽ illã virilẽ. ⁊ aĩos pueri-
les corrũpũt. atq; ſuis malis aſſuefaciũt. Cauea
m⁹ itaq; nedũ relaxare aĩm volumus: ſoluamus
oẽm armoniã quaſi cõcentũ quẽdã bonoꝝ opeꝝ.
Vſus enĩ cito ĩflectit naturã. qm̃ multos ſtultoꝝ
ſocietas decipit. Quod nobis cũ fabulis. riſu. et
ioco. Nã licet ĩterdũ hõeſta ioca ⁊ ſuauia ſint. tñ
ab eccleſiaſtici aberrant regula. qm̃ que in ſcrip
turis ſanctis nõ repimus queãdmodũ vſurpare
poſſim⁹. Cauẽda ſũt ei etiã oĩa que ĩflectere pñt
grauitatẽ ꝓpoſiti nři nřeq; ꝓfeſſiõis. Ve vobis
qui ridetis. qꝛ flebitis vos. dñs ait. Nos ridendi

lib. 3° de erud. puer.

materiā inq̄rim⁹: vt hic ridentes illic fleamus.
luc. 19. Ipſum namq̄ʒ dominum fleuiſſe legimus. Non
ſolum ꝓfuſos: ſed etiā omēs iocos arbitror decli
nandos: niſi forte plenū grauitatis et grē ſermo
nē eſſe nō indecorū eſt. Ingemiſcendū eſt aūt iu=
giter ⁊ poſtpoſita ſecuritate lugēdū. ne a deo de
ſeramur ꝓpꝫ ſuperbiā ⁊ negligētias. ⁊ ī poteſta
te demonū relinquamur. Reuera quē dn̄s dereli
quit demones ſuſcipiūt: ⁊ ſuſceptū ſue ꝑditionis
ps. 65. participē faciūt Terribilis in conſilijs ſup filios
hoīm deus. Operatꝫ enī figulus ex eadeʒ maſſa.
Ro. 9. aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. Sūt va
ſa mīe. ſūt ⁊ vaſa ire. Sūt nouiſſimi primi et p̄mi
Math. 20. nouiſſimi. Sunt multi vocati: pauci vero electi.
Et idō vnuſquiq̄ʒ noſtrū opereꝫ ſalutē ſuam: ſicut
phil. 2. ait apl's. cū timore et tremore. Declinet a vanita
te mundi: ſpernat amorē. Amplectatꝫ luctū ⁊ q̄e=
tem. ⁊ ſecteꝫ quantū poteſt verecūdiam. tranq̄llā
q̄ʒ manſuetudinē: q̄ facit vt hō inter hoīes pacifi
ce viuat. vt ad oīa q̄ inhoneſta ſūt erubeſcat Lau
danda aūt virtus verecūdie: q2 quorꝫ oculos: au
res: linguāq̄ʒ poſſidet: nō ſinet turpiter ludere.
ac ridere. efficiens eos graues ⁊ mites. Ecōtra.
grande viciū eſt iuniorꝫ īpudentia q̄ improbo au
ſu: et diſſolutiōe ſua: patres ⁊ frēs cōturbat. q2 ſi
luce 18. cut ſcriptū eſt: nec deū nec hoīes revereꝫ. ſed leta
prov. 2. tur cū malefecerit. ⁊ exultat in reb⁹ peſſimis. fa=
cta ē ⁊ frons meretricis: q2 nō pōt erubeſcere Vn̄
hier. 3. lingua audax ⁊ frons inuerecūda quid loquaꝫ.
q̄d ve gerat nō curat. Cū enī boni ⁊ mā̄ſueti ado
leſcentuli: tacendo reuereantꝫ maiores ſuos. Ne

mo ſolius taciturnitatꝭ hanc laudē putet. qꝛ ſilē
tiū ipm̄ in quo eſt reliquarū virtutū ocium: maxi
mus actus verecūdie eſt. Deniqꝫ ſi eſt aut infan
tie putaꝛ: aut ſupbie, probo datur. ſi verecundie,
laudi dicitur. Tacebat in pꝛiculis ſuſanna. ꝛ gra dani 13
uius verecūdie. qm̄ vite dāna putabat. Deo ſoli
loquebaꝛ cui poterat caſta verecūdia loqui. Fu-
git ꝛ pulcer ioſeph: relicta veſte in manibus for- gen 39
nicarie. tacēſqꝫ celeriꝛ egreſſus eſt. qui in cōgrua
ſue verecūdie audiēs nō poterat diu ſtare. Moy- exo 3
ſes quoqꝫ ꝛ Jeremias qđ poterāt per gratiā: ex- Jere 1
cuſabāt per verecundiā. Tutiꝰ eſt enī diſcere qm̄
docere tacere qm̄ loq̄. Quid enī poſt verecundiā
boni iunioꝝ etas magis debeat diſcere qm̄ tace-
re? Pitagoras quidē legē ſilentij ſuis dedit di-
ſcipulis. vt tacētes p quinquēniū loqui diſcerēt:
et tu nō vis tacere. cui virtus ſilentij propria eſt.
Quid opus ē o adoleſcēs vt pperes periculū ſu
ſcipere loq̄ndo. cū tacere poſſis eſſe tutior. Quā
plures vidi loquēdo pctm̄ icidiſſe vix quēqꝫ tacē
do. Ideoqꝫ tacere noſſe qm̄ loqui difficilius eſt.
Scio pleroſqꝫ loqui. cū tacere neſciāt. Rarū ē ta
cere quēqꝫ: cū ſibi loqui nichil pſit. Sapiēs ğ q̄
nouū tacet. Alliga moneo ſermonē tuū ne luxu-
riet: ne laſciuiat: ꝛ multiloq̄o pctā ſibi colligat.
Sit reſtrictior: ꝛ ripis ipſius coerceaꝛ. Cito lutū
colligit: amnis exundās. Sit tibi grauitas ī ſen
ſu: in ſermone pondus: atqꝫ in verbis modꝰ Hec
aūt ſi cuſtodieris eris mitis: manſuetꝰ ꝛ modeſtꝰ
Cuſtodi cor ꝛ retine linguā. Bona enī poſſeſſio
mēs bōa Sepi ꝙ poſſeſſionē ꝛ muni eā vndiqꝫ ne

tractatꝰ. D. Bern. de [illegible]

irruant in eã ⁊ captiuã ducãt irrõnabiles corpis
poſſeſſiões. Cuſtodi quantũ potes interiorẽ ho=
minẽ tuũ. Noli eũ quaſi vilẽ negligere ac faſtidi
re. qꝛ p̄cioſa poſſeſſio eſt. Et merito p̄cioſa cuiuſ
nõ caducꝰ fructꝰ tp̄alis: ſꝫ ſtabilis atꝙ eterne ſa
lutis eſt. Si bene vis cuſtodire: tace pꝛiꝰ et audi
⁊ nõ delinquas in lingua tua. Graue malũ: vt a=
liquis ore ſuo cõdẽnet. Et ei ſi ꝓ ocioſo verbo red
det vnuſqſqꝫ rõem in die iudicij. quãto magis ꝓ
verbo ĩpuritatis ⁊ turpitudĩs ⁊ ĩpietatis? Videa
mus etiã ne rõem ponamꝰ ꝓ ocioſo ſilẽtio. Eſt eĩ
fructuoſũ ⁊ negocioſũ ſilentiũ. Tacendo eĩ apd̄
hoĩes: melius loquimur deo. Multe eĩ contẽpla
tiões ſũt: qbuſ aĩa deuota deo tacẽdo miſerabilr̄
paſcit. Dauid ꝓpheta docuit nos tanq̄ in ãpla
domo deambulare in corde nr̄o: ⁊ cõuerſari cum
eo tanq̄ cũ bono contubernali: vt ipſe diceret ſibi
⁊ loqret ſecũ. Dixi cuſtodiã vias meas Moyſes
ps 38. in ſilẽtio loqbat: ⁊ in ocio operabat. Nõ ꝗ iuſtuſ
Exo. 14 ſolus eſt: qui cũ deo ſemper eſt. Quõ ſolitariꝰ eſt
Exo 17 qui nũq̄ ſeparat a xp̄o? Nõ aũt a negocio qui nũ
q̄ feriat a merito quo cõſumat negociũ? Quibꝰ
aut locis circũſcribit cui totus mũdus diuitiarũ
poſſeſſio eſt? Qua exiſtimatõne diffinit: q̃ nec o=
peratione cõpꝛehẽdit? Nũc quidẽ de dõ cogitat
⁊ ſanctis angelis eius. atꝙ ĩmarceſſibili glĩa e=
terne beatitudĩs. nũc vero de verſucijs diaboli: d̄
pctĩs ſuis: de hoꝛa mortis: de pena inferni: de die
tremẽdi iudicij. nũc aũt de ꝓfũditate diuinarum
ſcp̄turaꝝ: de virtutũ natura. ⁊ bonoꝝ cõpoſitiõe
moꝝ. Quã glĩoſũ tale ſilentiũ: vbi eloquia dñi

ɔ correct. mꝯ ꝯ hic de obedientia

72

eloq̃a caſta ſunt. Eſt igr̃ tacendi ⁊ loquẽdi mod⁹. Bõa mẽs ⁊ vecũda: vbi loq̃t multa. pⁱus cõſiderat q̃d dicat. ⁊ cui dicat. q̃ loco: ⁊ tpe. Merito ſapiens dicẽdus eſt: qui nouit tp̃s loquendi. Unde bene ait ſciptura. Hõ ſapiẽs tacebit vſq; ad tp̃s. Jõ ſcti dñi qui ſciebant: q: vox homis plerũq; a pctõ iũcta eſt. ⁊ initiũ erroris hũani ſermo ẽ hoĩs tacere amabant. Deniq; ſanct⁹ dd ait Poſui ori meo cuſtodiã. Propheta tacebat vel cuſtodiebat. ⁊ tu non cuſtodies. Potes aũt cuſtodire: ſi cito nõ loquaris. Lex dicit. Audi iſrael dñm deũ tuũ Audi eni dicit: ⁊ nõ loquere. Tue eni etatis ẽ tacere ⁊ obedire. nec tñ de maioris ſnĩa iudicare. Scriptũ eſt iterũ Audi iſrael ⁊ tace. Yſaac deferebat patri ſuo honorẽ ⁊ obediẽs ei⁹ volũtati nõ recuſabat mori. Yſaac vero naue ſedulo obſequio moyſem venerabat. ⁊ obediẽs exiſtẽs in oĩb⁹ tã tam grãm apud deũ meruit: vt illi⁹ ſucceſſor ad regendũ populũ eligeretur. Heliſeus autem relicto aratro mactatiſq; bobus vocantẽ helyã ſecutus pverã mitẽq; inobedientiã ad tantã moruz aſcendit celſitudinẽ: vt ſpũs tã excelſi magiſtri dupl'r in bono diſcipulo requieſceret. Abraham vero ille fidelis ſenex ad viſionẽ dñi reliquit terrã natiuitatis. ⁊ q̃uis mult' in locis frequẽtes iniurias graueſq; ppeſſus foret labores. nũq̃ cepte obediẽtie ſe penituit In tantũ eni per obediẽtiã ⁊ fidẽ placuit deo vt ei de chriſto primũ repromiſſio fieret. Ipſe dñs et deus noſter ieſus xp̃s: in factis: dictiſq; ſuis multũ nos obediẽtiã docet. Uera eni ſubiectio propter deũ proprie volũtatis eſt

[Margin notes: eccl. 20; ps. 38; Deu. 31 (?); gen. 22; 4 Re. 2; gen. 12; de obedientia; multa exempla]

mortificatio: dum abiecta ⁊ indigna dē ſe credit: deo acceptabilē hoībuſq; dulcē obediētiā parat Deniq; volūtas ꝓpria ex liberi arbitrii p̄ſūptione deſcendēs. obſtinatis ⁊ inobediētibus ipa bona in peccatū cōuertit. Uir bon⁹ cū bonis ſcꝫ omnibus habere obediētiā ſtudeat. Scptū quippe eſt. Melior ē obediētia qm̄ victime ⁊ auſcultare magis qm̄ offerre adipeꝫ arietū qm̄ quaſi pctm̄ ariolādi eſt repugnare: ⁊ tanq̄ ſcelus ydolatrie nolle acqeſcere. Cernis q̄tū ⁊ quale ſit inobedientie malū qd̄ ydolatrie magiciſq; cōparat artibus? Adoleſcētes aūt qui tali ſunt repleti malo ſubdi ſeniorib⁹ dedignātur. Facta vero eoꝝ aut dicta tumida ⁊ erecta ceruice nō obſeruāt. ſed diiudicāt. Non venerādo exaltāt: ſed ſpnēdo exaltant. Sꝫ non ipune. Inde euidēter deficiūt vnde miſeri ꝓficere debuerūt. Hic aut vult de⁹ vbi hō per hoiem doceat: ⁊ minor maiori ſubdat. Si eī angelus angelo iperat: ⁊ inter iubentē et obedientē ſūma manet ſp cōcordia: videat ille qm̄ grauiter peccat qui debitā exhibere ſuis maioribus reuerētiā non curat. Interiorē nāq; illorū qui non obediētes ſūt ⁊ ſuos ſeniores ſuoſq; patronos deſpiciūt. Multa dici potuiſſent niſi ꝓmiſſe breuitatis meōr illa ſtudio p̄terirē. Et qd plura? Una eī ſentētia obediētib⁹ et iobediētib⁹ ſufficere pōt qm̄ p ſe veritas loqtur dicēs. Qui vos audit me audit: ⁊ q vos ſpnit me ſpnit. Inde illi gaudeāt gaudio magno: q ſeniores ſuos veneratōi habēt et hōri ꝓpt xp̄ꝫ Multi nāq; de virtute obediētie multa ſcpſerūt: inter q̄s p̄ſbīdict⁹ de ea tā terribi

liter locutꝰ ē vt fratrū bñ obediētiū corda p̄reni
mio tiore cōcuti valeāt. Sed ⁊ ille ſūmꝰ melliflui
oris gregoriꝰ: mirabilr̄ ſupexaltat ⁊ magnificat
eā. Demōſtrare aūt volēs quāti ſit meriti obedi
entia. ita ait vir eloq̄ns Sola nāq̄ virtus eſt que
virtutes ceteras menti inſerit īſertaſq̄ cuſtodit
Vñ ⁊ primꝰ habeo p̄ceptū qd̄ obſuaret accepit
cui ſi vellet ſe obediēſ ſubdere ad eternā btitudi
nē ſine labore perueīret. Deinde idē doctor v̄ba
que locutus eſt ſpūſſauctus p os ſamuel ſuperiꝰ
poſita exponēs dixit. Obediētia q̄ppe victimis
iure p̄ponit̄. q2 per victimas aliena caro. p obe
diētiā vero volūtas p̄p̄ria mactatur. Tāto quiſq̄
deū citius placat. q̄to ante eius oculos rep̄reſſa
arbitrij ſupbia. gladio p̄cepti ſe imolat. Quo cō
tra ariolādi peccatū inobediētia dicit̄. vt quāta
ſit virtus obediētie demonſtret̄. Ex aduerſo enī
melius oſtendit̄. quid de eius laude ſentiat̄. Si
enī quaſi pctm̄ ariolādi eſt repugnare: ⁊ q̄ſi ſce=
lus cōdolere nolle acq̄eſcere: ſola ē que fidei me=
ritū poſſidet. ſine qua quiſq̄ infidelis conuincit̄
etiā ſi fidelis eē videat̄. Hinc p ſalomonē in oſtē
ſione obediētie dr̄. Vir obediēs loquit̄ victorias
Vir q̄ppe obediēs victorias loq̄tur: q2 dū aliene
voci huīliter ſubdimur noſmetip̄os ī corde ſupa
mꝰ. Hinc veritas in euāgelio dicit Eū qui veīt ad
me nō eiciā foras: q2 nō veni facere volūtatē meā
ſ3 eiꝰ qui miſit me. Quid enī ſuū faceret ſi eos q̄
ad ſe veniunt expuliſſet? Quis aūt neſciat: quē
volūtas filij a pr̄is volūtate nō diſcrepet? S3 pri
mꝰ hō q2 ſuā volūtatē facere voluit: a p̄adiſi gau

dijs exiuit ⁊ ſecūd⁹ ad redēptionē hoīm veniens dū volūtatē patris ⁊ nō ſuā facere oſtendit. ꝑmanere nos int⁹ docuit. Cū ꝗ nō ſuā ſed volūtatē patris facit. eos q̄ ad ſe veniūt foras nō eicit. qꝛ duꝫ exēplo ſuo nos obediētie ſubicit. viā nobis egreſſionis claudit. hinc rurſū ait. Nō poſſū ego a me ipſo facere q̄cq̄. ſed ſicut audio iudico Nobis q̄ꝫ obedientia vſqꝫ ad mortē ſeruanda ꝑcipitur. Ipſe aūt ſi ſicut audit iudicat. tūc q̄ obedit cū iudex venit. Ne igitur nobis vſqꝫ ad preſentis vite terminū obedientia laborioſa appeat. redēptor noſter indicat. qꝛ hanc cū iudex venerit ſuat. Quid ꝗ mirū ſi pctōr hō obedientie ī preſentis vite breuitate ſe ſubicit: qn̄ hanc mediator dei ⁊ hoīm et cū obediētes remunerat nō relīqt? Sciendū ē vō nunꝙ per obediētiā malū fieri. Aliqn̄ aūt bonū qđ agitur per obedientiā dꝫ intermitti. Neqꝫ eī mala arbor in padiſo extitit: qm̄ de⁹ hoī ne tāgeret interdixit. Sed vbi meli⁹ per obediētie meritū hō bene condit⁹ creſceret. dignū fuerat vt hūc etiā a bono ꝓhiberet quaten⁹ tāto verius hoc qđ ageret virtus eēt. quāto ⁊ a bono ceſſans auctori ſuo ſe ſubditū humilius exhiberet. Sed qꝛ nō nunꝙ nobis hui⁹ mūdi ꝓſpera. nō nūꝙ iubent̄ aduſa. ſciendū ſūmopere ē ꝙ obediētia aliqn̄ ſi đ ſuo aliquid habeat: nulla eſt. aliqn̄ aūt ſi đ ſuo aliqđ non hēat mīma ē. Nā cū hui⁹ mūdi ſucceſſus ꝑcipit̄: cū locus ſupior īperatur is q̄ ad ꝑcipiēda hec obedit obediētie ſibi virtutē euacuat. ſi ad hec ēt ex ꝓprio deſiderio anhelat. Neqꝫ eī ſe ſua obediētia dirigit. q̄ ad ꝑcipiēda hui⁹ vite ꝓſpera: libidi

ni proprie ſeruit. Rurſū cū mūdi deſpect⁹ ꝑcipit
cū ꝓbra adipiſci ⁊ cōtumelie iubent. niſi ex ſeip
ſo animus appetat: obedientie ſibi meritū minu
it. q ad ea que in hac vita deſpecta ſūt. inuit⁹ no=
lenſqꝫ deſcendit. Ad detrimentū quippe obediē
tia ducit. cū mentē ad ſuſcipiēda probra hui⁹ ſe=
culi. nequaq̄ ex parte aliqua etiā ſua vota comi=
tāt. Debet ergo obedientia aliquid ex ſuo in aduer
ſis habere ⁊ rurſū in ꝓſperis ex ſuo minime ali=
quid hr̄e. quatenus ⁊ in aduerſis tanto ſit glori=
oſior q̄to diuio ordini etiā ex deſiderio iūgitur
Et in ꝓſpis tanto ſit verior. quāto a pn̄ti ipa q̄m
diuinit⁹ percipit glīa fundit⁹ mente ſepat. Hic ergo
tanti doctores euidētiſſimis aſſertiōib⁹. moyſes
⁊ paulus in ſanctis ſuis ꝓculdubio teſtant Que
re ⁊ lege. quid vterqꝫ eoꝝ fecerit. Verūtamen int
hec ſcire oꝫ qđ in nouis mentib⁹ virt⁹ ſp obedien
tie iungit dn̄o teſtante q̄ ait Oues mee vocē meā Joh 10
audiūt: ⁊ ego cognoſco eas: ⁊ ſequūtur me Redē
ptori igr̄ ſuo nō obedit: q̄ innocēs nō eſt. Et inno
cens eē nō pōt: qui obedire cōtēnit. Sed neceſſe
eſt vbi ipſa obediētia non ſeruili metu ſi caritatiſ
affectu fiat: nō terrore pene: ſed amore iuſticie.
Nulla q̄ppe innocētia nulla x̄o obediētia ē niſi ī
eis caritas fulgeat. q̄ virtutes ōs trāſcēdit Sepe
eī falſa obediētia ſub tioris ſpē palleat Igr̄ ſi vi
derſ iuuēculū deſidē ad obediēdū: ⁊ velocē ad lo=
q̄ndū: nō dubites eū varijs aī paſſiōib⁹ ꝓferti ſu
ꝑbie peſte laborare. Inobediētia eī ſeq̄t ſupbiā
matrē ſuā. Scptū hēs Eqs īdomit⁹ euadet dur⁹ Eccli 30
filı⁹ reiſſus euadet ꝓceps Sic ſupbia eq̄ īdoīti ī

lib. 3º de dīna pue.

preciptio prona eſt.ita laſciuia adoleſcentis in-
Eccl-32 diſciplinati in pctī ruina ꝓxima eſt. Loquere ꝗ
maioꝛ natu.decet enī te Adoleſcēs loquere vix ī
cauſa tua:cū neceſſe fuerit. Si bis interrogatus
fueris habeat caput reſponſū tuū. In multꝭ eſto
quaſi inſciꝰ:et audi tacēs ſil̄. ꝛ loq̄ in medio ma
gnatū ne preſumas.ꝛ vbi ſūt ſenes nō multū loq̄
ris Ante grandinē preibit choꝛuſcatio.ꝛ anteve
recūdiam preibit gr̄a.ꝛ ꝓ reuerētia accedet gr̄a
bona.Ex his nanqꝫ verbis ſapientie intelligē po
tes quā virtutes ſuperiꝰ poſite minoꝛē etatē ad-
oꝛnent.Pueri enī a puritate dicti ſūt.ꝛ decet vt
regnent in eis ſimplicitas ꝛ innocentia:et puri-
tas hec eſt virginitas. Cū his creſcant ꝛ in his ꝑ
ſeuerēt:vt mereanꝰ ſequi agnum quocūqꝫ ierit.
Adoleſcentes aūt iuxta noīs huius interpretati
onē.per dies ſingulos in bonis opibus creſcētes
verecūdiam diligant:ꝛ taciturnitatē cuſtodiant
ſimulqꝫ in exhibenda obediētia nimis ferueant
Iſtas quippe virtutes in primo cōſtituimꝰ loco:
velut quedā incrementa bonoꝛū operū vbi ꝑ eas
ad caritatē ꝛ huīlitatē ꝛ patientiā q̄ ſecūdā par-
tē obtinent.recto tramite valeant ꝑuenire Caſti
tas igiꝰ quia vterqꝫ ſexꝰ vicio libidinis egrotat:
niſi aliarū virtutū ope fulciatur:facile labiꝰ. Et
proinde nimio ſtudio ſeruanda eſt qꝛ ſemel amiſ
ſa non reparanda eſt.Prima nāqꝫ tela ſunt ocu
loꝝ:ſecūda verboꝛū. In deſiderijs enī eſt oīs oci
oſus:et deſideria occidūt pigrū. Et ideo ſuffra-
Puer 21 gaꝰ ei plurimū verecūdia q̄ cuſtodit oculos:ꝛ ta
citurnitas que retinet linguā:atqꝫ obedientia q̄

mentē occupat:corpuſq₃ fatigat ieiuniis:vigiliſ
⁊ orōnib⁹:⁊ opere manuū. Sed neceſſariā pre oī
bus habet huilitatē:q̄ conſeruet habita vſq₃ ī fi-
nē. Multi enī in ipa ſenectute per ſupbiā in lu-
xuriā ceciderūt. Quapropt timendū eſt ⁊ cauen
dū ne ſubit⁹ calor lōgū ſupet tps. ⁊ impudicos ſe
nes etas laſciua condēnet. Tenēda eſt itaq₃ ſem
per huilitas:cuſtos pudicicie:mr patientie. Si-
ne eā laborat q̄ virtutes ſine huilitate cōgregat
vera aūt patientia niſi per ꝓfundā huilitatē nec
acquirit nec tenet. Hanc vero quiſqs veracit ha
bet. nec beneficio celle nec perfugio ſolitudinis
indiget. Et ſi ei aduerſitatis aliquid acciderit:
non contriſtat. ſed ⁊ adhuc diligenti deū oīa co-
operant in bonū. Iſte timet in ꝓſperis:gaudet ī
aduerſis. Amat et adiuuat ſe perſequētes:quia
eū patiētia ⁊ benignitas comitant velut indiui-
due comites. Si quis igit habet aīam virginalē
⁊ amator ē pudicitie:non dz mediocribus eſſe cō
tent⁹ q̄ cito exoleſcūt. ⁊ exorto caumate areſcunt
ſed perfectas virtutes ſeq̄tur vt lumē habeat ſem
piternū. Qui enī ꝓficere ſtudet ſemp inueīt quo
creſcat. ⁊ per dies ſingulos ſeipo melior fiat. A-
doleſcēs ꝓfice: mācipatus es chriſti ſeruitio. ⁊ ce
piſti magna agere: ⁊ excelſa imitari. cōfortet cor
tuū ⁊ viriliter age Magna tibi dabit glia poſt vi
ctoriā lubricū ſit lz iter p qd incedis tn̄ de dñi au-
xilio cōfidens deſere ima quantū vales. ⁊ ſumma
petere nō deficias neq₃ tepeſcas vbi gradū pfecti
onis poſſis aſcēdere:ad quē nō niſi multis labori-
bus puenit. Euge nr euge vicia tranſcēde:ad ſu

periora tende: vbi deo voce exultatōnis cāticum
graduū cātes. Tibi vero de radice ad cacumē fe
ſtināti liber pater ingreſſus ad illas principaleſ
quattuor virtutes que in adoleſcētibꝰ inchoātur
in iuuenibꝰ augent: in ſenibus ꝑficiunt: qꝛ natu
ra etas multis laboribꝰ exercitata iā nouit ꝑ ex-
periētiā qđ didicit ꝑ ſcientiā. Inde non imerito
prudētiā. iuſtitiā. fortitudinē. ꝛ tēperātiā. in ter
tio ꝯſtituimꝰ gradu: qꝛ per eas maxime īſtituunt
mores ꝛ bñ viuendi magiſteriū docet. Sȝ ex his
prudētia agnitionē veri delectat iuſtitia dilectio
nē dei ꝛ ꝓximi ſeruat fortitudo metū mortis con
tēnit: tēperantia affectionē carnis tēperat. Pri
ma ei intelligit. ſcđa bñ viuit. tertia appetitū co
hibet. quarta modū īponit Tres ille ſuperiores
qđ honeſtū ē operant. Hec aūt quarta decoꝝ agit
illud qđ ex radice honeſtatis ꝓficiscit. Siquidē
prudētia ē agnitio vere fidei ꝛ ſcientia ſcṗturaꝝ
in qua intelligi oportet illud trimodū genus in
telligētie: quoꝝ primū eſt hiſtoricū ſecundū ale
goricū: tertiū ſupior ille intellectꝰ quē dicūt ana
gogen. Iuſtitia vero eſt deū timere. religionē ve
nerari. honorē ferre parētibus. patriā diligere.
cūctis ꝓdeſſe. nocere nulli. fraterne caritatiſ vin-
culū tenere. pericula aliena ſuſcipe. opē ferre mi
ſeris. boni viciſſitudinē repēdere. equitatē in iu
dicijs cōſeruare. fortitudo aūt eſt aīmi magnitu
do. cōceptꝰ bonoꝝ vel diuitiaꝝ hic aduerſis aut
patienter cedit: aut reſiſtit fortiter Nullis illece
bris edomat malis aduerſis nō frāgit. nō eleuat
fecūdis. Inuicta ad labores: fortis ad pericula.

Pecuniā negligit: auaritiā fugit. Cōtra in ius
pericula aīm ꝑparat moleſtī nullis cedit glīe ca
uet appetitū. Sꝫ inter has tēpātia ē nimis pul=
cra virtus. Eſt eni modus vite in omī verbo vel
ope. Hec aūt ſobꝛietatis ꝛ verecūdie comes eſt: q̄
alio noīe vocaꝛ modeſtia. Huīlitatī regulā cuſto
dit: trāquillitatē aī ſeruat. cōtinentiā ꝛ caſtitatē
diligit. fouet decus ꝛ hōeſtatē reſtringit ratione:
appetitū. irā cōpꝛimit. nec rependit cōtumeliā.
His tu plagī celi includere homo dei. His tu ar
mis bellatoꝛ xp̄i accingere ꝓtege. ꝛ oꝛnare. Iſte
currus igneus ꝛ foꝛtē militē geſtabit. cōſumato
curſu. ad celi palatium. vbi aſſiſtas regi tuo. cui
certaſti bonū certamen. fidē ſeruaſti. Bene rege
hāc quadrigā virtutū. ꝛ ſede in ea firmꝰ. vbi iſto
vehiculo vehi altiꝰ et ītroduci valeas tricamera=
tā domū in ſūmo mōtis vertice collocatā. Hāc di
co fidē firmā ſpē incōcuſſam. ꝑfectā caritatē que
oēm ſeruilē foꝛas mittit timoꝛē vbi via mādatoꝝ
dei dilatato coꝛde curriꝛ. Hic aīa iuſti ſedes ſa=
piētie facta. plāo moderatoq; inceſſu poꝛtat deū
ſeſſoꝛē ſuū: huic āt viuere xp̄s ē ꝛ moꝛi lucrū. Uir
diſcretꝰ et ↄtēplatoꝛ trāſit q̄tidie: viſionēq; mira
bilē cernit. Trahiꝛ a deo: ꝛ ardenti deſiderio cur
rit poſt eū Si aūt iſtū montē excelſum hācq; pul
crā domū inhabitaueris: poteris ꝛ tu ſepiſſime
intueri terrā illā pꝛomiſſionis: terrā lacte ꝛ mel
le manantē vbi verus iſrael moꝛatur. ꝛ veritatis
pabulo ineternū paſciꝛ. Sꝫ dicis tu michi. Qua
re fidē in pꝛimo loco nō poſuiſtis q̄ eſt in xp̄iana
aīma fundamētū oīm virtutū: facerem vtiq; ni=

lib. 3º de Doct. xpi.

ſi fides creſceret. Niſi aũt fides creſceret: apoſto
luc. 17. li dño minime dixiſſent. Adauge nobis fidē. Cō
tinua enī operatiōe virtutũ ⁊ aſſidua meditatōe
ſcp̄turarũ ſctãrũ fides erudit̄: ⁊ erudiēdo illumi
nat̄: illuminãdo auget̄: augēdo pficitur: ⁊ perfi-
ciēdo ſtabilitur ita vbi nullo turbīe hereſeos pſe
cutione moueat̄ de loco ſuo. Igit̄ priuſq̄ hō per
fidē cognoſcat creatorē ſuũ: ignorãtia mr̄ oim vi
tiorũ eius poſſidet aīam. Ergo ignorãtia nox eſt
fides vero dies ē. ſicut dies creſcit p horas: ſic hō
auget̄ per illuminationē diuine gr̄e: ⁊ per docu
menta matris eccľie. Primũ itaq̄ ſincera radix
ſancte fidei in terra hũani cordis plãtatur enī in
ſeritur ramuſculis ille bone paruule arbori. i. ti
ps. 110. mor dñi qui dr̄ initiũ ſapiētie. Cũ hic incipit ⁊ cũ
iſto aſcēdit vſq̄ ad plenitudinē luminis. Cumq̄
fides adulta plena fuerit velut quedã magna ar
bor diuerſa in ſe habēs poma: ex quib⁹ reficitur
aīa plena dño: tũc ille timor adheret caſtus ⁊ ſan
ps. 18. ctus fraterne caritati: qui pmanet in ſeculũ ſcľi.
Hec ē enī fides illa que p dilectionē operat̄: vero
homo noua creatura efficiat̄: fides prudētiſſima
et īuictiſſima que inter verba alteratiōis in tpe
pſecutōis: vel in die neceſſitatis ſupari nō poteſt
Quapropt̄ fides firma ⁊ caritas plena fide comi
tes ⁊ inſepabiles ſorores cũcta in ſe genera virtu
tũ cōtinētes virũ perfectũ efficiũt: q̄tũ poſſibile ē
eũ pfecti in hac vita plēa miſerijs ⁊ errorib⁹. Iſte
illō apľi ī veritate dicere pōt. Quis nos ſepabit
Ro. 8. a caritate xp̄i? Tribulatio. an ãguſtia. an pſe. an
fa. an nudi. an picu. an gladi⁹. Certus ſũ enī: q̄r

neqꝫ mors:neqꝫ vita:neqꝫ ãgeli:neqꝫ pncipatus:
neqꝫ ptãtes:neqꝫ virtutes:neqꝫ ĩſtãtia:neqꝫ futu
ra:neqꝫ fortitudo:neqꝫ altitudo:neqꝫ ꝓfũdũ:ne=
qꝫ alia creatura poterit nos ſepare a caritate dei
que ẽ in xp̃o ieſu dño nr̃o. Hec aũt ẽ diſciplĩa bo=
ne vite ⁊ recta ſeries virtutũ. Iſta eſt via regalis
ꝓcedẽtiũ trita pedibꝰ. Ambula in ea: o grex ado
leſcẽtiũ: ⁊ noli declinare ab ea neqꝫ ad dexteram
neqꝫ ad ſiniſtrã. Ille quidẽ ad ſiniſtrã decliãt: q̇
ſe aptis vitijs ĩplicat. Ille vero ad dexterã decli=
nat: q̇ vitia virtutũ ſpẽ latẽtia ſũmope nõ euitat.
¶Per hec enĩ multi decipiũtur: ⁊ ignorant ſe eſſe
deceptos. Itaqꝫ dupliciter rea ẽ aĩa: ſi ⁊ bonũ nõ
facit vnde ſpũaliter viuat ⁊ lateat. Supbus vult
ſe credi cõſtantẽ: ꝓdigus liberalẽ: auarꝰ diligẽ=
tẽ: temerarius fortẽ: inhũanꝰ parcũ: guloſus hu
manũ: ĩpudẽtia cõſtãtie: ſibi nomẽ aſcribit: ꝓca
citas appellationẽ libertatis oſtẽdit. eloq̃ntiam
verboſitas fingit. ⁊ curioſitatis malũ ſub ſtudio
ſpũalis colore deliteſcit. Nã interdũ ſub ꝑtextu
iuſtitie crudelitas agit̃ et putat̃ eſſe virtꝰ: qđ ni
miꝝ eſt vitiũ: ſicut remiſſa ſegnities mãſuetudo
eſſe credit̃: ⁊ qđ agit torpẽs negligẽtia putatur
agere ĩdulgẽtia pietat̃. Item timor ſub ſpẽ obe
diẽtie occultat̃ ⁊ dr̃ virtꝰ huĩlitat̃: qđ tñ vitiũ eſt
timoris. Porro vitiũ inq̇etudĩs: virtutẽ ſe vult
vocari ſolicitudĩs ⁊ ꝑcipitatiõis facilitas feruor
boni ſtudij credit̃ et bñ agẽdi tarditas ꝯſilij mo
ra eſſe videt̃: dũ tamẽ iſta ſit virtꝰ: illa vitiũ. Hec ⁊
ſi hũanitus pñt diſcerni: tñ ſine dono dei q̃tũ mi
chi videt̃: nec virtutes pñt hr̃i vel appeti nec eaꝝ

lib. 3ᵒ. de [illegible]

ſimilitudines q̄ ſūt vitia virtutes imitātia decli-
nari. Sʒ ſciēdū eſt ꝙ quedā virtutes ſunt. Nā a
quib⁹ habētur: vtiqꝫ veraciter hn̄tur. Doctrina.
ieiuniū. caſtitas. ſciā. ⁊ his ſil'a medie virtutes
ſūt: q: ⁊ ad vtilitatē ⁊ perniciē poſſūt hr̄i. Nō pōt
eſſe veritas ſimul cū mēdatio. pudor cū petulan
tia. fides cū perfidia. caſtitas cū luxuria. Aduer
ſus īpetus vitioꝝ: cōtrariis ē virtutib⁹ pugnādū
Cōtra luxuriā adhibeat̄ cordis mūdicia: contra
odiū dilectio. cōtra iracūdiā paciētia. Contra ti
morē fiducie virtus. Contra torporē feruor boni
ſtudij. Opponatur triſticie gaudiū. accidie for-
titu mortuos: ipā pctā que ſūt exercit⁹ pharao
nis. Tu quidē iam egyptū deſeruiſti: pharaonē
fugiſti: ⁊ lotus ſorde tua ſubmerſis currib⁹ cāti-
cū letitie dn̄o cecniſti. Tandē ingreſſus ſolitudi
nē ad mōtē ſynai ꝑueniſti vbi data ſūt tibi ꝑcep
ta vite. ⁊ inſtituta celeſtis diſcipline que corā deo
et ſctis eius pollicit⁹ es obſeruare. Quāuis eni
hec oīa feceris noli tu eſſe ſecurus. Multa hn̄tur
ꝑicula in ipā ꝙ̄ in ſedis heremo. Ibi certe igniti
ſūt ſerpētes qui ꝑcutiūt ⁊ interimūt murmurato
res. Ibi lepra q̄ inficit ⁊ deturpat detractores et
ſuſuratores. Ibi ſeu⁹ gladius q̄ deuorat fabrica
tores ydoli ⁊ cultores illos videlicʒ monachos q̄
ſectātur auaritiā que ē ydoloꝝ ſeruitus. Hāc di-
Col. 3º — cit apl's radicē oīm maloꝝ. Scire tamē debes q:
1 thi 6 — nō niſi illos mōachos tepidiſſimos illō īpugnat
Viciū ⁊ tu caue ne ꝑter victū ⁊ veſtitū aliō aliqd
ſi habeas neqꝫ velis hr̄e. Deteſtare ſupbiā: fuge
ꝯtētionē. Rectores mōaſterij dilige vt parētes:
time vt dn̄os crede eſſe ſalutare qō iniūgūt. Sed

hec cuſtodire nō poteris niſi pri⁹ te ſtultū facias
vt ſis ſapiēs nichil diſcernēs nihil diiudicās ex
his que tibi fuerit īperata ſꝫ cū omī ſimplicitate
ac fide ſꝑ obediētiā exhibeas. Illud tātūmō ſan
ctū illud vtile illud ſapiēs do. auaritie largitas:
ſupbie huilitas. pncipaliū. vij. viciorū regina et
mater ē ſupbia: ꝙ omī deterior tāto in vno iacet
quāto ſe in altū erigit Septē principalia pariūt
de ſe mltavitia. Quod ita ſibimet quadā cogna
tione iūgunt vt ex altero alterū oriat. Supbia ſi
cut ē origo oim criminū: ita ruia cūctarū virtutū
ipa eſt in pctō pria ipa in cōflictu poſtrema. De
ſupbia naſcit arrogātia: q tā in dicti ꝙ in factis
cauēda ē. Ue ei q ſibi magi ꝙ deo placere ſtudet
per cenodoxiā maxie ſubicit ſibi dyabol⁹ mona
chū qr per eā ab huilitati culmie deiicit. Sūma
itaqꝫ virt⁹ mōachi huilitas: ſūmū vitiū ei⁹ ſupbia
eſt ſupbiēdo ꝯtendēdo murmurādo detrahēdo
ſuſurādo negligēdo contēnēdo ꝛ ꝓprias volūta
tes faciēdo īfinitas monachi q nūc ſūt culpas in
currt. Hinc ē ꝙ ex eorū magna mltitudie q ſclm
deſerūt rari valde ieniūtur q mortificatis vitijs
aſcēdere cōtendāt ad ꝑfectionē virtutū. Hi aūt
ſigificāt illa ſexcēta milia armatoꝝ: q d egypto
educti ſūt Duo āt ſolūmō hoies. i. ioſue ꝛ caleph
ex illis oib⁹ terrā ꝓmiſſiōis igreſſi ſūt i deſerto
diūſis gnib⁹ mortiū īterire Per egyptū ītellige
mundū per pharaonē dyabolū qui eſt rex ſupbie
per mare rubrū ablutionē omniū peccatorū: per
egyptios in eo iudicans qd tibi lex dei vel ſenio
ris examē īdixerit. Terreat te illoꝝ exēplū q ad
uerſus moyſen rebellauert qꝝ alios celeſti flāma

cōbuxit: alios aūt viuētes īfernus ſuſcepit. Defi-
ciet me tp̄s ſi velim oīa p oīa pādere. Illud tibi
inculcādū video: qꝛ dū viuim⁹ inter laqueos cur=
rimus. Nuſq̄ tuta pax pꝛoth dolor nuſq̄ tuta re
quies vbiq̄ bella: vndiq̄ hoſtes. pharao eniȝ cū
ſuis egyptijs retinet eūtē. In extrema vero pte
ante ipm hoſtes diri ⁊ foꝛtes qui reſiſtere cupiūt
ne terraȝ pmiſſiōis poſſis ītrare. i. amalec. ſeon.
og. moab. filij āmō: et lacrūclerimontis ſeir. Si
autē terre his ſupatis p multos laboꝛes optimā
ingreſſus fueris terrā videbis qđ in ipſa etiā nō
valebis eē ſecurus. Eni vero remanēt allophili
et alie in ſeruitu tuo reſeruant gētes: in quibus
te deus experiatur vtrū diligas eū ſempq̄ manū
eius reſpicies ne foꝛte cū comederis ⁊ ſaturatus
fueris obliuiſcaris eū Igitr per. vij. gētes que ex
illa terra expulſe ſūt intellige vij. capitalia vitia
quoꝝ duo carnalia ſunt. i. caſtrimagia ⁊ foꝛnica
tio reliqua ſpūalia que in mēbris ſuis taliter di=
ſtingūtur. Gule cōcupiſcētia in qnq̄ modis diui
ditr. Pꝛio ſi aū tēpus cibos qs appetat. Scđo ſi
lautioꝛes eſcas querat. Tertio ſi diligētius q̄ſq̄
cōmunes cibos qs pcuret. Quarto ſi viles eſcas
nimiū quiſq̄ ſumat. Quinto ſi qſq̄ ex deſiderio
quecūq̄ ſumat Foꝛnicatio trimodo genere. Pꝛi
mū dū per volūtatis luxuriā cōmixtio cōpuletur
Alterū dū intētiōe turpiū cogitationū nocturna
quiſq̄ illuſione polluit: tertiū dū ſola atratione
luxus carnis per īmūdiciā pꝛouocat. Eſt ⁊ quar
tū genus iuxta ſcripturā ſcȝ ydolatria ⁊ auaritia
Sed ⁊ oīs īmūda pollutio foꝛnicatio dr. Filangi

tia in gemina diſtinguũtur pena.i.in ꝯcupiſcẽtia
rei augẽde:ꝛ in metu carẽde. Eſt ꝛ tertiũ genus
peſtis hui⁹ qñ monachus ex ipis neceſſarijs ſine
quib⁹ viuere nõ põt plus deſiderat hr̃e ꝙ neceſſe
ſit: aut qñ ea volum⁹ in monaſterijs poſſidere q̃
ſi eſſem⁹ in ſeculo minime hr̃e valerem⁹ Itẽ tria
genera ſũt. Unũ qd̃ ardet ĩtrinſecus: aliud ẽ qd̃
in verbũ ſine opis effectu ꝓrũpit. Tertiũ ẽ qd̃ nõ
illud vt feruẽs ad horã dirigit: ſed p dies et tpa
reſeruat. Ex illo qppe calor ꝛ indignatio ex iſto
naſcit odiũ q̃ oĩa equali ſũt horrore dãnanda:
Triſtitie vitiũ in tres diuidit ptes: quarũ prima
tẽperata ꝛ rationabilis de delictorũ penitudĩe ve
niã. Altera pturbata ꝛ irrationabilis de anxieta
te metus ſeu de deſpatiõe pctõrũ exoriens. tertia
de iracũdia vel de illato dãno ac deſiderio perpe
dito ꝓcedẽs. Accidie genera ſũt duo. Unũ quod
ad opus dei pigritari monachũ ac dormitari cõ=
pellit ad qd̃ vagari huc illucq3 facit. ac fugere co
hortat de fratrũ cũ quib⁹ viuit ſocietate. Hec.ſ.
ſex vicia quadã inter ſe cognatõe cõiũcta ſũt. ita
vt prioris exuberantia ſequẽtis efficiat exordiu3
ex primo eni ſecũdũ. ex ſecũdo tertiũ. ſic ꝛ cetera
Et iõ ecõtra ſibi mõ atq3 eadẽ rõne pugnandũ ẽ.
qr deuicto ad facili⁹ deuĩcit. ꝛ iſta vicia licet inui
cẽ ſibi ſint conexa ea qua dixim⁹ rõne ſpũali⁹ tñ ĩ
quattuor copulas diuidenda ſũt. caſtrimagie for
nicatio. auaritie ira. triſtitie accidia. peculiari cõ
ſortie federant. Sȝ his ſupatis maior tibi reſtat
pugna et tãto grauior quãto iſta ampli⁹ fuerint
deuicta. arripiẽdũ nãq3 tibi eſt totis virib⁹ iuge

certamen ꝯ crudeliſſimã ⁊ triformẽ beſtiã. i. ſup
biã: inanẽ gloriã: inuidiã. Cernis in vno corpore
tria capita: ⁊ in ipis capitibꝰ dentes ferreos cõ-
minuẽtes oia. O q̄ mltos viros hec inaniſſima
beſtia momordit. ⁊ deiecit atqꝫ ſub pedibus ſuis
cõculcauit. Circũda itaqꝫ tibi fortẽ armaturã. vt
poſſis ſtare cõtra tãtam nequitiã. Indue te lori-
ca caritatis: accinge te gladio ſpei qḋ ẽ verbum
Eph. 6. dei ſume ſcutũ fidei. pone galeam ſalutis ⁊ ſpei ĩ
capite tuo. ſint pedes tui calceati in p̄parationẽ
euãgelij pacis vt nullus ĩ te pateat locus iſidijs
potẽtis aduerſarij. Caput ſupbie ſicut caput vi
pere. furor eiꝰ vt furor draconis. ⁊ flatus eiꝰ leti
fer vt iſanabilis flatꝰ reguli. Iſtud .n. preſtãtiꝰ
ceteris tres venenatas ex vipereo ore ad feriẽdũ
educit linguas. Pria eos ꝑcutit q̄ ꝑ trãſgreſſio
nis culpã cõptẽtui habẽt diuina precepta. Secũ
da illos q̄ ex cõuerſatõne mandatorũ attollũtur
in elatione virtutũ. Tertia eos q̄ per contumaci-
am mẽtis ſubdi dedignantur maiorũ imperijs.
Quidã ãt ꝓ carnalibꝰ q̄dã ꝓ ſpiritualibꝰ ſupbi
ũt. ⁊ ẽ vna ſupbia ſub diuerſo colore. Cenodoxie
alterũ caput mltiforme ꝓdigiũ ⁊ mltiplex malũ
diras voces ⁊ rugitꝰ terribiles ex turgidis faucibꝰ
q̄driptito modo eflat. Nã ſũt q̄ hñt dõa ⁊ donan
tẽ ignorãt. Et ſũt q̄ dicũt ꝓ ſuis p̄cedẽtibꝰ meri-
tis dõa accepiſſe nõ ꝓ grã largiẽtis. Itẽ ſũt q̄dã
q̄ q̄ nõ hñt hr̃e ſe ꝑ tũorẽ exiſtimãt Sũt ⁊ alij qui
cõtẽpnẽdo ceteros putãt ſe hr̃e aliq̄d ſingulariꝰ
ſed iſta elatõ ceterĩ ꝑnicior ẽ ḋ ſinglaritate iactã
tie veniens. Hec ãt dira lues. Quis ſe ad alta eri-

gat ⁊ ipleat clamoribꝰ auras. nõ tñ ei iuſta ꝙ hʒ extollẽtiã ẽ vis ⁊ potẽtia. Jp̃a quoqȝ inuidia du-plices ex ſe euomit flãmas. Hec aũt caput ſcium mõ illũ vrit q̃ meliori iuidet i id ꝙ ip̃e ꝙ nõ ẽ mõ illũ afficit q̃ quẽlibȝ ⁊ cõſimilẽ dolet ſibi eſſe eq̃lẽ Ut hec tria diſcernere valeas. iſta do tibi indicia Supbia eni rubet. Cenodoxia albet Jnuidia pa-let furor igneus i ſupbis. ex idignatiõe. cãdor i hypocritis ex ſimulatõne. pallor i inuidis ex ni-mio dolore. His ita digeſtis rectiꝰ. vij. crimialia vitia: qm̃ octo dinumerant̃ vt michi videt̃: q2 ſic̃ princeps. vij. viciorꝫ diabolꝰ nos eorꝫ ſubdit ptã-tibus. Jta xp̃s dñs nr̃ ſpũ ſeptiformis gratie ple-nus a dñatu eorꝫ eruit. ⁊ ſibi ſubditos facit. ſʒ ſcir̃-te opʒ q2 iſta vicia diuerſos ortus ⁊ diſſim̃es eſſen-tias hñt. Gula eni et fornicatio q2 nõ niſi ꝑ corpꝰ expleri poſſunt: carnalia ſũt. ⁊ iõ carnali indigẽt afflictione ſilr̃qȝ remotioribꝰ locis vt velociꝰ curari queant. Auaricia ⁊ ira lʒ nõ ſint vniꝰ nature. nã prior extra naturã eſt. ſequẽs aũt originale vide-tur: q2 hõ iraſcibile aial eſt. ſimili tñ oriũtur mo-do. Siquidẽ cõmotionis cauſas extrinſecus con-cipiunt. Triſtitia ⁊ accidia nulla extrinſecꝰ gra-uari ſolent. Superbia cenodoxia atqȝ inuidia ſi-ne corporali miniſterio cõſumant̃. Ad hec curã-da que ſpecialia dicũtur multũ proſunt hũana cõ-ſortia maxie ſi inter bonos prudenteſqȝ viros vi-uas. q̃ illa ſꝑ redarguũt. Sed int̃ hec ſciendũ eſt q2 in q̃buſdã vẽtris ingluuies. in q̃buſdã fornica-tio p̃ncipalẽ obtiet locũ: i aliȷs ſupbia: aliȷs ceno-doxia arcẽ tenẽt. i q̃buſdã ira. i q̃buſdã auaritia

ſeu triſtitia aut aliq̄d aliud eoꝝ ſibi tyrãnidē vē
dicāt ⁊ ideo oportet. Unūquēq; nr̄m ſcd̄m quali
tatē belli quo p̄ncipaliter īfeſtat̄ pugnā arripere:
ita vt aliū neceſſe ſit aduerſus vitiū q̄ tertiuȝ po=
nitur exercere primū conflictū. aliū ꝯ quartū ſeu
quintū. ⁊ ita ꝓut vicia in nobis tenent principa=
tum ſed qđ impugnationis exigit mod⁹. nos q̄ȝ
oportet ordinē inſtituere preliorū. ⁊ ſic contra il=
lud vnū fortiter pugnamus. vt alia a quib⁹ min⁹
impugnamus non negligamus atq; ita totis vi
ribus laboremus. Et non de noſtris laborib⁹: ſȝ
de dei auxilio confidam⁹. Hoc enī mō ad purita
tē cordis ⁊ ad plenitudinē virtutū valebim⁹ xp̄o
adiuuante peruenire. Illud etiā te nō minus ſci
re volo q̄ varie ſunt in hoībus conſperſiōes. Un̄
alia vicia tranq̄llis ⁊ lenis moribus: et alia duris
⁊ aſperis vicina ſunt. Sepe aūt qđ illis placet il
lis diſplicet. Diabolus q̄n decipere quēq̄ querit
prius naturā vniuſcuiuſq; intēdit. ⁊ inde ſe appli
cat vnde hoīem aptuȝ ad pctm̄ inſpexerit. Ex ea
quippe parte hoīem diabolus tēptat: qua eū per
excreſcentē humorē facile ad vicia incliari cōſpi
cit. vt ſcd̄m humoris cōſperſionē adhibeat tēpta
tionē. Nullus ḡ culpā n̄ exiſtimet q̄m ex cōſpſio
ne ꝓpria ſuſtinet. ſed quantū valet ꝯ id qđ tole=
rat pugnet. Nō ſi conſperſioni cedit: temptatiōi
vel vicio nequaq̄ reſiſtit. Igit̄ conſtantes ⁊ duri
mores ſemꝑ ꝯ ſuperbiā: iram: ⁊ crudelitatē pari
ter repugnent. Jocūdi aūt ⁊ lenes contra inanē
gliam. ypocriſim ⁊ falſam pietatē p̄cipue certa
rē nō ceſſent. Iſtud nāq; hoīm gen⁹ laudis amo

re faciliꝰ capiť. Nemini vult diſplicere oēs equa
nimiter portare videtur: decipiūt ⁊ decipiūtur: ⁊
quāto hoībus placēt tantū deo odibiles. ſcp̄tum
eſt aſtuti ⁊ ſimulatores ꝓuocāt irā dei. Boni enī
viri timētes deū id ipm qd eſſe meruere iudei re
fugiūt. Sane laus hūana bonos cruciat malos
letificat. Dupliciter aūt dānantur ypocrite ſiue
pro occulta īiquitate ſiue pro apta ſimulatōne.
Non ſꝑ iacēt ypocrite: oīe ſincerū ꝑmanet. Nā
que ſimulata ſūt diuturna eſſe nō poſſunt. ypo-
crite foris cādidi intro ſordidi: amator vane glo
rie vnde poſſit laudari agere nō quieſcit. Non-
nulli falſa opinione arrogātie ſe ꝑfectos eſſe exi
ſtimāt dū nō ſunt qui obortis tēptationibꝰ īnote
ſcūt: tanto quis ſit veritati vicinior ꝙto ſe lōgius
eſſe ab ea fuerit arbitratꝰ. Eſt hūilitas formidi-
nis ⁊ ignorātie que nō eſt laude digna. ypocrita
verba ſctōꝝ habet vitā non habet: cui ſꝑ iactātia
oculos quibꝰ deus videri pōt claudit: ſuꝑbis et
libidinoſis plus dñatur dyabolus. Tranſacta li
bido ſꝑ ſui relinqt penitudinē: nunꝙ ſatiať ⁊ ex
tinctare accēdiť. Ve illi qui tūc habuit terminū
luxurie qñ vite quō vinū ꝯtra ꝑtātē facit: ⁊ poſtꝙ
ſurrexit neqꝫ pes neqꝫ mēs ſuū officiū tenēt. ⁊ oīs
eiꝰ hilaratio vertiť in ruinā: vir ſuꝑbꝰ nec decora
biť nec volūtatē ſuā ꝑducet ad finē: ſꝑ enī cōſcia
ſerui dei hūilis debet eē et triſtꝭ ſcʒ vt ꝑ hūilitatē
nō ſuꝑbiat: ⁊ ꝑ vtilē merorē cor ad laſciuia nō diſ
ſoluat dei ſeruū ſine ītermiſſione legere et orare
oportet ⁊ oꝑari: ne forte mētē ocio deditā vicia ſi
bi ꝑoccupēt. Mēs deo dicata: ſic caueat minora

lib. 3. de diuina memor

vicia vt maiora:q2 a mīmis incipiūt q̇ in maxīa
proruūt. Satꝭ delicate ſe palpat q̇ vult ſine labo
re magno ſtudioq꜡ cōtinuo vel vitia ſupare. Vir
tutes acq̇rere: aīa sūt mole carnis p̄ſſa ſicut diffi
cile ad virtutes ſurgit: ita facile in vitia cadit: q2
iſta in vno ſūt: ille vero in ſūma arce cōſiſtūt. De
niq꜡ nōnulli q2 nō ꝓ dei amore ſcl'o renūciant: la
borare nō curāt. Utinā ꝙ mūdū relinq̇m⁹: volū
tas ſit nō neceſſitas. Qui ei nō rigida intētōe mo
nachi profeſſorē ſectātur ꝙto ſupni aōris ꝓpoſi
tū diſſolute appetūt tanto ꝓcliui⁹ ad mūdi amo
rē denuo reducūt. Ex quib⁹ alij requiē corpis. a=
lij hōrē req̇rūt. Sed q̇ ad hec cōuerſatiōez ſctita
tis p̄tendit: vt alijs qn̄z preeſſe deſideret: iſte nō
diſcipul⁹ xp̄i. ſed prauitatꝭ ſectator exiſtit. ferre
ei crucē ⁊ nō mori ypocritarū eſt. Ille aūt q̇ ſe pro
deo duricie tradit mōachoꝝ: aſſidu⁹ dꝫ eē in orōi
bus. lacrīas ſuas deo nō hoībus offerre. ieiunia ī
aurige modū ꝓ laſſitudīe ⁊ virib⁹ corpis tēpare.
Quapropt̄ nō pigeat te bone fr̄. ꝙtū potes acti=
bus ſctis inſiſtere. vt laborꝭ tui fruct⁹ ꝙtū poſſis
recipe. Hic ſolū attēde ꝙ monach⁹ fact⁹ es ⁊ ideo
ea age q̄ mōachi ſūt. Int̄ eos cū q̇b⁹ viuis ſectar̄
meliores. In oī gradu ⁊ ordīe optimis pmixta ſē
peſſima. Aīoſos ſenes ⁊ ptinaces q̇s vides ī his
abūdare picl'oſis tpib⁹ noli imitari. Mores vitā
q꜡ eoꝝ fuge ne tibi ſint ī laqueū ⁊ ruinā. O ꙗ mlt
tos ſenes ⁊ iudices iſrl' turpit̄ vitā ſuā negligen=
tes rex babilonis ī t̄ra captiuitatꝭ ⁊ cōfuſiōis poſ
ſidi. ⁊ ꙗ mlti iuuenes ſpū feruētes dn̄o ſeruiētes
vim faciūt celo: totiſq꜡ virib⁹ ſibi diripiunt illud

vtinā taliū ꝓconia ſuſtenū. nr̄i imitarēt ſenes: vt
annoſa redderet ſenectus ꝙ tenera ferūt ſponte
adoleſcētia. Si tu vis ꝓficere non reſpicias quid
mali faciāt alij. ſed qđ bōi ipe facere debeas. Nō
ne cernis negociatores ⁊ milites multa ſuſtinere
pericula: vt ad incertos honores ⁊ pituras diui-
tias ꝑueniāt. Iſti quippe ſeruāt cū aīe diſcrimine.
q̄ cū ꝑlib⁹ tribulatōib⁹ inuenerūt. Quid tibi dic
rogo faciendū ē: q̄ vendit oib⁹ ꝑcioſam q̄ris mar
garitā ⁊ emptū habes agrū: vbi theſaurus latet
qm̄ fur auferre nō pōt. Neceſſe eſt tibi ōs inſidi-
as ꝑcauere ſollicite: ne ſi ruinā paſſus fueris pro
glīa habeas ignominiā Quāuis ſis ī tuto: noli
eſſe ſecurus. Freq̄nter in media trāquillitate vi
ciorū furtib⁹ incauti ⁊ deſides obruūtur. Quāta
proh dolor aīmātia nutrit huius ſeculi deſertū
que negligētes monachos duris morſib⁹ depa-
ſcūt: ⁊ qm̄ te credo poſſe plus ꝓficere orōe ꝙ iſta
nr̄a exoratōe addā in formulā orādi vt legēdo ⁊
orādo eſuriēti aīme duplicē tribuas refectōnē ⁊
qđ deſideras apud deū facilius valeas obtinere
Nimio eni coactus deſiderio ꝙ de ſalute tua ha
beo iſtud ſupra vires meas aſſumpſi negotiū vt
vinculis verboꝝ meorū ad īſtructionē tuā patrū
ſentētias colligarē. Hec tu meditare: hec in ta-
bulis cordis tui ſcribe ⁊ vt ſcias ꝑ quā viā incede
re debeas ⁊ vt ꝑficere poſſis opere qđ diſcis: cla-
ma ad deū ſine nichil boni agit̄. Clama precor
clamore magno in toto corde tuo ⁊ flebilis ſim-
plexq; tu ora hoc modo. Deo gratias.

lib. 4°. de honestate vite

❡ Incipit Speculum Beati Bernardi abbatis de honeſtate vite.

p

Etis a me fili ⁊ fr̄ qđ nūq̄ ⁊ nuſq̄ aliquē a ſuo ꝓuiſore audiui petiſſe. Veruntñ qꝛ īſtater tua deuotio expoſcit cui ineſt rationabiliter petēti aliq̄d negare non poſſū. Formulā honeſte vite tibi breui ſcribo ſermone quā in xp̄i amore ſi ardeſcēs perſeuerāter ſuauerꝭ ꝓculdubio vitā cōſequerꝭ etnā. Ut igiť ab interiori incipiēs ad exteriorē hoīem ſermo ꝓcedat. Circa tui cordis puritatē te indeſinēter ſtudere oportet quo totiꝰ puritatꝭ amator deus tanq̄ in ꝓpria ſede ſedere digneť ibi ſedem ſibi tanq̄ in celo collocare. Juxta illud. Celū michi

Esa. 66.

ſedes ⁊ terra ſcabellū pedū meoꝝ. Et iterū. Aia iuſti ſedes ē ſapiētie. Neceſſe ē ergo ꝙ circa cogitationes tuas intēdas ⁊ inſiſtas vt videlicꝫ corā deo cogitare ſeu meditari pertimeſcas qđ in preſentia hoīs merito dicere vel cogitare erubeſceres. Sciēs nimirū ꝙ ſicut per verba vel facta innoteſcimꝰ homini: ſic ꝑ cogitatiōes incircūſcp̄to ſpiritui: qꝛ que dicta hoībus ſūt deo cogitatōes.

ps. 93

Dn̄s eni nouit cogitationes hoīm qm̄ vane ſunt ⁊ ſicut ei nulla īuiſibilis ē creatura ſic nihil oīno cogitari pōt qđ eū lateat vnde apl̄s. viuus ē eni ſermo dei ⁊ efficax et penetrabilior omni gladio

hebr. 5

ancipiti ꝑtingēs vſq ad diuiſionē aīe ⁊ ſpūs cōpagum ⁊ medularū ⁊ diſcretor cogitationū ⁊ intentionum cordis.

❡ De contemplatione dei.

SIt ergo tibi xp̄s in corde ⁊ nūq̄ ymago cru

elixi ab animo tuo recedat. Hic tibi ſit cibus et
potus dulcedo tua et refectio tua conſolatio tua
mel tuum ⁊ deſideriū. Tua meditatio tua oratio
vita tua ratio tua ⁊ reſurrectio tua. Semꝑ cogi-
ta illū aut poſitū ī ꝑſepio: aut pānis īuolutū: aut
in tēplo aparētibꝰ preſentatū aut in tēplo audiē
tē doctores īterrogantē qui docet oēm ſcientiā ⁊
poſtea parētibꝰ ſubditū cui de iure ſubditur oīs
creatura: aut etiā turbas docētē vel ſolū in mōte
orātē: aut eſuriētē in deſerto panē vite ⁊ fontē ſa cāti. 2
piē qui paſcitur inter lilia ⁊ implet om̄e aīal be- ps. 144
nedictione: aut fatigatū ī itiere, ꝓlixius orantē ⁊
oībus omīa ſufficiēter adminiſtrantē ab angelo
etiā ip̄m qui eſt dulcedo ⁊ cōſolatio angeloꝝ con
ſolationē recipientē: aut ad colūpnā ſubſtētatio
nē mūdi ⁊ totius mūdi colūpnā ligatū ⁊ flagella
tum. Et ip̄m qui eſt glīa angeloꝝ ſpretū ⁊ illuſū
ſputis illitum palma in facie ꝑcuſſum: ſpinea co
rona coronatū opprobriis ſaturatuȝ. Ad vltimū
cū iniquis deputatū ⁊ pro te in cruce pendētem ⁊
orātē. Sic erit igit̄ faſciculus mirre dilectꝰ tuꝰ cāti. 1
inter vbera tua cōmorabit̄. Et ſic de oībus anxie
tatibus dñi tui ⁊ amaritudinibꝰ quaſi quēdā fa-
ſciculū concepti doloris colligas vnde etiā ama
ruȝ poculū ⁊ dulces (vt ita dixerim) lacrimas cō
ficias. Si vero aliquādo ardētiſſimo xp̄i amore
ſuccenſus volueris cū apoſtolo cognoſcere ⁊ que 2 cor. 5
ſurſū ſunt ſapere altiꝰ. Leuabis parūper oculos
mētis ad victoriā reſurgētis ⁊ ad maieſtatē in glīa
patris ſedentis ⁊ regnātis: nec tamen ibi facies
morā longā: ne forte ſi diutius maieſtatis fue-

ris ſcrutator opprimaris a gloria.

De ſuperbia deteſtanda.

SAne ante oīa moueris te oēm elationē cor=
dis iactantiā atq; arrogantiā quaſi quaſdā
peſtes ⁊ venenata aīalia ⁊ quoddā venenū aīarū
oīno fugere debere. Sciens ꝓculdubio q̄ imun
dus corā deo eſt oīs q̄ exaltat cor ſuū Itē neminē
ſpernas: nulli noceas: nulli detrahas: ⁊ in chriſti
noīe oībus ꝓdeſſe coneris. Itē inferiorē ceteris
atq; viliorem te nō ſolū credas ex intimo cordis
affectu: verū etiā nō dicas ꝓficiſſe te: nec aliq̄d te
exiſtimes Iuxta illud apl'i. Qui ſe exiſtimat ali
quid eſſe cū nihil ſit ipe ſe ſeducit. Ad hec ſit in
ceſſus tuus maturitate plenꝰ grauis ⁊ hōeſtus: ⁊
videlȝ nō fractis greſſibꝰ amb'les aut nō ſcap'las
dextrorſū vel ſiniſtrorſū vergēdo ſeu vertendo n̄
eē erecta ceruice nō ꝓminēte pectore ſeu incliāto
ſup humerū capite q̄ oīa leuitatē redolēt aut ela
tionē oſtendūt aut ypocriſim ſapiūt. Incedens
ſtans ſedēs habeto te deorſū reuoluēs i aīo tuo:
q; puluis es ⁊ in puluerē reuerteris: ⁊ cor ſurſum
verſum nulla curioſitate aliquē aſpicias aut re=
ſpicias. Triſtitiam animi ⁊ maxime in cōuentu
oſtendere te decet: quandam tamē hylaritatē p̄=
mittes in facie. Priuatim aūt nunq̄ vultus tuꝰ
in diuerſa mutetur. ſi coram aliquo alicuius rei
cauſa vt aſſolet aliquando fueris compulſus in
riſum nō ſit excuſſus cū cacherino. Tuis etiā cu=
ris interpone gaudia: nūq̄ ſis ocioſus: quin aut
legas aut aliquid de ſacris ſcripturis: vel q̄d cer

te melius eſt rumines pſalmos operando. Nihi lominus inceſſanter qđ tibi fuerit iniunctū vt nū ꝙ diabolus te exoccupatum inueniat. multa enī mala docuit ocioſitas. Illas vero ſcripturas libē tius legas precipue que tuā deuotionē magis inflāmauerint ꝙ que alliciūt intellectū. Intellige q̄ dico dabit tibi dñs intellectū ſi in ſenſu cogitaueris circūſpectionē dei Et cū oraueris nō imple as aures audiētiū ſingultibus ſuſpirijs. ſed intēde dñm deū tuū in cubili cordis. proderit tamē ad cōpūctionē hadendā ſi ita ſemotus fueris vł puras manus eleuando. ſi etiā tuipſius vocem audire potueris nōnūꝙ ad ſubleuandā intētōeꝫ in celum īſpicias: vt ibi ſit cor tuū vbi chriſtus ē in dextera dei ſedens. Ab oratōne reuertaris ad lectionē. et iterū ſi lectio in te faſtidiū ſubmouerit ad orationē ꝓuocet. Cōſortia iuuenū maxīe q̄ imbarbes ſūt quantū cōuenienter potes deuita. Sicut ad crucē ſic ad cibū accedas. nnūꝙ alicui oculos in faciē defigas nunꝙ voluptate: ſꝫ neceſſitate paſcaris. ⁊ fames non ſapor ꝓuocet appetitum. ſingularitatē fuge. cōitate eſto contentus. ſciens qꝛ caro paſcenda eſt ⁊ extinguenda ſunt vicia. ſed quando tibi aliquid ſuper apponit̃ tanꝙ diuinitus procuratū illud accipe. hoc tamen ī animo ⁊ ſemper in voluntate tua ſit magis alteri apponere ꝙ retinere. Pone prudentie tue modum ne tibi ſapiens videaris ſemper ⁊ vbiqꝫ atqꝫ in omibus operibus tuis time: ne forte excedas in aliquo. Hic beatus iob ait. Verebar omnia opera mea ſciens ꝙ parcis delinquenti.

Cū aūt ad ſtratū laſſus deueneri te honeſtiſſime
iacēdo cōponas. nec ſupinꝰ iaceas nec genua le=
uando calcaneos iūgas ad tibias ꝙ ſi luxurie te
pōpa cōcuſſerit recordare dilectū tuū poſitū ſup
lectū doloris ⁊ vniuerſū ſtratū eiꝰ verſū in īfirmi
tate. Hec dices in corde tuo deus meꝰ pendet ī pa
tibulo ⁊ ego voluptati operā dabo. ſicqꝫ īuocato
ex toto corde noīe ſaluatoris gemēdo ⁊ ſepe ge=
minādo hoc nomē ſalutis ceſſabit quaſſatio. ru=
mīa in te pſalmos dōec ſōnus occupet vt in ſōno
ſomnies te pſalmos dicere. Cū ſurrexeris ad vi=
gilias lauda creatorē tuū ex oībus viribus tuis ⁊
ad laudē creatoris ⁊ redēptoris tui exalta in alti
tudīe vocē tuā. Poſtremo puriſſimū xp̄i habeto
amorē nil preter xp̄m aut qđ eſt preter ip̄m: aut
qđ eſt ꝓpter ip̄m nō eſtīare memēto. Prolixius
ꝙ̄ putaui deſcripſi tibi qđ ip̄e agere nequeo ī te
adimplere me reputans ⁊ optās qđ mihi deeſſe
cognoſco: qꝛ ꝑfectus tuꝰ gaudiū eſt michi ⁊ coro
na mea in dn̄o deo meo. Si qñ aſſiſtis tedio iuxta
lapidē quo lauant᷑ corpa mortuoꝝ te cōpone me
ditando ⁊ diligenter cogita quō tractant᷑ vſu ſe=
peliendi nūc in tergū: nūc in faciē verſant᷑. quō
nutet caput: cadant brachia: rigēt crura: iacēt ti
bie: quō induant᷑: cōſuant᷑: deferāt᷑ humādi: quō
cōponant᷑ in tumulo: quō puluere cōtegant᷑. quō
vorent᷑ a℣mibꝰ quaſi putrefactio. Sūmaqꝫ tibi
ſit philoſophia. meditatio mortis aſſidua. hanc
vbicūqꝫ fueris aut perrexeris tecū porta ⁊ ineter
nū nō peribis.

¶ Explicit ſpeculū Ber. abb. de honeſtate vite.

¶ Incipiũt octo pũcta: mediãtib⁹ quib⁹ ꝑueniꝶ ad ꝑfectionẽ vite ſpũalis. eiuſdem.

h Ec octo ſi bene excolueris oĩm virtutũ ꝑfectionẽ ⁊ cõſũmationẽ per gratiã dei conſequeris. ¶ Primũ vt pure ⁊ itegra pctã tua ſepi⁹ cõfitearis cũ magno dolore ⁊ ꝓpoſito non plus faciendi. ¶ Secũdũ vt nõ frangaris aduerſitate vel tẽptatione: ſed ſta in iuſticia: timore: ⁊ prepara aĩam tuã ad tẽptatõeꝫ Nõ enĩ eſt locus vel religio qui vel q̃ ꝑmittit hoĩeꝫ ſine pugna militare ⁊ viuere. Nam tota vita hoĩs militia eſt ſup terrã oẽs etiã qui pie viuere volũt in chriſto perſecntionẽ patienꝶ. ꝑmittit enĩ teſte btõ grego. dñs electos ſuos lacerari detractõib⁹ vt in huĩlitate conſeruenꝶ. ¶ Tertiũ vt nõ miſceas te hoĩb⁹ nec interiorib⁹ nec exteriorib⁹ inq̃tũ potes bono modo. Sꝫ tene ſolitariũ ſponſo tuo chriſto ⁊ fuge rumores ſeculi ⁊ vana. ac ſecularia colloq̃a q̃ mentẽ diſtrahũt ⁊ inquietã reddũt ⁊ in pace eẽ non ꝑmittunt. ¶ Quartũ oĩ tpe debere puritati cordis ſtudere. vt cõtinue vcꝫ velut clauſis ſenſibus carnalib⁹ in temetipm̃ conuertaris: ⁊ cordis oſtia a formis ſenſibiliũ ⁊ imaginib⁹ terrenorũ quantũ poſſibile eſt habeas diligenꝶ ſerata Puritas nanq̧ cordis inter omĩa exercitia ſpũalia eſt quodãmõ tanq̃ finalis intentio ac laborũ oĩm retributio q̃ in hac vita miles xp̃i emeritus recipere conſueuit ſibi vẽdicat ꝑncipatum Affectũ tuum cũ omni diligentia ab his oĩbus q̃

libertatem ipſius impedire poſſent ꝛ ab omni re poſſibilitatē habente alligandi ꝛ tenēdi ipm̄ affectū ad inherendū. Juxta illud legis moſayce: maneat vnuſquiſqꝫ apud ſemetipm̄. null⁹ egrediatur oſtiū dom⁹ ſue die ſabbati ꝛ ſabbatizabit populus In ſemetipo nanqꝫ eſſe eſt diſperſiōes cordis ſui ꝛ affectiōes ad vnū verū ꝛ ſimpliciſſimum bonoꝝ recolligere: ꝛ collectas hr̄e. Sabbatizare vero eſt cor ab affectione carnali ipſum inficiēte ꝛ a curis mūdanis ipm̄ diſtrahente abſolutū eē: et in pace cordis ſui tanq̄ in portu ſilētij in amore ꝛ fruitione cōditoris ſuauiter quieſcere. Sup omīa aūt alia tibi ſemꝑ ſit principalis conat⁹ vt aīmū tuū ſemꝑ ſurſum in contēplatione diuinorū eleuatū habeas vt diuinis rebus ac deo mens iugiter trāſferatur. Quicq̄d aūt ab hijs diuerſū eſt q̄uis magis videat̄ ſicut corporis caſtigatio ieiuniū vel vigilie ꝛ ſimilia virtutis exercitia q̄ſi ſecūdaria ꝛ inferiora iudicāda ſunt tantū expedientia q̄tū ad cordis proficiūt puritatem. Inde eſt q̄ꝺ pauciſſimi iam ad verā perfectōnē perueniūt q2 in medijs non multū proficuis tēpus ꝛ vires expendūt debita remedia negligūt ꝛ poſtponūt: tu aūt tranſmitte cum ad finē intentū peruenire deſideras debes ſine opere ad perpetuā cordis puritatē ꝛ mentis trāquillitatē anhelare atqꝫ cor ſurſum iugiter ad dn̄m habere verū tamē eſt q̄ nullus mortaliū poteſt huic contēplationi iugiter inherere: ſꝫ ideo dictū eſt vt ſcias vbi mētis intētionē debeas habere fixam ꝛ ad quā deſtinationē ſēꝑ anime tue reuoces intuitū: quā poterit

obtinere mens gaudet ea qua diſtractā ſe doleat
atq; ſuſpiret quotienſcūq; ab illo intuitu ſe dep̄=
hēderit ſeparatā queruloſa voce michi obuiare
volueris dicēs te diu in eodem ſtatu manere nō
poſſe. noſcere debes ꝙ diuina virt⁹ pl⁹ poteſt fa
cere ꝙ̄ homo poſſit cogitare: ⁊ ꝙ frequētia act⁹
ſimilē ſibi habitū generare cōſueuit. Vñ ſepius
cōtingit ꝙ illud ad quod fortaſſis hō ſe in p̄nci=
pio aſtrinxit cū quadā violētia ⁊ difficultate po=
ſtea faciliter opabit ⁊ tādē cū magna delectatōe
dūmodo a ceptis non deſiſtat. Audi fili mi diſci
plinā p̄ris tui. Attēde diligēter illa verba mea ⁊
ea in corde tuo quaſi in libro ſcribe. Noli emu=
lari multitudinem eorum qui iam retro cōuerſi
ſunt poſt deſideria cordis ſui. In quib⁹ deuotio
tepuit caritas refriguit ⁊ deficit humilitas: obe=
dientia etiam proſtrata eſt. qui placere homini=
bus cupiunt honores querunt vētri ſeruiūt. qui
ſupra modū diligunt munera ſequūtur retribu=
tiones. qui in hoc mūdo ip̄m qđ querūt pro mer
cede operis ſui recipiunt: ⁊ in futuro vacui rema
nebunt. Sed illos egregios flores ſanctiſſimos
patres qui incōprobabili flagrabāt ſtudio ſācti=
tatis actēde et eorū feſtines propoſitū ſimili ſtu
dio ⁊ cōuerſatione ſuſcipere queadmodū tibi iā
propoſitum eſt. Siue igitur ꝯmedas ſiue bibas
ſiue aliquid aliud facias ſemper hec vox pij pa=
tris reſonet in auribus tuis admonētis ⁊ dicētis
Fili mi ad cor tuū reddas ab oībus ꝗtū poſſibi
le eſt teip̄z abſtrahēdo mēt' oculū ſp̄ in puritate
et trāqllitate cuſtodias Intellectū a formis rez

infimarũ reſeruãdo volũtatis affectũ a curis ter=
renoꝝ penit⁹ abſoluas ſũmo bono amore feruido
ſp inherẽdo meõriã q₃ iugit ſurſũ eleuatã hẽas
p cõtẽplationẽ diuinoꝝ ad ſupna tendẽdo. ita vt
tota aĩa tua cũ oĩbus potẽtijs ſuis ⁊ virib⁹ ĩ deuz
collecta vnus fiat ſpũs cũ eo in quo ſũma pfectio
vite cognoſcit conſiſtere. Hec igitur breuis ꝓ vite
tuo formula tibi ſit tradita in qua ſũmarũ ſũma
totius pfectõis conſiſtit. in qua ſi diligẽt ſtudue
ris ⁊ fidelit affectũ mancipare voluerĩ beat⁹ eris
⁊ quodãmõ eternã felicitatẽ in hoc fragili corpe
inchoabis. Hec eſt fili ſalutis via quã tu⁹ arſeni⁹
ab angelo edoctus ſeruauit ⁊ ſeruari ſuis diſci=
pulis mãdauit. Fuge tace quieſce hec inquiens:
ſunt principia ſalutis hec eterna ſapiẽtia ad di=
ſcipulũ. Itẽ ſtatĩ ſubinfert fons ⁊ origo oĩm bo=
norũ hoĩ ſpũali ẽ in cella ſua iugit cõmorari.
¶ Quintũ vt nõ contriſteris vel leteris aut ſolli
citeris ꝓ amicis ⁊ cognatis tuis ſed cõmitte eos
deo. ⁊ ſpũale ſubſidiũ. ſ. orõnũ tuarũ ſuffragia eiſ
impẽde. te aũt mõ crucifixũ reputa: ⁊ mũdũ tibi
ad interiora te extende tanꝗ oĩb⁹ amicis orbat⁹
¶ Sextũ vt ſis feruens in orõĩb⁹ ⁊ meditationi=
bus ſctĩs ⁊ ab illa volũtate qua ad religionẽ vei=
ſti ⁊ a primo nouiciat⁹ feruore nõ tepeſcas. hõ ei
remiſſus ſi incipiat aliquid in pricipio aliquãtu
lũ ſtrenue agit deinde diminuẽdo ꝓcedit. q2 mlt=
torũ eſt incipere: paucoꝝ finire. Sola tñ perſeue=
rantia corõabit ſola accipit brauiũ. Nulla ſine la
bore virtus ⁊ ad magna premia nõ peruenit niſi
per magnos labores. Regnũ eĩ celoꝝ nõ deſides

nō remiſſi nō delicati ſed violēti rapiūt illud qui
nō aliis ſed ſuis volūtatibꝰ preclarā inferūt vio=
lentiā. Nam qui ī moribꝰ ſuis molles ſūt ⁊ fluidi
more aque precipitis ad ima deſcēdūt. Qui vero
conſtantes firmi ⁊ feruidi in arcē virtutis quoti=
die excreſcunt ſtultis nichil diu placet. Nā tales
quod nō habēt cupiūt ⁊ qđ habēt faſtidiūt: ergo
cōſtans eſto et nō mouearis exēplis tepidorū ad
imitandū eos. Et qđ rigore ordīs nō tenetur ab
aliis de hoc te non intromittas: ſꝫ videas ꝙ ſine
offendiculo ābules corā cōfratribꝰ tuis emēdan
do eos plus exēplis ꝙ̄ verbis vt oīa que ordinis
ſunt ſana ⁊ integra ſint in pſona tua. Et ideo nō
ſis aliis rigoroſus nō reprehēdas acriter vel du=
re increpādo alios qꝛ fraterna correctio nō habꝫ
locū vbi nō ſpatur emēdatio ⁊ fruſtra veit ſonus
ad aures niſi deus in corde loquat̄ qꝛ ſolus deus
cōuertit corda filiorꝫ hoīm. Fratꝰna aūt correctio
debet fieri cū magno moderamie cū gemitu ⁊ be
niuolētia ſuo loco: ſuo tpe ſp orōne pcedēte. Id=
circo ſi aliqui nō cōpleuerūt oīa q̄ ſunt ordīs dū=
modo tu bonꝰ emulator fueris ⁊ diſcretꝰ nō iudi
cabis aliorꝫ facta. Nec moueat te ſi videris ali
quos minus diſcretos alios ignaros alios indo
ctos alios remiſſos in horis: aut quibuſcunqꝫ vi=
cūs obnoxios claude oculos inq̄tū potes ad ali
orū facta pſcrutāda. Caue ne q̄s imitari non vis
damnare videaris: qꝛ in iudicādo alios magnꝫ
eſt periculū ⁊ tales ſuſpitiōes ſepe ſūt falſe. ſiue
ſint vere ſiue falſe. diminuūt tñ affectū ⁊ caritatē
quā hō hꝫ ad pximū: hoc multū debes cauere ne

caritas alicuiꝰ erga te vel quecūqꝫ aliū corrūpat̃
vel etiā diminuat̃ qꝛ nō eſt maiꝰ ſpoliū vel dānū
ꝙ in ablatione vel diminutiōe caritatis. Omīa
nāqꝫ ꝙuis vtilia: ꝙuis neceſſaria videātur ſpnē
da tamē ſunt vt ire turbatio deuitet̃: ⁊ oīa q̄ ad-
uerſa ſūt vel putātur ſuſtinēda ſūt vt pacis dile-
ctioniſqꝫ trāquillitas ſeruet̃: qꝛ nihil ꝑnicioſius
ira: nec caritate quicꝙ vtilius eſt credendū: nec
trāquillitati animi p̄cioſius ꝓpter que non ſolū
cōmoda carnaliū ⁊ trāſitoꝛiū ſed ⁊ ſpūaliū ſpnē
da videntur ſi alias acquiri vel perfici nō poſſint.
Septimū vt ſis tacēs ⁊ nō multiloquus: vbicūqꝫ
fueris loquēdo vel reſpōdendo leniter ⁊ moroſe
remiſſa voce placido vultu diſciplinatis moribꝰ
pauca ⁊ rationalia verba loquaris. Bis ad limā
veniāt verba ꝙ ſemel ad linguam: plus diligas
audire ꝙ audiri vt interrogatio magis aperiat
os tuū ꝙ ad nō interrogata reſpōdere. Nō imi-
teris tue prudētie: neqꝫ cōfidas in ꝓprijs ſenſibꝰ
et nō ſis ſapiēs in oculis tuis. altiora te ne q̄ſieris
et fortiora te ne ſcrutatꝰ fueris: ſꝫ diſcretū mode
ſtū et ordinatū te in omibus exhibeas: quia deo
nūꝙ placuit aliquid īmoderatū inſtabile confu
ſum inordinatū: ſup humile autē te quietū reqe-
ſcit ſpiritus dn̄i ¶ Octauum ⁊ vltimū vt nunꝙ
ſis ocioſus. Nam in deſiderijs eſt omis ocioſus:
ama igit̃ ſciētiā ſcp̄turaꝝ: ⁊ carnis vitia nō ama
bis nec vacet mēs tua varijs ꝑturbatiōibꝰ que ſi
pectori tuo īſederit dn̄abunt̃ tui ⁊ te ducēt ad de
lictū maximū. Sēp igit̃ aut legas aut ores: aut
aliqd̄ de ſacris mediteris. Multa enim mala do

cuit ocioſitas: eſt enī mors aīe ꝛ viui hoīs ſepul-
tura ꝛ ſentina oīm maloꝝ. Singulis horis ꝛ die-
bus ſua tribue exercitia ſpūalibꝰ ſpūalia: corpa-
libus corpalia corporādo. In oībus caueas tibi
a pctō et ꝓximo a ſcādalo. Statī cū ſentis te ſti-
mulari a vana gl̃ia vel quacūqȝ tēptatione: ṗnci-
pijs obſta. et ſis agilis ad quecūqȝ agēda que ex
alterius āmonitōe vel diuina īſtigatiōe intelligiſ
eſſe faciēda. Diſcas tibiipi p̄eſſe: ꝛ teipm̄ regere
nō alios: ꝓpriā vitā ordina: mores tuos cōpone:
teipm̄ iudica: teipm̄ apud teipm̄ accuſa ꝛ ꝯdēna
nec īpunitū dimitte exceſſū. Tibiipi eſto durus:
nūq̄ alijs. Mane preterite noctis fac a teipō ex-
actionē: ꝛ future diei tibi īdicito cautionē: veſpe
preterite diei ratōnē exige: ꝛ ſupueniētis noctis
fac īdictionē. Cōſidera q̄tū ꝓficias: q̄tū tibi ad-
huc reſtet itineris: grādis enī tibi reſtat via an-
teq̄ videat̄ deus deoꝝ in ſyon. Sȝ cū in his octo
iam premiſſis te exercueris de virtute in virtutē
proficiendo eſto cautus contra inſidias dyaboli
ne te abducat ab eis. Amen.

89

Diui Bernardi abbatis ad [ſuã] ſororem. Modus bene viuendi in chriſtianam religionem

ca 1495. [Paris] Pierre Levet

GW. 4049

Pel. 2136.

BIBLIOTECA NACIONAL DE LISBOA

Tabula Unius Operis.
De fide. Sermo.i.
De ſpe. Sermo.ij.
De gratia. Sermo.iij.
De timore dei. ſer.iiij.
De caritate. Cap̄. v.
De ꝑmordijs ꝯuerſoꝝ.vi
De conuerſione. vij.
De contẽptu mũdi. viij.
De habitu. ix.
De ꝯpũctione cordis x.
De triſtitia. xi.
De dilectione dei. xij.
De dilectõe ꝓximi. xiij.
De compaſſione. xiiij.
De miſericordia. xv.
De exẽplis ſctõrũ. xvi.
De contẽtione. xvij.
De diſciplina. xviij.
De obediẽtia. xix.
De perſeuerãtia. xx.
De virginitate. xxi.
De cõtinentia. xxij.
De fornicatione. xxiij.
De abſtinẽtia. xxiiij.
De ebrietate. xxv.
De peccato. xxvi.
De confeſſione peccatorũ et penitentia. xxvij.
De cõmunione. xxviij.
De cogitatione. xxviiij.
De ſilentio. xxx.
De mendacio. xxxi.
De periurio. xxxij.
De detractione. xxxiij.
De inuidia. xxxiiij.
De ira. xxxv.
De odio. xxxvi.
De ſuperbia. xxxvij.
De iactantia. xxxviij.
De humilitate. xxxix.
De patientia. xl.
De concordia. xli.
De tolerantia. xlij.
De infirmitate. xliij.
De auaritia. xliiij.
De cupiditate. xlv.
De paupertate. xlvi.
De murmuratione. xlvij.
De proprio. xlviij.
De oratione. xlix.
De lectione. l.
De operatione. li.
De pſalmis et hymnis. lij.
De actiua et cõtemplatiua vita. liij.
De curioſitate. liiij.
De vigilantia. lv.
De prudentia. lvi.
Ut layce mulieres vitent
Ut virgo nõ dili (lvij.
gat ſocietatẽ viroꝝ. lviij.

Ut virgo fugiat ſocietatē iuuenū. lix.
Ut virgo non coniūgatur malis hominibus. lx.
Ut v'go nō ſuſcipiat dona vel lr̄as in occulto. lxi.
Ut virgo cū deuotiōe reddet qđ deo promiſit. lxij.
Ut virgo ſp̄ cōſideret illđ ꝓpter qđ venit ad monaſterium. lxiij.
Ut virgo non querat placere hoībus de pulchritudine ſui vultus. lxiiij.
Ut virgo non rideat īmoderate. lxv.
Ut virgo non deſideret ciuitates videre. lxvi.
De temptatione. lxvij.
De ſomnijs. lxviij.
De breuitate vite. lxix.
De morte. lxx.
De iudicio. lxxi.
De exoratione. lxxij.
De obſecratione. lxxiij.

Finis tabule.